Ion Lazăr da Coza

Apusul îngerilor

povestiri

Colecția Expass

Editura Armonii Culturale, 2011

ÎNSEMNE CULTURALE – 2013

Coordonator: Ion Lazăr da Coza
Tehnoredactare: Gina Zaharia
Colaboratori: Vasilisia Lazăr
Sofia Sincă
Gabriela Grădinăriu
Corina Militaru
Augusta Cristina Călin
Iris Marinov
Oana Maria Covaci

Descrierea CIP A Bibliotecii Naţionale a României/
Ion Lazăr da Coza
Apusul îngerilor (povestiri), Ion Lazăr da Coza; – Adjud,
Editura Armonii Culturale, 2011

ISBN 978-606-92953-3-5

Toate drepturile rezervate autorului

Biblioteca ÎNSEMNE CULTURALE
http://insemneculturale.ning.com/

Ion Lazăr da Coza

APUSUL ÎNGERILOR

povestiri

*Profesorului **Valeriu Anghel**, poet, editor jurnalist,*
mulţumiri pentru încrederea avută în scrisul meu
şi îndemnul de a continua...

*„**Apusul îngerilor**” sau „Profundele rădăcini româneşti – valenţe ale unui univers epic concentraţionar”*

Acolo unde lumina şi întunericul se împletesc într-o dulce îmbrăţişare, sub zămislirile de linişte ale apusului, atârnând în fereastra casei lui frânturi caline dintr-o înfiorată poveste a vieţii – pentru a se feri de privirile nedumerite ale acvilelor regale – Ion Lazăr da Coza înfăţişează cititorului său pagini din trecut, reverberând arome ori timpuri uitate, într-o încercare firească de tainică (re)descoperire a sinelui. Prin „***Apusul îngerilor***” se continuă şirul povestirilor „arondate” ţinutului Vrancei, ţinut încărcat de istorie, mituri şi personaje de legendă, spre relevarea frumuseţii unor vremuri de mult apuse. Cartea este, în fapt, o continuare a precedentei lucrări ce-i poartă semnătura: „***Crucea umbrelor***” (Editura Pallas, Focşani – 2008), povestirile din „***Apusul îngerilor***” construind un aproape acelaşi fir epic plin de vitalitate, expresiv şi care uimeşte prin acurateţea detaliilor.

Ca prozator, Ion Lazăr da Coza dovedeşte şi de această dată inventivitate şi abilitate creativă în realizarea unei succesiuni epice limpede – logicitatea ciclico-dinamică a acţiunii fiecărei povestiri a cărţii constituind una dintre calităţile indubitabile ale valenţelor sale de povestitor. Fiecare povestire poartă un titlu bine ales. De exemplu, titlul povestirii „***Pietre***”, ar putea fi privit ca o reconfirmare a zicalei româneşti: „*Lemnul se usucă, piatra crapă, inima omului multe rabdă.*”. Personajul central al acestei povestiri este Valeria care, graţie portretului fizico-moral conturat de autor, poate fi considerată o a doua Ana a lui Vasile Baciu, eroina din romanul „***Ion***” a lui Liviu Rebreanu. Surprindem aceeaşi imposibilă poveste de dragoste dintre un băiat sărac şi o fată bogată (beteagă, de această dată), un personaj masculin parvenit (cu apriga dorinţă de îmbogăţire imediată) şi imoral (oscilând între nevastă şi amantă). Deşi un „***Ion***” în miniatură, reconstituind cadrul moral şi social al vremurilor evocate, povestirea „***Pietre***” diferă prin amploare, prin înlănţuirea rapidă a evenimentelor şi mai ales prin

final.

Ce este caracteristic prozatorului vrâncean? O rară grijă asupra detaliilor, reconstituirea autenticului făcându-se printr-o curtenitoare acribie, fiecare povestire a sa fiind un studiu etnografic în miniatură. Sunt inventariate şi adăugate acestui patrimoniu cultural: elemente de arhitectură, vestimentaţie, meşteşuguri, elemente de socializare străvechi (hora, claca, şezătoarea), ca valori ale spiritualităţii poporului român. Ion Lazăr da Coza creionează, printr-un vârtej literar epico-liric seducător, aspecte dramatice ale spaţiului rural românesc, eroii săi fiind veritabile monade ale satului de ieri şi de azi, despre care autorul vorbeşte cu infinită duioşie.

Practic, regăsim în aproape fiecare personaj al cărţii, frânturi din însăşi personalitatea autorului, ca îmbinare ale unor manifestări contrarii: tandreţe ori revoltă, acceptare ori împotrivire, slăbiciune ori forţă, destin ori voinţă. Iată descrierea Valeriei: „*Unii oameni se resemnează uşor şi definitiv. Ei mulţumesc pentru tot ce li se oferă, fie necazuri, fie bucurii. O astfel de persoană era şi Valeria. Fraţii ei muriseră de mici. Ea scăpase de atacul poliomielitic doar cu un picior care creştea mai scurt şi mai uscat. Bine i-a fost in copilărie când încă nu-şi conştientiza infirmitatea, apoi, crescând, un zâmbet trist şi resignat s-a incrustat pe chipul nu frumos, dar nici urât. Şi acolo avea să rămână toată viaţa*.” (***Pietre***)

Dacă în „***Crucea umbrelor***” povestirile sunt prezentate oarecum într-o succesiune cronologică (dinspre vremuri îndepărtate, spre cele actuale), în „***Apusul îngerilor***” ele alternează ca încadrare temporală, creând iluzia unui mozaic atemporal, cu spaţii înguste, bine definite. Astfel, povestirea „***Oile***”, cu o acţiune destul de recentă, prezintă un caz neelucidat de omucidere (ori sinucidere), în care omul satului (aici Norica) este stăpânit de resentimente dar şi de prejudecăţi specifice românului arhaic. Ea încearcă, folosind diverse mijloace, să elucideze misterul morţii ibovnicului său. În fiecare povestire este câte un apus: al unui pădurar (Toni Torache – „***Oile***”), al unui lăutar (Masim, vioristul – „***Masim Ţiganu***”), al femeii veşnic înşelate ori amăgite (Valeria – „***Pietre***”). Moartea fiind constanta ce însoţeşte personajele încă de la naştere, precum duhul pomului la rădăcina căruia s-a vărsat apa din scăldătoare şi care, într-un final, e gata să furnizeze scândura pentru sicriu.

Indiferent la ce perioadă se referă, fiecare povestire a cărţii lui Ion Lazăr da Coza reuşeşte să creeze acel ambient specific, prin folosirea elementelor care dau autenticitate şi veridicitate firului epic. Dacă în „***Crucea umbrelor***” cele mai multe povestiri erau rememorări ale copilăriei scriitorului, „***Apusul îngerilor***” abordează mai des un ton detaşat, imparţial, în care autorul nu renunţă definitiv la a fi şi personaj. Atent la detalii, cu un limbaj bogat, plin de expresivitate, rostind din loc în loc adevăruri, ziceri ori aforisme pline de înţelepciune, prozatorul vrâncean încheagă prin „***Apusul îngerilor***” o nouă reuşită carte de proză scurtă.

Prin împletirea diverselor epoci, autorul construieşte pas cu pas un vitraliu viu al societăţii româneşti, cu precădere al celei rurale, cartea putând căpăta valoarea unui document cu valenţe etnografice. În esenţă o carte viguroasă care, printre iţele împletite cu meşteşug şi derulate cu suficient tact, rezonează cu un vibrato liric special, evident mai ales în descrierea locurilor ori schiţarea personajelor. Există, în aproape fiecare povestire, un moment în care viaţa întâlneşte ficţiunea, iar acolo unde ficţiunea doar se intuieşte, i se construiesc subtile extensii în fabulos, dovedind în felul acesta puterea de sugestie şi abilitatea literară a autorului.

Prin „***Apusul îngerilor***” se reconfirmă forţa creatoare a prozatorului vrâncean care, cu o modestie caracteristică unui spirit distins, împărtăşeşte cu generozitate pagini de veritabilă literatură. O scriere frumoasă ce îşi culege seva ori chiar poartă „amprenta” unor opere marcante ale literaturii române. În cele două cărţi de proză ale sale, se constituie un univers epic, limitat ca întindere. Practic, prozatorul se închide într-un timp sau într-un spaţiu bine definit. Se manifestă, neîndoios, o teamă a evadării din acest univers concentraţionar. Prozatorul, fie îşi impune restricţii, fie nu doreşte să evadeze. Şi asta, foarte probabil, pentru că aici (la el acasă) se simte cel mai bine, se simte în elementul său. Şi din acest punct de vedere, scrierile lui Ion Lazăr da Coza sunt inedite, ca abordare.

Cartea de faţă este parte integrantă a unui jurnal al profundelor rădăcini ale spiritualităţii româneşti. Un jurnal scris cu răbdare şi perseverenţă, de către un om care militează, prin tot ceea ce face, pentru păstrarea valorilor poporului român şi convertirea lor în pagini de istorie. „***Apusul îngerilor***” dezvăluie, în principal, un Ion Lazăr da

Coza minuţios, aplecat cu dragoste asupra originilor, un scriitor cu har, ale cărui scrieri sunt de o certă valoare literară. Un prozator în plină efervescenţă creatoare şi ascensiune care, cu certitudine, nu se va opri aici, construindu-şi drumul, după reţeta lui Franz Kafka: „*Atâta timp cât nu încetezi să urci, treptele nu se vor termina sub paşii tăi, ci se vor înmulţi la infinit*."

Gheorghe A. Stroia,
Adjud - 22 mai 2011

Pietre

Unii oameni se resemnează uşor şi definitiv. Ei mulţumesc pentru tot ce li se oferă, fie necazuri, fie bucurii.

O astfel de persoană era şi Valeria. Fraţii ei muriseră de mici. Ea scăpase de atacul poliomielitic doar cu un picior care creştea mai scurt şi mai uscat. Bine i-a fost în copilărie când încă nu-şi conştientiza infirmitatea, apoi, crescând, un zâmbet trist şi resignat s-a încrustat pe chipul nu frumos, dar nici urât. Şi acolo avea să rămână toată viaţa.

Codanele de seama ei începuseră să iasă în lume, iar în casele lor, în nopţile lungi de iarnă, se făceau şezători. Şi Valeria se ducea la horă, dar stătea pe margine, lângă fetele trecute, lângă cele prea urâte ori prea sărace. Ea nu făcea parte din niciun grup. Avea doar un picior ţeapăn, atrofiat şi mai scurt ca celălalt, pe care îl trăgea discret după ea. Ştia că nu va fi invitată vreodată la joc de vreun flăcău, dar nici viaţă de pustnică nu vroia să ducă, aşa că, pe lângă ieşirile în sat, stabiliră împreună cu maică-sa o zi din săptămână în care să-şi invite suratele la şezătoare. În ziua prevăzută, spre seară, puse aluat la dospit fiindcă avea de gând să facă turte coapte în vatră, iar urciorul cu rachiu îl aşeză pe sobă, ca să fie fierbinte când or veni flăcăii. În zadar, câinele lor, priponit în lanţ, nu lătră măcar o dată în acea seară stingheră. Valeria adormi greu, plângând cu nasul în cergă. O dureau mai mult lacrimile mamei decât afrontul primit.

După eşecul acelei seri, care ar fi echivalat cu primul bal, ea nu dezarmă şi începu să cultive prietenii cu şi mai multă sârguinţă. Adesea se autoinvita la şezători organizate de celelalte fete, însoţită fiind mereu de mama ei. Aceasta, noaptea târziu, când se destrăma şezătoarea, făcea invitaţie gazdei:

– Să vii şi la Valeria mea la şezătoare că, uite, noi am venit la ’mneavoastră chiar şi nepoftite. Joi, joi după sfântul Neculai vă aşteptăm…

O şezătoare era considerată reuşită dacă invitaţii rămâneau până la miezul nopţii. Musafirii Valeriei plecară cu mult după acest reper

convenţional. Din acel moment nu mai avea voie să facă invitaţii personale. Se ştia în sat că joi seara, din două în două săptămâni, la Valeria se face şezătoare. Fetele mai mari, mai pretenţioase, nu-i călcau pragul, în schimb le reproşau cu răutate flăcăilor ce făceau acest lucru:

– Aseară aţi fost la pocita lu' Ploscuţă, mă?!... V-o fi făcut cu sita?...

– Ne-o fi făcut şi cu fusul, aşa cum faceţi toate. Cui îi pasă?… răspundeau sfidători unii flăcăi; alţii, roşind, negau că ar fi fost pe acolo.

Nu multe case puteau să se laude că-şi tratează musafirii. Valeria găsea întotdeauna ceva pentru suratele ei, pentru flăcăi. Uneori făcea mici turte coapte în vatră, alteori fierbea grâu în lapte sau fierbea porumb. Flăcăilor le dădea în plus o căniţă cu rachiu fierbinte. Cu toate acestea, precumpănitor era faptul că tinerii aveau intimitate. Şezătoarea se ţinea într-o odaie mare, luminată de o lampă cu abajur şi de câteva lumânări de seu. Mamele care îşi însoţeau fiicele rămâneau în odaia părinţilor Valeriei. Peste ei intrau doar când hărmălaia era prea mare sau spre sfârşitul şezătorii, când începea jocul. Se înţelege că flăcăii nu erau niciodată invitaţi. Fetele care vroiau să se vadă cu cineva anume lansau tam-nisam către acel cineva informaţia că, spre exemplu, mâine seară o să meargă la cutare sau la cutare fată la şezătoare. Flăcăul se înfrăţea cu doi-trei inşi de leatul lui, altfel n-ar fi făcut faţă ironiei fetelor, şi intrau făloşi peste acestea târziu în noapte.

Uite aşa, Valeria îşi făcuse un cerc mărişor de prieteni. La ea era poate singura şezătoare unde veneau trei-patru cete de flăcăi. Aceştia îi erau atât de familiari încât la sfârşitul şezătorii când, sub trilurile unui fluier se încingea sârba sau hora, se prindea şi ea neinvitată, ca orice fată. Ba unii dintre ei, cu nonşalanţă, o luau la câte o învârtită şi nu se poate spune că nu se descurca. Dacă între cei patru pereţi era invitată la joc, în niciun caz vreun flăcău nu ar fi avut curaj să o cheme în miezul zilei, în hora mare din mijlocul satului. Valeria nu punea la inimă acest ghimpe.

Într-una din aceste seri, pe când se pregătea în odaia părinţilor să ofere porumbul fiert, se simţi trasă de mână şi silită să se aşeze în poala unui bărbat mai în vârstă:

– Ce mai faci? întrebă acesta, încercând să fie foarte drăgăstos.

– Sărut mâna. Bine. Mulţumesc de întrebare…

O străfulgerare a unui gând o făcu pe Valeria să se cutremure. Omul care o ţinea strâns în braţe era tatăl lui Sabin. Sabin era un fudulache. Aşa îl catalogaseră suratele ei. Şi când gura lumii nu are dreptate? El începuse de câtva timp să îi frecventeze şezătorile. Se strecura printre flăcăi, se aşeza pe o margine de laviţă din cel mai întunecos colţ al odăii şi de acolo, abia acum realiză Valeria acest lucru, o supraveghea cu oarece ură în priviri. Profitând de faptul că strânsoarea ce o ţintuise în braţele acelui bărbat mai slăbise, Valeria se ridică şi luă un mănunchi de linguri de lemn, luă ceaunul plin cu porumb fiert şi-l duse în odaia tinerilor. În timp ce aşeza tuciul în mijlocul odăii, pe pardoseala de lut, din mână îi erau smulse lingurile. Firesc, ele nu ajungeau pentru toţi aşa că şi le împrumutau cu cea mai naturală bucurie, chiar dacă acolo era un adevărat concurs de mâncat grăunţe fierte. În veselia generală, nimeni n-ar fi observat că Sabin nu participa la lupta cu lingurile şi poate nici acum nu i-ar fi fost observată absenţa dacă…

– Surato, nu mănânci cu noi? Sau ne-ai pus farmece?…

– Ehe, surioară dragă, dacă aş cunoaşte descântece – şopti mai mult ca pentru sine Valeria, dar privindu-l pe sub gene pe Sabin – aş face să rămână departe de mine oamenii cu inimă ascunsă…

Aceasta a fost ultima vorbă spusă de Valeria prietenilor ei din fetie. În duminica următoare, Sabin a venit cu părinţii lui şi au luat-o. „ Au luat-o” e un fel de a spune, căci el rămase în casa Valeriei, ca un burete de iască pe o tulpină verde cu puţin şi nevinovat putregai.

Cum leagă soarta firele şi cum trage ea iţele, nimeni nu ştie. Chiar a doua zi, cât îl ţineau bojocii, crainicul primăriei urla pe uliţele satului:

– Rezerviştii să se prezinte mintenaş la comisariat! Mâine! Mâine rezerviştii să se prezinte negreşit la comisariat, că-i bai!... Deocamdată, fără haine şi mâncare!...

La nici două săptămâni, Sabin, cu o bocceluţă în mână, încadrat de părinţii săi, păşea spre gară îngândurat şi speriat. În urma lui Valeria plângea încet într-un colţ de broboadă. Îi era milă de Sabin. Ştia, oricât de copilă ar fi fost, că războiul e câinos. Dinspre gară începu să se desluşească triste cântece de cătănie. Sabin se opri, zicând sec şi apăsat:

– Du-te acasă!

Valeria nu aştepta un sărut de rămas bun de la Sabin, dar măcar o îmbrăţişare, o atingere cât de mică ar fi trebuit să primească. Drumeţ de

te afli la un aşa drum necunoscut, şi străinul cel mai străin ţi-e frate.

– Dumnezeu să te aibă în paza Lui, bre Sabine!

Nici surâsul galeş, nici lacrimile nu l-au făcut pe Sabin să zăbovească lângă Valeria. Aceasta privi un timp în urma lui, ca un câine în lanţ ce-şi vede stăpânul plecând din curte, apoi se urcă într-o râpă şi de acolo îl urmări cum se aruncă din mers, împreună cu alţi rezervişti, în vagoanele ce cărau cherestea de brad, în port. Mocăniţa, pufăind greu, ca o foale din iad, dispăru vinovată în defileu. Valeria îşi aşteptă socrii ca să îi consoleze, însă aceştia o ignorară mai ceva ca fiul lor. Totuşi, soacră-sa, timp de o lună, a venit şi a dormit, noapte de noapte, în acelaşi pat cu ea. După ce i-au fost infirmate speranţele, soacra s-a repezit asupra Valeriei şi i-a şuierat:

– N-ai fost în stare să rămâi gravidă, vacă ce eşti!

Spăsită, Valeria îşi plecă privirea. Nu ştia că înţelegerea prenupţială era ca, odată cu fata, Sabin să ia o treime din pământurile lui Ploscuţă, iar când va veni primul nepot, Ploscuţă să-i dea până la jumătate din pământuri.

Valeria trăia şi muncea la fel ca înainte. Că intrase un bărbat în viaţa sa era ca şi cum ar fi prins-o vara o ploaie scurtă pe o cărare, însă până să ajungă acasă, hainele i s-au uscat. E drept că trecea aproape zilnic pe la socri ei ca să-i aline, ca să-i întrebe dacă au vreo veste de la Sabin. Era singurul care n-a scris un rând de când a plecat.

Toamna târziu, la cules de porumb, Ploscuţă se trezi cu hainii de cuscri pe cap. Cereau cu neobrăzare toată recolta obţinută de pe pământul dat ca zestre Valeriei.

– Mă', da' atât de proşti ne credeţi?! Fata trăieşte la mine, mănâncă şi se-mbracă din munca ei, dar strânsura s-o duceţi la voi în pod, nu?

– Păi acuma pământul e al lu' Sabin! Când v-am luat crucea din casă…

– Crucea mamelor voastre de putori!…

Văzând că Ploscuţă fierbea ca un vulcan, că venele de la tâmple i se îngroşaseră de un deget, ba şi că pusese mâna pe un pălimar ce promitea să fie darnic, cele două corcituri obraznice, împiedicându-se una de alta, o luaseră la fugă. Ploscuţă tuna şi fulgera în urma lor, alungându-i până dincolo de hotarele lui, ca pe nişte hoitari flămânzi. Loazele se opriră la o distanţă care să îi protejeze de furia lui Ploscuţă

şi începură să strige şi să ameninţe:

– Să vă ţineţi pocita acasă, mă', că băietul nostru nu o să-şi mănânce zilele cu una ca ea!!...

– Nu dau fata mea pe zece ca degeratu' vostru, mă' prăpădiţilor!

Scena se petrecu sub ochii Valeriei. Dacă inima i-ar fi fost scoasă din piept şi purtată prin frunzele uscate şi tăioase de porumb tot nu ar fi fost atât de rănită.

Timpul, în vreme de război, parcă păşeşte pe cărările ce îl duc înspre gheenă. Valeria nu-şi mai vizita socrii. Din scrisorile camarazilor lui Sabin mai afla câte ceva despre el. Şi tot de pe la alţii a aflat că a fost lăsat la vatră, când i-a sosit timpul, şi că se ţine închis în casă. Tăcută, strângea din umeri, dar de fiecare dată inima îi tresărea când câinele hămăia în bătătură. Săptămânile treceau nepăsătoare şi la urechile ei ajungeau tot mai des vorbe cum că Sabin s-ar fi încurcat cu o văduvă de război.

– Mai bine cu ea, decât cu pocita lu' Ploscuţă!…

– Eşti nebună, muiere!? ţipă cu turbare tata lui Sabin. Aia are două copile! Şi cât pământ are vădana lu' Bavalete!?

Sărăcia văduvei, dar mai ales o bătaie zdravănă primită de la tatăl său, l-au alungat pe Sabin de pe nisipurile mişcătoare ale îndoielii, dându-i gândul din urmă.

Într-una din seri, pe când la măsuţa joasă, rotundă, cu trei picioare, Valeria, alături de părinţii ei, aşezaţi pe scaune micuţe, lua cina în tăcere – seceta lăsată de pustiul de război parcă uscase şi limbile oamenilor – uşa se deschise încet. Un val de aer rece îi cutremură pe comeseni. Lampa, speriată şi ea, pâlpâi a agonie. Greu se închegă imaginea lui Sabin în cadrul întunecos al uşii.

– Luate-ar dracu' de javră, de ce-ţi dau eu mâncare?! şopti la adresa câinelui o înjurătură grea tatăl Valeriei, apoi, dregându-şi glasul, se răsti către Sabin: Ce mă', ce te strecori ca un pândar?!

– Sara bună, mormăi Sabin ignorând iritarea socrului său şi, fără să aştepte să fie invitat, luă loc pe un colţ ferit al patului.

– Hai la masă, îl îndemnă soacră-sa în loc de răspuns la bineţe.

– Am mâncat la mine-acasă! îngână apăsat Sabin.

În ciuda faptului că omul care stătea pe colţul patului nu era nici măcar Sabin-fudulache, cel de la şezătorile ei, Valeria începu să tremure toată. Trăsăturile de om ascuns, de modârlan cu maţele încâlcite, se

accentuară pe chipul lui. „Dacă asta e voia Domnului, fie!” răsună în adâncul sufletului ei, pentru a doua oară, această sentinţă.

– Să-mi daţi siliştea de peste vale ca să facem o casă acolo, că n-o să stăm aici cu toţii…

– Ţi-om da-o, da’ casa ţi-o ridici singur.

– Şi cu cine vreţi să ridic afurisita aia de casă? întrebă Sabin, privind-o pe Valeria ca pe o nevolnică.

– Eu, când m-am însurat, aveam casă făcută de mâinile mele. Nu m-am însurat ca un sărăntoc înfumurat.

Sabin se aruncă nervos în picioare, însă văzând că teatrul jucat de el nu are decât o spectatoare tăcută şi umilă, pufni ca un viţel mic şi prost căruia i-au intrat furnici roşii pe nări. Îşi opri privirea încruntată undeva într-un colţ mai întunecos al odăii. Terminându-şi cina, Valeria se ridică de la masă. Treburile imediate o aduseră pentru câteva clipe lângă Sabin. Întâlnindu-şi privirile, amândoi au rămas, preţ de o răsuflare, buimăciţi. Valeria crescuse atât de mult încât Sabin acum abia îi ajungea la umăr. Încercat din toate părţile, părăsit de sufletul lui mic, acesta nu găsi în mintea lui puţină decât un năucitor demers:

– Apoi, eu plec de-acuma…

Casa pe care o ridica pe siliştea primită de la socrul său, deşi era mare, arăta sinistru. Parcă oglindea inima celui ce avea să o stăpânească. În paralel cu construcţia casei, Sabin se apucă să transforme fâneaţa, adusă ca zestre de Valeria, în curătură. Moşia aceasta, de câteva hectare bune, se întindea pe un platou înalt, relativ neted şi nu chiar aşa departe de sat. Ca să ajungi acolo trebuia totuşi să iei în piept un povârniş potrivnic. Sabin a început cu împrejmuirea moşiei. Ba nu, întâi şi-ntâi, în mijlocul ei, a bătut câţiva pari unde a încropit o colibă. Acolo avea să o lase pe Valeria nopţi în şir să doarmă singură, pentru că el cobora în sat, la văduvă. Uneori se întorcea târziu în noapte, ca un câine bătut – văduva avea şi alţi pretendenţi la nurii ei. Erau nopţi când pur şi simplu era luat de câte un haidamac din chiar aşternutul acesteia şi aruncat afară ca o cârpă râncedă. Urmau, după asemenea evenimente, zile întregi în care lui Sabin îi tuna şi îi fulgera. Nervii nu şi-i vărsa pe Valeria, ci se apuca să muncească mult şi haotic, aproape ca un descreierat, silind-o şi pe biata Valeria să trudească cot la cot cu el, şi nu-i de mirare că lângă micuţa colibă se ridica, pe nebăgată seamă, odaia: un grăjduţ cu două despărţituri pentru animale şi o

cameră de locuit. Degeaba i-a sugerat Valeria ca adăpostul să-l facă la marginea moşiei, mai sub poala pădurii, căci Sabin, ca orice parvenit, vroia să se ştie înconjurat de averea capturată. Tot în urma unor puseuri de furie desţelenise şi restul de moşie, cu toate că au trebuit să curgă valuri-valuri de sudoare pe frunţile lor, fiindcă pe acolo, înainte de potop, se pare că plouase cu bolovani, bolovani care au fost scoşi la hat sau aduşi pe targă de-a lungul căii de acces, deoarece Sabin vroia să facă zăplazurile uliţei cu ei. Norocul Valeriei era că la casa din sat Sabin nu prea vroia să muncească. Îi plăcea să o ţină neterminată. În felul acesta, credea el, Valeria stătea departe de influenţa părinţilor, de zâzania satului. Sufletul lui meschin nu putea să înţeleagă impasibilitatea Valeriei, poate chiar generozitatea ei. Aceasta, fie că vroia, fie că nu, când cobora în sat, la marile praznice bisericeşti, femeile săreau pe capul ei, informând-o unde şi cum îşi petrecea Sabin nopţile, ba chiar şiruri lungi de zile.

– Ştiu lelică, ştiu surată… le răspundea Valeria. Dar ce să-i faci? Fiecare cu păcatele sale…

Nu e vorbă rea, Valeria mai cobora în sat după gaz lampant, după alte produse pe care nu le putea obţine în propria gospodărie ori când ducea în cârcă una-două baniţe de grăunţe la moară. Aici sau la cooperativă, pe uliţele înguste sau printre crucile din cimitir, afla ce se mai petrece prin sat, prin lume. Atât de mult îi plăceau noutăţile, bârfele nevinovate, încât ar fi fost capabilă să stea în picioare, ore în şir cu sacul de mălai în spate, de vorbă cu femeile mai norocoase decât ea, ieşite în poartă. Iar când lua pieptiş povârnişul ca să urce la ea, la odaie, şi obosea uşor, se adresa cu o ciudă simulată piciorului beteag:

– Hai, ologule, împinge şi tu olecuţă, că ăstalalt o fi obosit săracu'…

Piciorul scurt şi ţeapăn nu o asculta. El se mulţumea să ţină trupul într-un echilibru precar cât cel valid era în aer.

Sunt zile atât de pure şi de liniştite, departe de griji şi de lume, că poţi auzi până şi gânguritul îngerilor din Cer. O astfel de zi, de început de vară, era şi aceea în care Valeria venea spre odaie cu o sarcină de crengi uscate, bune pentru foc. Plouase abundent vreo patru zile la rând. Trecuse tot atâtea de când ploaia a stat şi totul se păstra imaculat. De cleştar părea şi apa lacului ieşit în calea Valeriei. De fapt, nu era un lac, era o groapă adâncă, un crov, un crater făcut parcă de explozia unui

obuz imens, dacă acceptăm că pe acele locuri prăpăstioase ar fi putut fi adus un tun de calibru atât de mare. Crovul, cicatrizat de timp, aduna în el surplusul ploilor repezi pe care aproape că îl pierdea în timpul unei faze lunare. Un gând năstruşnic şi irezistibil încolţi în mintea Valeriei când văzu limpezimea apei. Lăsă cu grijă crengile jos, apoi îşi desfăcu timidă betele. Catrinţa îi căzu la picioare, ca pielea veştedă de pe un şarpe. O întrebare o amuza şi o provoca totodată: să intre în apă cu cămaşa lungă de bumbac pe ea, aşa cum ar face orice femeie cuminte sau să intre goală-goluţă, ca o femeie ce umblă cu mintea prin florile de mătrăgună?

– Ce pământu' mă-sii, mă?...

Cu această sudalmă inocentă, Valeria rezolvă dilema şi din câteva mişcări cămaşa se odihnea şi ea pe iarba fragedă. Pielea albă, întinsă pe carnea tare, strălucea în lumina soarelui. Sânii ţanţoşi, cu sfârcurile maronii, se cutremurau la fiecare legănare a bustului. Doar faţa, gâtul, braţele până la coate şi pulpele erau bronzate şi atinse de vânt. Ele te făceau să nu crezi că te afli în faţa unei statui din marmură. Statuie care, orice s-ar zice, nu era desăvârşită, de parcă maestrul sculptor ar fi lăsat pe ucenicul său să-i ducă opera la capăt, iar acesta, stângaci, a cioplit o parodie de picior. Valeria mai rămase câteva clipe în razele fierbinţi ale soarelui, apoi păşi fără grabă până în mijlocul lacului. Apa era mai rece decât se aşteptase ea. Cu toate acestea, se scufundă până la gât. Închise ochii şi începu să respire profund şi regulat. Se visa în apele Iordanului, ba nu, era într-o cristelniţă mare de argint şi însuşi Dumnezeu îi stropea creştetul. În timp ce corpul se acomoda cu temperatura apei, găsind-o din ce în ce mai plăcută, respiraţia i se acceleră, iar gândurile începură să plece aiurea. Deodată zvâcni, spărgând liniştea cu un chiuit scurt şi ascuţit. Îşi dezlegă în grabă cocul, iar părul se revărsă, castaniu şi lung, în undele lacului. Rebotezată fiind, acum se simţea mireasa pădurii şi a boarei, a lacului şi a soarelui. Nici dacă ar fi fost o fetişcană zvăpăiată nu s-ar fi jucat atât de mult şi de vioi. Când simţi că oboseşte şi că e îmbujorată foc, se opri din joacă, muştruluindu-se:

– Eşti nebună, fato, zău!

Gâfâind voioasă, se duse lângă haine, îşi strânse tare părul în coc pentru a-l stoarce de apă, mai rămase câteva momente în soare, cât să i se zvânte pielea, apoi se îmbrăcă în grabă, luă sarcina de crengi în cârcă şi plecă spre odaie, vorbind tandru vitelor ce aşteptau legate în grajd, ca

şi cum ar fi auzit-o:

– Hai fetiţele mamei, hai că vine mama să vă ducă la mâncare acuşica…

În seara acelei zile, iritat şi umilit, căci patul văduvei îi fusese smuls de către un handralău, Sabin se strecură îmbufnat lângă Valeria. Trupul acesteia mirosea a pădure, părul mirosea a pământ reavăn, iar aşternutul mirosea a iarbă crudă.

Chiar dacă în primăvară intrase în posesia jumătăţii din moşia lui Ploscuţă, fiindcă Valeria născuse un înger de copil, Sabin tot nu era pe deplin mulţumit. Şi-ar fi dorit ca mai întâi văduva să-i fi făcut un aşa dar. Oare nu el o întreţinea? Nu el îi ducea saci cu mălai, căruţe cu lemne, dar şi bucate furate din truda Valeriei? Nu i-a promis el că toate astea le va înzeci dacă i-ar da un moştenitor şi mai ales dacă n-ar mai lăsa poarta deschisă şi pentru alţii? Dar se vede treaba că vanitatea văduvei nu era satisfăcută. Lipsa de reacţie a Valeriei o făcea să-l ţină nici viu, nici mort pe bietul amorezat, aşa cum o pisică tânără chinuieşte un şoricel căzut în ghearele ei.

Rare erau clipele când Sabin se juca şi-l dezmierda pe Gavril, fiul său. Se temea că se va ataşa prea tare de el şi că pasiunea lui pentru văduvă s-ar diminua. Astfel de clipe au fost şi în acea după-amiază târzie, umedă şi întunecată, când în gânguritul lui Gavril, dar şi copleşit de căldura din odăiţă, Sabin adormi. Gavril sări din pat şi, copăcel-copăcel, începu să păşească fără vreo ţintă anume. Flăcările din vatra joasă păreau să-l atragă cel mai mult şi lor le-a gângurit îndelung, pe urmă s-a dus la cofa cu apă unde s-a bălăcit puţin. Dorind să se întoarcă la gura sobei, s-a împiedicat de nojiţa unei opinci şi a căzut cu mânuţele şi cu sprânceana ochiului drept pe plita încinsă. Dezmetecit de ţipetele lui Gavril, Sabin îi scoase iute cămăşuţa, fiindcă dogorea ca o burtă de ţest, apoi îi turnă apă cu ulcica peste mânuţe.

În amurg, Valeria aducea vitele de la păşune. Avea grijă să nu le înghesuie pe uliţa strâmtă ca nu cumva să cadă vreo piatră din zid, altfel ar certa-o Sabin. După ce-şi legară vitele fiecare de stănogul lor, se relaxă, îşi scuturară gluga de ploaie şi murmură duios când văzu că fereastra nu-i luminată:

– Ei, flăcăii mei stau pe întuneric, de parcă ar fi pierit gazul de pe lume…

Cu cât se apropia mai mult de uşă, cu atât mai clar se auzea

plânsetul răguşit al lui Gavril. Valeria clătină nemulţumită din cap, gândind că Sabin l-a lăsat singur şi s-a dus la văduvă. Îşi agăţă gluga într-un cui de lemn şi intră în odăiţă. Vorbindu-i tandru lui Gavril, bâjbâră după chibrituri şi aprinse lampa. Nici cea mai fioroasă fiară a pădurii n-ar fi scos un aşa urlet de durere şi cred că şi serafimii din Cer au tresărit când au auzit-o pe Valeria ţipând:

– Câine, mi-ai nenorocit bobocul!! Mi-ai nenorocit viaţa!!! În furia ei oarbă se repezi la icoană, o luă, îngenunche lângă pat şi începu s-o izbească: Nu-mi da, Doamne, cât pot duce! Nu-mi da! Nu-mi da!!... Din plâns s-a oprit abia atunci când din bucata de scândură pictată a mai rămas doar o aşchie neînsemnată.

Dimineaţa se arăta proaspătă şi nepăsătoare. Prea aproape, soarele strălucea orbitor. Năucită de durere, Valeria se îndreptă spre marginea platoului. De acolo vedea satul înşirat pe firul apei. Ar fi vrut să-şi strige deznădejdea şi către lume, dar lumea era prea mândră de sine ca să-i asculte durerile, ca să-i accepte, ca să-i iubească vlăstarul mutilat.

De atunci Valeria nu mai cobora printre oameni decât foarte, foarte rar. La biserică mergea, cu grele excepţii, doar de ziua sfinţilor arhangheli Mihail şi Gavriil. Lucra atâta pământ încât să aibă cu ce hrăni două guri, mai ţinea o vacă şi câteva mioare. Ca un strigoi, Sabin rătăcea pierdut între văduvă şi Valeria. Dacă la văduvă mai găsea din când în când măcar o vorbă de ocară, Valeria îl privea cu o umbră de dispreţ şi milă, adânc îngropată în sufletul ei bun.

Gavril, flăcău de acum, când se prindea în horă, căuta să-şi ascundă pe sub scurteicile flăcăilor de lângă el mâinile diforme. Degetul arătător şi cel lung de la mâna dreaptă rămăseseră chircite în palmă; ţepene mai erau şi degetul inelar şi cel mic de la mâna stângă. Irisul ochiului drept, în mare parte acoperit cu albeaţă, îi dădea lui Gavril un aer uşor sinistru. Chiar şi aşa el şi-a găsit o fată şi s-a instalat în căminul bătrânesc în care a crescut Valeria, căci bunicii lui muriseră de câţiva ani, iar pe Sabin nu l-a tras inima să termine locuinţa pornită cândva. Cu noră-sa, femeie aprigă şi cam zurlie, acesta şi-a găsit leacul. Sub teroarea ei, casa a fost terminată, pământurile lui Ploscuţă au început iarăşi să înflorească, iar văduva ducea acut lipsa bucatelor nemuncite. Ridicol şi sublim în suferinţa lui, Sabin, chiar şi când venea de la împărtăşanie, mergând în cârjă şi în burtă având doar firimitura de anafură, tot se uita îndelung spre poarta văduvei. Iarna grea şi anii mulţi

îl siliră să rămână la pat. Pentru prima oară Valeria îşi aduse vitele în sat ca să poată sta lângă Sabin şi să-i aducă la nevoie spiţerul sau preotul. Dacă pe la începutul iernii, în serile lungi, Sabin făcea planuri cum or să cultive pământul în primăvară, acum îi dădea sfaturi Valeriei:

– În colţul dinspre pădure, anul acesta să pui cartofi. Acolo cresc cel mai bine…

– Lasă bre Sabine, că le-om pune amândoi…

– Ehe! Cine ştie?!… oftă Sabin, şi o linişte prelungă, plină de sfială, se lăsă în camera mare: Valerio, te rog ceva. Da' să faci, m-auzi!?

– Fac, bre, fac!

– Să mi-o aduci, olecuţă, pe Măgduţa.

Astfel Valeria se văzu bătând în miez de noapte la uşa văduvei. Nearătându-se deloc surprinsă de vizita nocturnă, ba un zâmbet de satisfacţie îi răsări în colţul gurii, văduva, după ce ascultă doleanţa, îşi trase capul ciufulit îndărătul paravanului din scânduri jegoase, şi în scurt timp ieşi înfofolită într-o casincă mare cât o pătură. Cele două femei mergeau tăcute. Oricât s-ar fi străduit, niciuna nu ar fi găsit ceva de spus. Gerul sticlos făcea ca stelele să tremure pe boltă. Fulgii diamantini, însufleţiţi de razele lunii, sclipeau pe cale. Zăpada scârţâia nervoasă sub paşii grăbiţi şi nesiguri. Satul nu arăta în niciun fel că trăieşte, că e locuit. Dacă în depărtare nu s-ar fi zărit o fereastră luminată, ai fi zis că smeritele case sunt nişte pietre imense, ieşite din pământ, obligate să poarte ca povară căciuli groase de omăt. Nici câinii nu se îndurau să-şi scoată boturile de sub cozile lor călduroase şi să adulmece în ger vreun intrus, vreun prieten. Valeriei i se părea că fereastra luminată se deplasa, cu viteză crescândă, în aceeaşi direcţie cu a ei. Pretextând că îşi aşează şalul, se opri pentru câteva momente să se asigure că e victima unei iluzii. Chinuită de acest drum prea lung – niciodată nu şi-ar fi imaginat că va păşi alături de această persoană –, într-un sfârşit ajunse în pragul casei sale. Ca o slujnică supusă ori ca o gazdă prea îngăduitoare, Valeria o conduse pe văduvă până la uşa camerei în care bolea Sabin, apoi se retrase în altă odaie. Sabin se lumină la faţă şi se foi în aşternutul său zăcut când o văzu pe văduvă.

– Sărut mâna! rosti văduva cu respectul cuvenit unei persoane în trecere.

Sabin nu-i răspunse. Aştepta nerăbdător ca văduva să se elibereze de casincă şi de mănuşi. Abia atunci o invită să se aşeze pe marginea

patului, lângă el:

– Dragă mi-ai mai fost, Măgduţo…

Văduva zâmbi la amintirea acestor vremuri apuse.

– Să-mi spui măcar acum că băiatul, Simion, e al meu!

– Dar la ce bun să ne amintim de păcatele tinereţii?

– Cum la ce bun!? Păi dac-ar fi Simion fiul meu, mâine dimineaţă m-aş duce la notar, l-aş înfia, l-aş trece pe numele meu şi i-aş lăsa juma' din pământurile mele!

– Pământurile tale?!… Tu nu vezi că toată averea lui Ploscuţă parcă a fost făcută din jaf şi din jurăminte strâmbe? Ei au murit în şleaurile cailor, fiică-sa, Valeria, e o pocită, iar nepotu-său e un ciung însurat cu o zărghită… Nu, averea lui Ploscuţă aduce numai nenorociri!

Dacă văduva nu ar fi fost atât de pornită, ar fi văzut cum spasmele tot mai anemice ale morţii îi cutremurau trupul împuţinat al lui Sabin. Doar când acesta şi-a scăpat ochii peste cap şi când gura a rămas întredeschisă şi-a dat seama că lângă ea avea un mort:

– Valerio! Aleargă fato!!

Lumânările care ardeau discret la căpătâiul lui Sabin şi pe care veghetorul trebuia să i le pună în mână când îşi va fi dat duhul, se stinseseră în momentul când Valeria deschise uşa, ca şi cum odată cu ea ar mai fi pătruns în cameră cineva cu intenţii rele. Poate să fi fost spiritul nemulţumit al lui Ploscuţă, că mult şi-a urât el ginerele ca să-i lase acum sufletul să intre cu lumină în lumea de apoi.

Cu sfinţenie ţinuse Valeria, vreme de şapte ani legaţi snop, toate pomenile şi toate prânzurile pentru tihna lui Sabin. De câtva timp însă căuta şi de sufletul ei. Plătea acatiste şi făcea praznice, iar când ieşea de la sfânta slujbă se simţea uşoară ca un fulg dintr-o aripă de înger. Bucuroasă ar fi zburat din cerdacul bisericii direct la odaia ei, or nu se cădea să treacă prin faţa casei nepoţilor fără să le calce pragul. Şi nu nepoţii erau de vină, ci mama lor. N-a aflat niciodată de ce femeia aceea, nora sa, n-ar fi găsit o vorbă bună nu doar pentru ea, dar pentru oricine. Odată ce se afla în casa fiului său, Valeria se şi arăta grăbită să plece. Uneori cu motiv, alteori fără. Acum era mai grăbită ca oricând. Slujba religioasă fusese frumoasă, dar tare lungă. Prânzul pentru vite trecuse de multişor şi când se gândea la cât timp îi mai trebuie să ajungă până la odaie, chiar că o apuca mila de bietele dobitoace.

– Mămuţă, lasă-mă să mă duc, într-o suflare, cu Mihai la târlă, să

adăpăm vitele, să facem foc în sobă, mai tăiem un lemn… fiindcă până ajungi matale se lasă noaptea. Şi nu vezi ce viforniţă e?! mai încercă încă o dată nepotul cel mare să o convingă pe Valeria să-i accepte oferta de a se duce înainte la odaie.

Valeria avea atâta blândeţe în voce, că orice te-ar fi rugat n-ai fi putut să o refuzi. Nici nepotul ei nu avuse puterea să insiste, şi cu părere de rău o conduse până la portiţă. De acolo a luat singură în piept viscolul turbat. Ajunsă la poalele povârnişului, privi înspre vârful lui ca Isus spre creştetul Golgotei. Vălătuci apocaliptici de ninsoare se prăvăleau peste ea, întunecând aerul. După numai câţiva paşi se văzu nevoită să facă un popas. Sub negru suman, lung şi greu, şi sub cele două pulovăre de lână, cămaşa se udase de transpiraţie. Era o transpiraţie produsă de ultimul strop de energie. Într-adevăr, Valeria simţea cum foamea o sfârşeşte. Nu mâncase de seara trecută nimic, nici măcar apă nu băuse, că doar trebuia să ia anafura din mâna preotului. Gândindu-se la compotul din fructe uscate ce o aştepta în ulcica din blidar şi la colţul de mămăligă rece învelită în ştergar, mâncarea ei de post, porni iarăşi la drum. Bine i-ar fi prins acum un toiag să se sprijine în el, să-şi mai ajute piciorul valid. Când simţea că o ia ameţeala şi i se întunecă privirea, îşi dădea drumul în genunchi şi aştepta până când o pală şi mai rece de vânt o trezea. Atunci se ridica şi pleca mai departe. Nedumerită, cerceta împrejurimile. Ar fi vrut să ştie cât a urcat pe afurisitul de povârniş. De câte ori trecuse pe acolo, cunoştea toate pietrele, însă acum nămeţii le ascundeau cu înverşunare. S-ar fi orientat după copacii din preajmă, că şi pe ei îi cunoştea până la cea mai fragedă rămurică, dar talazuri peste talazuri de fulgi mari de nea, aduşi de pe întreg platoul, împiedica ochii să vadă mai departe de trei-patru paşi. După mai multe pauze şi opinteli supraomeneşti, Valeria ajunse la stejarul trăsnit din buza priporului. O gheară ca de uliu îi crescuse parcă în partea stângă a pieptului şi nemiloasă o strângea, o strângea… Îşi aminti fulgerător de uliul căzut în capcana pusă de Sabin şi pe care ea îl eliberase. Înainte de eliberarea propriu-zisă, îl ţinu câteva momente la sân şi-l mângâie, în speranţa că o să-l îmblânzească măcar un pic. Uliul îi prinse prin cămaşa subţire sfârcul sânului stâng şi o ţinuse aşa mult timp. Ea se amuză privindu-l drăgăstos – era singurul bărbătuş ce-i atinsese, cu un fel de încrâncenare, de patimă, de disperare, sânul. Acum nu înţelegea de ce uliul nu o slăbeşte din strânsoare. Încercă să-şi

facă semnul crucii, însă constată că nu-şi poate duce mâna până la frunte. Speriată, îşi plimbă limba în gură închipuind o cruce, gândind la Dumnezeu. Aici, pe şesul vast, vântul bătea constant, purtând fulgii pe orizontală. Până la intrarea în uliţă mai erau câteva zeci de metri. Împiedicându-se de sumanul lung, plin de ţurţuri, Valeria cădea des. Cu chiu, cu vai, sleită de orice putere, ajunse totuşi la zidurile din piatră ce formau ulicioara. „Ei, iată-mă acasă!" îngână ea. Încurajată de acest gând, sprijinindu-se de zidul improvizat, căută să-şi tragă piciorul drept după ea, dar lucrul acesta se dovedi anevoios, mai anevoios decât se aşteptase, aşa că se aplecă spre zidul celălalt şi încercă să târască piciorul stâng. Lucru ce se dovedi la fel de dificil de realizat. Se opri încurcată. Nu mai ştia care e piciorul bun şi care e cel neputincios. Pauza n-o întremă deloc, aşa că, atunci când se sforţă să plece, căzu peste zid, surpându-l:

– Nu te supăra, bre Sabine, se rugă ea încet, mă duc întâi să dau fânişor la vite, să fac focul, să mă încălzesc olecuţă şi apoi vin să-l repar.

Căutând să se ridice, privi înspre odaie. Fereastra i se păru luminată, iar pe la streaşină parcă ieşea fum.

– …Dacă ai adăpat vitele şi dacă mă aştepţi cu căldură în vatră, bre Sabine, eu rămân să repar zidul…

Prinse cu mâinile îngheţate din mânuşile de lână un bolovan micuţ cât o mămăliguţă. Îl simţi greu ca pe o piatră de moară.

Dar se pare că prea multe pietre de moară a purtat Valeria în viaţa ei…

Oile

Uneori bătrânii iau decizii ciudate. Ciudată era şi hotărârea lui moş Babucea de a scoate în dimineaţa aceea oile din ogradă, chiar dacă peste noapte dăduse un pospai de omăt în toamna târzie şi rece.

Mai rece decât omătul şi gerul trecu peste sat vestea că deasupra Strâmtorii, la răscrucea cărărilor, bătrânul oier îl găsise „mort-mort” pe Toni Torache. Aproape toată suflarea satului s-a înghesuit pe micuţul podeac, înconjurând, la o distanţă anevoios strunită, trupul inert al pădurarului, aflat într-o poziţie teatrală, cu un genunchi uşor îndoit, având puşca între picioare, cu nările ţevilor pe abdomen, lângă muşcătura plină de sânge din furca pieptului; în mâna dreaptă, atârnată într-o părere, o nuia cu o crăcană la capăt.

Printre ţipetele sfâşietoare ale soţiei şi ale fiicei, care erau ţinute cu greu la depărtare de terifianta scenă, dar şi peste bocetul femeilor stins în colţul tulpanelor, se auzi o sentinţă seacă, nemiloasă:

– Vedeţi-vă de treabă, oameni buni, acest om nu s-a omorât, cum nu-s io potropop acu’! Ce necazuri avea Toni Torache să se împuşte? Toni Torache purta căciula pe-o ureche, ca un om mândru ce era şi nu îndesată pe ochi ca orice adormit!…

La auzul acestor vorbe, toată adunarea, ca la o comandă neşovăitoare, făcu semnul crucii şi murmurară, cu cea mai profundă smerenie şi teamă, un „Dumnezeu să ne ierte!”. În clipa aceea, dacă ai fi avut o altă părere, pe loc ţi-ar fi fost umplută gura cu ţărână. Or, ce motiv să fi avut?

De la geamul mic, pe care îl tot ştergea de transpiraţie cu o cârpă soioasă – încă nu se îndurase să pună dublura la fereastră, ca să nu văduvească florile din glastre de lumină – mama lui Toni Torache vedea cum pâlcuri-pâlcuri de oameni trec pe uliţă în sus, privind înspre locuinţa sa, ba unii dintre ei se cocoţau pe gard pentru a cerceta curtea. O presimţire sumbră îi străbătu bătrânul trup vămuit de anotimpuri şi dureri. Se ridică anevoie de pe scaun, apucă tremurând cele două beţe şi, sprijinindu-se în ele, plecă după şuvoiul de lume ce nu mai contenea.

Ajunse cu mari eforturi în drumul bolovănos. Din ochi îi curgeau lacrimi mari, poate din cauza gerului, poate dintr-o angoasă. Hainele cu aburul în ele, biciuite de vântul rece, se făcură imediat jilave. Oamenii care o depăşeau îşi fereau privirea, ocolind-o ca pe o purtătoare de hoit în putrefacţie, iar dacă vroia să-i întrebe ceva, aceştia se prefăceau că nu o aud ori îi răspundeau încet, aşa încât să nu se facă auziţi de urechile ei bătrâne. În gând i se lăsă un fel de pâclă şi se pomeni murmurând şi repetând întruna:

– Nu, Dumnezeu Bunul nu poate să mi-l ia şi pe el. De ajuns că am rămas fără fete şi fără celălalt fecior… Să nu aibă cine mă boci la căpătâi? Să nu aibă cine-mi da o cană cu apă de pomană? Bunule Dumnezeu, nu poţi face asta… Nu-i aşa? Nu-i aşa?!...

Mâinile descărnate îi îngheţaseră pe beţele ude şi nu mai puteau să sprijine cu nimic trupul care sta să se prăbuşească la fiecare mişcare. În faţa ei, din întunericul lapoviţei, apăru o maşină de teren, ca un duşman hotărât să-i facă rău. Panicată, dădu să se ferească din cale. Alunecă pe bolovanii acoperiţi de zloată, iar beţele parcă se frânseră. Învinsă şi de frigul ce-i înţepenise încheieturile, se lăsă să cadă în stratul subţire de zăpadă murdară.

Dacă ar fi rămas în picioare, poate că ar fi văzut căciula îndesată pe ochi a fiului ei…

Holurile dispensarului, acolo unde a fost dus de către poliţie trupul lui Toni Torache, în aşteptarea medicului legist care să facă necropsia, se umplură imediat cu tot soiul de curioşi. Mirosul de haine jilave se amesteca ticălos cu cel de medicamente, de alcool medicinal şi de formol. Când uşa se mai deschidea, vântul duşmănos arunca înăuntru câte o pală de aer curat, însă extrem de rece. Oamenii se înghesuiau unii în alţii ca să-şi ţină de cald, dar mai ales ca să simtă că aparţin unei comunităţi, unei mulţimi, numai astfel se credeau mai ocrotiţi. Printre ei, doar Norica lui Pasat părea că nu-şi are locul. Toţi o fulgerau cu privirile – o ştiau drept ibovnica lui Toni Torache. La rândul ei, aceasta avea senzaţia că orice mişcare ar face va fi imediat imitată de cei din preajmă sau va fi absurd interpretată. Asumându-şi riscul, îşi făcu loc printre consăteni şi ieşi în vântul tăios. Haina subţirică, pe care în grabă şi-o aruncase pe umeri când auzise de grozăvie, se dovedea a fi doar o părere. Zgribulită şi zbârlită, hotărî să treacă pe la ţiganca lui Floreac pentru a-şi deschide ghiocul. De la ghicitoare ieşi total

bulversată – cum adică să şi-o fi făcut cu mâna lui? Se îndârji în sinea ei şi hotărî să-i calce pragul şi babei Lina, să-şi dea în bobi. Cei patruzeci şi unul de fraţi, patruzeci şi unul de bobi pătaţi, i-au dat o cu totul altă variantă a dramei.

Ceaţa toată de pe lume parcă se adunase în capul ei.

Mai rămăsese fostul preot. De când fusese mătrăşit din funcţie, fiindcă dăduse harul beţiei peste el şi în momentele de izbăvire ţinea slujbele numai în ebraica veche, acesta se apucase să aprofundeze ştiinţele oculte. Vestea noii sale vocaţii trecuse hotarele a şapte sate. Cu toate acestea, consătenii nu apelau la serviciile lui. Teamă le era lor că va scoate la iveală ceea ce ştia despre ei de pe timpul cât le-a fost duhovnic. Şi câte mizerii nu ascund tainiţele sufletului? Norica, ajunsă pe nebăgată seamă în pragul casei răspopitului, îşi reveni ca dintr-un leşin: „Doamne, ce greşeală mare fac eu!” gândi speriată. Nu a avut însă timp să facă la stânga-împrejur că uşa se deschise la jumătate şi răspopitul, desculţ, îmbrăcat în odăjdii negre, înalt şi slab ca un ascet, cu barbă lungă, rară, neagră şi total neîngrijită, o privi adânc în ochi, iar ea simţi că nu are putere să fugă, să i se împotrivească:

– Ştiu, ştiu la ce ai venit. Intră!

Dacă nu ar fi fost atât de tulburată de privirea aceea pătrunzătoare, care i-a străfulgerat voinţa, maţele i s-ar fi întors pe dos de la aerul jilav şi stătut, plin de putoare de urină, de transpiraţie, de alcool şi de chiştoace mucegăite. Ferestrele erau înfundate cu bucăţi de pături ponosite, iar întunericul te făcea să crezi că ai intrat într-un cavou adânc în care s-a adus marfă proaspătă, prost îmbălsămată, ţinută în soare toată vara. Răspopitul îşi freca mâinile frenetic. Nu se aştepta la o aşa vizită, la o aşa pradă. De dragul artei, avea o urmă vagă de regret că Norica a venit singurică:

– Ah!… dacă ai mai fi adus două-trei persoane, am fi putut folosi planşa Ouja. Condiţiile sunt excelente! Maxime! Excelente!... Ce păcat, Doamne! Ce păcat!…

Transfigurat de emoţii, se repezi şi aprinse lumânările din cele patru colţuri ale încăperii, dar şi feştila sfeşnicului din alpaca de pe masa ce părea un mic altar păgân, plin de cristale, amulete şi artefacte, de pachete diverse cu cărţi de joc, plus multe alte obiecte ce ar fi spus ceva doar iniţiaţilor. Printre ele, rătăcit, un crucifix din abanos. Luă cărţile de tarot în mâna stângă, făcu deasupra lor o pasă cu cealaltă

mână, apoi le aşează nemulţumit la locul lor:

– Nu, nu-s disponibile! Pe chipul negricios apărură picături de transpiraţie, deşi în încăpere era aproape ca afară de frig. Respiraţia profundă şi precipitată, ochii cu mişcări vioaie căutau neputincioşi un ajutor: Vrei să încercăm ceva nou? Metoda e inedită. Încă mai lucrez cu Maestrul la tainele ei. E vorba despre teletextul televizorului. Apar pe ecran doar consoanele, ca la stenografie. Apar şi zone cu hieroglife. Probabil că instanţa superioară ştie că nu suntem pregătiţi să ni se dezvăluie tot viitorul, tot adevărul. Când subiectul nu vrea sau se teme să colaboreze, apar zone întunecate pe ecran. La fel şi dacă e un mediu slab. Hai, hai să încercăm…

Norica abia acum vedea televizorul undeva în faţa ei, lângă peretele din fund, aşezat pe podeaua jegoasă de lemn. Tare ar fi vrut să deschidă uşa şi să plece teafără de acolo. Şi chiar că ar fi făcut gestul în clipa următoare dacă n-ar fi fost luată cu blândeţe de după umeri şi dusă pe mijlocul covorului, a cărui culoare iniţială era greu de stabilit.

– Şezi în poziţia lotus, cu mâinile pe genunchi, cu palmele spre cer. Aşa… Acum închide ochii.

Răspopitul acţionă cu degetul gros de la piciorul stâng butonul de pornire al televizorului. Un fâşâit difuz umplu încăperea, iluminând-o slab. Cu acelaşi deget apăsă şi un buton de la telecomandă, căutând un canal anume. Aduse sfeşnicul şi îl aşeză în faţa Noricăi. Pe urmă, ca pe un odor de mare preţ, îi puse în poală antena formată din două braţe telescopice, de inox:

– Ţine-o cu amândouă mâinile şi încearcă să te gândeşti la prezenţa ta *aici*!

După aceste şoapte, îngenunchind în spatele Noricăi, răspopitul îi prinse capul între palme şi cu degetele lungi de la ambele mâini se apucă să îi maseze fruntea cu mişcări concentrice, puţin mai sus de rădăcina subţire a nasului. Ecranul începu să se întunece. Presărate peste tot răsăreau hieroglife şi simboluri. Unele dintre ele se transformau repede ori mai greoi în litere, altele refuzau schimbarea:

– Relaxează-te… relaxează-te… Eşti aici… Aici… Da… E bine, e bine aşa… Deja literele se leagă. Se leagă… Ascultă-mă cu luare aminte: tot speri, tot crezi ca fiul tău cel mare să fie al bărbatului cu care ai legat pirostriile. Dar nu e aşa. Deşi nu-ţi doreai, celălalt bărbat a reapărut în viaţa ta. Ăă… nu ştiu cum să-ţi spun, el nu mai e aici. E în

alt nivel. De la el o să primeşti un mesaj… Nu prea înţeleg… O să-l afli în curând… A fost constrâns de către doi duşmani ca să lase acest mesaj. Chiar că nu înţeleg. …Parcă ar fi între lumi.

Norica se vedea potopită de monotonia şoaptelor, de greutatea lor. Simţea că se expune unui rău inevitabil, însă nu avea putere să se împotrivească. Universul în care trăia se prăbuşea implacabil într-un somn profund, calin… O pală rece de vânt o readuse la realitate. Se trezi în faţa uşii răspopitului. Pe umeri, haina subţire ca o părere, legată cu un şnur, flutura ca o mantie săracă. Saboţii făcuţi din nişte cizme largi de cauciuc de-ale soţului se dovedeau a nu fi deloc afabili. Speriată de prezenţa sa acolo, se grăbi să ajungă în drum. O altă pală de vânt rece îi împinse poalele capotului între picioare. Se simţi umedă. Speriată, se opri şi îşi strânse genunchii. „Oare m-a siluit?" Gândul că ar putea fi adevărat o îngrozi. Fără să vrea o luă la fugă. Fulgii rari de nea îi cădeau pe faţa răvăşită. Din goana ei se domoli când desluşi că în poarta casei parohiale era adunată multă lume. Norica îşi dădu seama că sunt cam aceleaşi persoane care erau şi la dispensar. Nu ar fi avut rost să treacă pe lângă acel grup ca o venetică vinovată, aşa că li se alătură sfioasă.

– …Dar ce motiv să fi avut?!

– Mare pildă. Mare…

– Asta nu-i pildă, părinte. Asta-i crimă! Să vă spun eu cum stau lucrurile: Toni Torache avea pădurăria în sânge. Iubea pădurea. Mereu zicea: „Cum putem să spunem că pădurea e a noastră? Noi, nevolnicii, suntem ai pădurii! Ai intrat vreodată într-o pădure veche de o sută de ani?" mai întreba el. S-a opus făţiş exploatării de către privaţi a lemnului, căci mai zicea: „Privatizatul nu-şi vede decât interesul!" Ce făceau ăştia? Se forma comisia, marca din parchet doar arborii scorburoşi, strâmbi şi uscaţi – aşa-zisă tăiere de igienizare – se prevedea în procesul-verbal că trebuie extraşi, să zicem, o mie de arbori; în urma comisiei, patronul de gater, cu tehnicianul care deţinea ciocanul de marcat, se duceau şi eliminau marcajul de pe strâmbături şi-l aplicau pe arborii valoroşi. Păi ce, la export ar fi primit toate ciurucurile?! Toni Torache le-a descoperit mişmaşurile şi l-au lichidat! Şi nici de vânat nu-i lăsa să vâneze ca pe moşiile lor… Şi-apoi ce rost avea moş Babucea să iasă tocmai azi, pe vremea asta, cu oile la frunză uscată? Tehnicianul nu e nepotul lui?... Ia ziceţi!

– Şi încă ceva! sări un altul cu gura. Din prag, medicul legist a întrebat că cine a spălat victima pe ochi, pentru ca atunci când a ieşit să ne spună că s-a sinucis… Câţi n-au intrat peste el în salon? De la primărie, toţi. De pe la judeţ… dracu' îi mai ştie? Iartă-mă părinte, că de astă dată îs nervos…

– Păi, băiatul lui nu-i în anul trei la Silvică? întrebă o femeie. Ce rost a avut să scrie în biletul de adio vorba asta: „Nu-l da pe fiul nostru la Şcoala Silvică"?

Norica tresări în frigul cumplit, făcându-se şi mai mică. Plecă fără să fie observată de cineva, ca o adevărată intrusă. De câte ori nu se contrazisese cu Toni că ea avea să-şi facă fiul inginer silvic?

– Părinte, unde săpăm groapa? Căci ştim cu toţii: cei care şi-au făcut-o cu mâna lor, n-au loc în cimitir.

– Să aşteptăm să se elibereze certificatul de deces şi apoi om vedea…

– Dar groapa trebuie săpată *acum*!

Ştia şi preotul că o groapă trebuia să stea cât mai mult timp goală pentru ca să vadă şi *Dânsa* că nu prea are cu ce să fi umplută şi astfel să nu vină prea des pe acolo.

– Să aşteptăm… Să aşteptăm…

– Nu mai aşteptăm nimic, părinte! Îi facem mormânt în cimitir. Ca unui bun creştin ce a fost! hotărî un altul...

Oile lui moş Babucea, conduse de doi câini jigăriţi, au mers cât au mers singure, în acea dimineaţă, pe cărăruia care ducea spre luminişul unde ştiau ele că mai este ceva frunză uscată şi iarbă. La un moment dat, câinii, mârâind, s-au oprit să lingă nişte sânge închegat pe potecuţa întunecată, iar oile, cum nu era nimeni să le îndemne la drum, au aşteptat cât au aşteptat, apoi s-au întors în sat. Doar una dintre ele s-a abătut să culeagă câteva paie răscoapte, însă o creangă lungă de mărăcine s-a prins de blana ei.

Înserarea le-a prins în faţa porţii, behăind…

Masim Ţiganu

Purtaţi de soartă, precum sunt ciulinii purtaţi de vânturi prin bărăganuri, au prins rădăcini unde au găsit un loc prielnic şi, slavă Domnului, românul e tolerant de felul lui şi nu-i pasă dacă la margine de sat, într-un colţ mai sterp de imaş, pe o bordură de prund, nişte nomazi obosiţi bat niscaiva ţăruşi.

Probabil că şi căsuţa lui Masim fusese la marginea satului, dar cum sătucul s-a întins ca o pecingine, ograda cu cel mai dărăpănat gard se găsea acum undeva aproape de mijlocul aşezării. Masim a rămas singur în acea locuinţă, fiindcă toate surorile lui s-au măritat prin alte sate, cu lăieţi de seama lor. Cum vezi bine, dacă o casă putea fi încropită uşor într-o rână de sat, de către orice venetic, nu la fel de uşor aceştia puteau intra în posesia vreunui capăt de ţarină, din care să-şi tragă traiul zilnic, deoarece ogorul, acaparat de veacuri, arid sau roditor, reprezenta pentru localnici un fel de totem şi nimeni n-ar fi renunţat nici măcar la un hat din el, aşa că aceşti intruşi erau obligaţi să se apuce de diverse meserii, unele dintre ele de-a dreptul trebuincioase şi căutate.

E adevărat că harul lui Masim nu era vital pentru comunitate, dar cum românul boceşte de se ascund vârcolacii după Lună, doar nu i-o mai auzi jeluirea, tot aşa lui îi place să petreacă mult de se bucură până şi puiul de cuc în cuib străin. Vioara o moştenise. Era averea fără de preţ ce trecea de la tată la fiu. Dacă ar fi să credem că talentul se moşteneşte, am putea spune că Masim a agonisit măiestria tuturor înaintaşilor. Totuşi, pentru el, mai presus decât vioara şi decât orice comoară de pe lume era Mariora, soţia lui. O găsise, fată săracă, într-un sat de peste şapte văi şi şapte coline, şi fără vorbă multă o aduse la el în cocioabă. Mariora făcea parte din clanul Măcenilor şi nu s-ar fi cuvenit să ia de soţ pe un vântură-lume fără de clan, fără de castă, dar i se făcuse milă de acel flăcău voinic şi frumos la chip ce părea pripăşit pe lângă cotlonul lor ca un câine ocărât. Odată cu Mariora, tot de prin acele părţi, aduse şi o tobă mare şi trainică. Nici măcar o săptămână nu-i trebuiră Mariorei să înveţe să se ţină după vioara lui Masim. Acesta se

trezi deodată pricopsit. Dacă în primele duminici veseliră pe rând crâşmele din sat doar pentru un urcior cu vin şi-o turtă-două, ca să le arate crâşmarilor că acolo unde cântă el deverul e mare, căci acolo se întemeia hora satului, mai pe urmă se lăsa rugat de crâşmari să vină să le cânte în curte. Aici intervenea Mariora şi le cerea pe loc un pol de parale şi un urcior cu vin, ca să aibă Masim al ei cu ce să-şi ungă sufletul. La început crâşmarii au refuzat-o, dar când au văzut că Masim şi Mariora cântau departe de crâşmele lor, undeva pe un colţ de izlaz, şi că-n zilele de sărbătoare aveau chiar mai puţini muşterii decât în zilele de rând, s-au răzgândit. Cel care oferea pe lângă polul de parale mai multe urcioare cu vin avea pentru proxima sărbătoare hora în curtea lui, deci mai mulţi clienţi, desfacere mai mare. Fireşte, Mariorei i-ar fi plăcut ca în locul urcioarelor cu vin să fie câteva părăluţe în plus la plată, dar se vede treaba că şi crâşmarii erau solidari între ei. I-ar mai fi plăcut ca Masim să fie înclinat şi spre treburile gospodăreşti. În vara aceea a fost un adevărat chin pentru el să facă chirpici pentru o odaie în plus. Ca un veritabil virtuoz el se ferea să-şi rănească în vreun fel degetele. Dacă un leaţ se desprindea din gardul lui închipuit, el ori îl lega ţigăneşte cu un hamei sau curpen, ori o punea pe Mariora să bată cuiul.

Nu trecuse bine anul de când s-au luat, că Masim se văzu nevoit să cânte iarăşi de unul singur la petrecerile pe la care era tocmit. Şi lui nu-i plăcea. Nu doar că plata îi fusese înjumătăţită dar, neavând-o alături pe Mariora ca să-l ţină din scurt la băutură, de multe ori îl aduceau flăcăii târâş acasă. Oricum, lăuzia trecu repede şi în zilele de sărbătoare, spre crâşme, pe lângă tobă, Masim căra şi o copaie unde avea să doarmă puradelul în timp ce el şi Mariora cântau. Faima, ca şi familia, le creştea an de an. Al patrulea copil nu împlinise o lună când murise şi ei au văzut în asta un semn. Primul născut, Nilu, crescuse bine, arăta sănătos şi vânjos, ca orice copil iubit. Nu împlinise încă şase ani când îi luase locul Mariorei, întâi în joacă sau din fală, apoi îi reveni obligaţia de a bate toba, căci Masim găsise, de pleaşcă, un ţambal portabil. Ambiţioasă cum era, Mariora a învăţat numaidecât mânuirea ciocănelelor, făcându-le să ţopăie, pe coardele întinse, ca doi drăcuşori aruncaţi cu copitele pe agheasmă. Pe jar încins păreau că joacă toţi cei care se prindeau în hore şi sârbe când Masim, Mariora şi Nilu se puneau pe cântat.

Ca orice bărbat, Masim era vizionar. Vedea bine că satul prosperă şi odată cu el pretenţiile sătenilor erau din ce în ce mai anevoie de îndeplinit. Nu a aşteptat ca Nilu să facă doisprezece ani că i-a şi cumpărat un acordeon micuţ şi l-a trimis la verişorii lui din clanul Măcenilor să deprindă tainele instrumentului cu burduf şi clape. La fel de ambiţios ca mama lui, Nilu fusese pe dată îndrăgit de starostele lăutarilor şi când Masim s-a dus să-şi aducă băiatul acasă, îndrăcitul de staroste a refuzat pur şi simplu să i-l dea. În zadar a plâns el pe la uşi, degeaba şi-a smuls părul bogat din cap, că tot cu mâinile goale s-a întors acasă. A fost nevoie de intervenţia clonţoasă a Mariorei pentru ca Nilu să ajungă iarăşi în sânul iubitoarei familii.

Mândru era Masim de taraful lui şi-l convoca zilnic la repetiţii. În sărbători şi el se minuna de unde izvora atâta farmec din ritmurile contopite ale celor patru instrumente. Flăcăii şi codanele care nu se prindeau în horă ascultau extaziaţi. Babele îşi făceau semnul crucii, că parcă nu venea de la Cel Bun această muzică. Moşii zâmbeau cu superioritate pe sub mustăţile lor albe şi îşi ziceau în sine că mai cu foc jucau ei. Şi asta numai sub trilurile unui singur fluier.

Nici măcar prins în obadă şi afumat cu ardei iute Masim n-ar fi acceptat faptul că cel de-al doilea copil al său, Faneli, suferea de dor amar de ducă. Venea ultimul şi pleca primul de la repetiţii. Prin sat nu ar fi purtat toba atârnată de gât chiar dacă ar fi fost biciuit. În zadar tot spera Masim să-l vadă punând mâna pe vioara sa ori pe acordeonul frăţâne-său. Faneli era un copil bălan şi tare frumos. Dacă s-ar fi amestecat printre copiii de români, ai fi putut jura că-i pui de român. De multe ori pe Masim îl înghioldea gelozia şi se întreba dacă a fost vreodată atât de beat încât Mariora lui să fi plecat de lângă el şi să-şi fi desfăcut betele pentru vreun moşnean, căci mulţi îi făceau ochi dulci. Dar tot el îşi alunga acest gând ca pe o rătăcire vinovată: „Mariora mea n-ar face de râs neamul Măcenilor!”

Blânzi de felul lor, pentru mezin, Masim şi Mariora aveau o slăbiciune aparte. Acesta se născuse cu un tic nervos: clătina fără încetare capul spre stânga şi spre dreapta, ca şi cum îşi exprima o nemulţumire perpetuă. Mai avea şi buzele foarte mari şi vineţii pe care le uita deschise chiar şi în pauza dintre două propoziţii, ca şi cum de fiecare dată vedea câte o stea căzătoare. De mic şi-a conştientizat defectul şi spunea orişicui, tam-nisam, că abia aşteaptă să mai crească

puţin pentru ca să poată face operaţie la buze, să le micşoreze, iar în zona cervicală avea să-şi implanteze „un electrod care să-i înţepenească gâtul”. Deşi avea multă minte, n-a vrut să treacă de clasa a patra la şcoală. Dacă era să-i placă ceva, asta era, fără îndoială, muzica. Se juca la tobe ore în şir ori îşi agăţa de grumazul uşor încovoiat acordeonul, ca pe cea mai de preţ podoabă. În marea lui încăpăţânare, Masim îi tot făcea silă lui Faneli şi-l tot chema la repetiţii, dar taraful prindea un altfel de viaţă când toba era bătută de mezin.

Ca şi cum nu s-ar fi aşteptat niciodată la aşa ceva, deşi tocmai acesta era coşmarul lui zilnic, Masim plânse avan în casa prietenului său, Petrică, atunci când primise vestea că au mai fost tocmiţi doi muzicanţi din satul vecin pentru nuntă, fiindcă taraful lui nu mai făcea faţă:

– Cum măi Petrică, cum măi frăţioare, mă’, să-mi faci tocmai tu una ca asta?

– N-am ce face! Nunul vrea muzicanţi, cumătrul vrea şi el. La mine e musai, că aici se joacă nunta…

– Da’ nu-i aşa că la nun şi la tine cânt eu?…

Petrică îi spulberă şi această speranţă, precum adierea destramă sfera unei păpădii în pragul serii.

– Păi bine măi frăţioare, când ai fost mire, nu Masim vioristu’ ţi-a cântat?...

– …Şi nea Ştefan a cântat din fluier, la naşul meu! căută Petrică să-i îndulcească amărăciunea.

– Păi, la nunta băiatului tău – Doamne, băiat frumos, aşezat şi harnic mai ai, da’ şi eu i-am găsit mireasă frumoasă, mulţi ani să vă trăiască! – nu tot eu cu Mariora mea şi cu Niluţu meu v-am cântat? Nunta primei tale fete, nu am făcut-o eu cu Mariora, Nilu şi Faneli? Acum de ce să nu mă descurc?

– Nunul şi-a tocmit deja muzicanţi. Eu n-am ce face! îi scurtă Petrică lamentaţia lui Masim.

La următoare nuntă, Petrică nici nu-l mai angajă pe Masim să-i cânte. Ginerele îi era de undeva de la şes şi aduse el muzicanţi cu alămuri, cu acordeoane şi cu viori, ba chiar şi cu un solist vocal.

Masim refuza să accepte realitatea. Ca primă reacţie începuse să nu-i mai vorbească lui Petrică atunci când îl întâlnea pe uliţele strâmte ori mai largi ale satului, însă clocea şi alte planuri, or, ce nu ştia el,

acestea erau curcubeie la sfârşitul furtunii – frumoase dar efemere.

Orânduirea socio-politică de la putere închisese de mult crâşmele. Doar bufetul de stat rămase locul unde molcomiţii mai puteau să vadă, pe fundul paharului, pui de urşi albi în deşert jucându-se cu vulpile argintii. Dar acolo, Masim cu taraful lui nu avea ce căuta. Chiar dacă încălca adesea consemnul, gestionarul nu-i dădea vreo plată. Doar marinarii debarcaţi în oaze îi prindeau câte o bancnotă micuţă în arcuş ori i-o lipeau pe frunte ca să le cânte dorurile nenăscute, melancoliile închipuite. Oricât ar fi fost ei de adămiţi, nu ar mai fi pus aceleaşi bancnote şi în sânul oacheşei muieri, aşa cum făceau cândva. Horele şi balurile se răriseră şi ele. Tineretul migra spre oraş, ademenit de himere flămânde. La sărbătorile mari, dacă se închega o horă întregită, Masim putea să fie bucuros. Putea, ca un ecou al timpurilor sale, să-şi mai arate din măiestrie. Se întrista mult şi când păşea pe ulițe. Dacă înainte vreme el făcea repetiţii în curte cu taraful său nu era doar ca să se perfecţioneze, ci dăruia muzică trecătorilor. Ştia că pentru câteva momente, ca atins de aripa unui înger, cel ce trecea prin faţa casei lui uita de nevoi şi de griji. Acum, cumpărate din marile magazine din oraş, picupurile cântau a doagă spartă mai la toată fereastra.

Afurisită lume, îi luase chiar şi bucuria de a dărui.

Anul acela fusese cel mai cumplit din viaţa lui – se făcuse seara de Ajun şi niciun flăcău verde nu-i călcase pragul ca să-l tocmească la cântat, în sărbători. Totuşi adormi cu inima voioasă, doar era noaptea miracolelor. Dimineaţa se trezi optimist. Îşi sculă feciorii şi-i puse să se spele cu apă rece pe faţă. Mariora gătea grăbită o tochitură din carne proaspătă de porc, achiziţionată de la un vecin. „Lasă, îşi zise Masim ascultând pofticios sfârâitul tigăii, că de poimâine îi colind pe prietenii mei cu nume de sfinţi şi mi s-o umple culmea din pod cu şunci şi pecii…” Dar micul dejun fusese apăsător. Dacă în blide ar fi fost fasole fiartă în zeama ei, tot li s-ar fi părut mai gustoasă decât tochitura din acea zi. Doar Masim, ca să mai alunge puii de buhă din gândurile lor, mormăia din când în când de plăcere:

– Gustoasă carne!… Bună-bună!… Fragedă…

De bine de rău, dejunul copios, ca pentru o zi lungă şi grea, luă sfârşit. Nilu şi Faneli ieşiră pe prispă la o ţigară. Masim nu le înţelegea obiceiul celor doi fii mai mari ai lui, dar nu-l interzise. Nu mai înţelegea, şi chiar ura faptul că cei doi se ridicau de la masă fără să facă

semnul crucii. „Ca animalele!” îşi zicea nemulţumit şi ca să-i stimuleze, după ce mânca, el închipuia o cruce mare ducând mâna sa dreaptă pe umerii laţi, pe fruntea transpirată şi pe buricul îngropat în osânză. Gestul era imitat aproape simultan de către Mariora şi de către mezin. Aşa făcuse şi în dimineaţa aceasta, rostind cu glas tare şi solemn:

– Mulţumesc Doamne!

După ce oftă de câteva ori, mai mult ca să se aşeze mâncarea în burtă decât din vreo supărare, se duse spre lampa atârnată într-un cui din perete, îi luă sticla – burloiul, cum îi ziceau ei – şi o aşeză pe un colţ mai ferit al patului ca nu cumva să se aşeze cineva din neatenţie pe ea, apoi îşi privi chipul îmbujorat în reverber. Făcu câteva grimase pe care le analiză atent. Luă pieptenele din locul ştiut şi începu să-i treacă meticulos dinţii prin chica bogată, ondulată şi albă – albise de tânăr. Odată cu părul căută să-şi ordoneze şi gândurile: „Dacă aş fi avut mai mulţi feciori… Dar şi o fată cu voce de înger să fi avut, Doamne! Am băieţi buni. Nilu şi Faneli sunt ei cam sfrijiţi. Îi seamănă Mariorei. Prâslea îmi seamănă mie. E cât un taur! Ehe…” şi gândurile lui cam aici se opriră. Îşi mai aruncă o privire în oglinda mică şi rotundă. Părea mulţumit de ceea ce vedea. Anii n-au făcut ravagii pe chipul său.

– Eşti frumos, tată!

Zâmbind, îşi întoarse capul spre mezin şi-i înturnă complimentul:

– Şi tu, bărbate! Şi tu!

Mezinul zâmbi nostalgic. Uitase parcă, şi-i lăsase şi pe cei din jur să uite de operaţia estetică şi de electrodul minune. Cu zâmbetul întârziat pe buze şi clătinând din cap, ieşi la fraţii lui pe târnaţul atât de lat cât să doarmă pe el vara, comod, un câine. Aceştia nu-l mai luară peste picior, cum făceau de obicei, ci îi zise pe nume şi-i făcură loc lângă ei. Mezinul se procopsise cu o poreclă pe când era micuţ – Trii Lii – şi cu ea rămase. Porecla i se trăgea din ziua când, în praful uliţei, a găsit o monedă de trei lei, şi nu se ştie bine dacă a pierdut-o sau i-a fost şterpelită, cert este că urlase toată ziua după ea. Ca să-l împace, Mariora îi dăduse din bocceluţa ei trei monede a câte un leu fiecare; dar nu, el bocea după moneda lui, ca şi cum aceea i-ar fi fost pusă de ursită în scăldătoare. Într-un târziu, scos din sărite, Masim îi poruncise, cum rar făcea cu plozii săi:

– Taci din gură, măi Trii Lii!

Vorba rea pluteşte mai uşor peste zăplaz decât un fulg de găină şi

umple repede satul mai ceva ca dangătul clopotului sfinţit. De atunci, pe mezinul lui Masim, toţi sătenii îl strigau pe poreclă şi prea puţini îi mai ştiau numele de botez.

La acea oră, Masim luă ţambalul, îl puse pe genunchi şi începu să-l acordeze. Aşa făcea el înainte de reprezentaţie: se ocupa cu meticulozitate de vioară şi de ţambal. Acum, mai mult ca oricând, insista pe fiecare coardă, pe fiecare notă. Aştepta ca din clipă în clipă uşa ghimirliei să se deschidă şi pe ea să intre vătaful, iar el, cu prefăcută supărare, să-i reproşeze:

– Vezi dacă nu m-ai anunţat din timp? N-am ştiut că faceţi horă!...

– Hai, măi nea Masime, de parcă ar mai fi alţi muzicanţi, ce naiba?…

– Ei, asta cam aşa e…

O coardă plesni. Ecoul ei haotic îl trezi pe Masim la realitate. Pentru câteva clipe, acesta se uită dezorientat prin odăiţa lui cu pereţii afumaţi. Îl căuta pe vătaf, dar vătaful venise doar în imaginaţia lui. Scăpă un oftat profund.

– Hei, nu-i gata ţambalu' ăla?! se arătă Mariora nerăbdătoare.

– Olecuţă… zise Masim, ciupind o coardă.

Sunetul ei subjugă odăiţa precum fumul de smirnă supune un templu.

Băieţii intrară şi se înghesuiră pe pat, având grijă să nu îl stingherească pe tatăl lor din munca lui gingaşă. Faneli era bosumflat. Cu toate acestea, prefera să tacă din solidaritate cu familia. Bănuia că în curând vor veni vremuri seci şi nu vedea ce rost ar fi avut să le trâmbiţeze tocmai acum. Masim trăgea discret cu coada ochiului la ceasul de la mână ca la un duşman prea puternic pe care nu vroia să-l stârnească. Doamne, ora se făcuse de plecare – vioara şi ţambalul erau acordate, acordeonul aştepta cuminte, iar toba avea pielea întinsă ca obrazul de fecioară.

– Nu mergem!?

– Să mai aşteptăm oleacă.

Trecu o jumătate de oră, apoi încă un sfert. Mariora îşi puse pardesiul ponosit, dar curat. Luă vioara şi o ascunse la piept, aşa cum făcea întotdeauna când ieşea pe vreme rea. Acesta era semnalul că toţi ceilalţi trebuiau să se îmbrace gros şi să o urmeze. Doar vântul hain şi câte un fulg de nea adus din vârf de munte şi purtat bezmetic în cale te

făcea să crezi că e Crăciunul. Poate frigul, poate presimţirea unei nenorociri îi făcea pe toţi să meargă în şir indian. Altădată ar fi mers în grup, iar Masim s-ar fi întreţinut zgomotos cu vătaful ca să atragă atenţia asupra lor. Cu cât se apropiau de căminul cultural, cu atât mai dese erau grupurile de tineri care se îndreptau spre aceeaşi ţintă. Degeaba căuta Masim să ţină pasul cu ei, să intre în vorbă cu ei – îl depăşeau şi gata.

– Hai, grăbiţi-vă! poruncea des Masim, şi îndesându-şi degetele adânc în buzunarele paltonului începu să le mişte sacadat ca să le încălzească.

– Tată! încercă Faneli să-l atenţioneze pe capul familiei, deoarece i se năzărise ceva. Nu cumva…

– Taci şi-ntinde pasul! porunci vesel acesta, cu ochii aţintiţi spre uşa căminului cultural.

Chiar dacă ar fi căzut un trăsnet la picioarele lor, atunci în herbul iernii, chiar dacă ar fi fost cei mai dresaţi câini de vânătoare şi ar fi primit comanda „Arrète!”, făcută cu voce de tun, tot nu i-ar fi încremenit pe toţi deodată ca acea clară frântură de muzică, furată de la cămin şi purtată de crivăţ pe aripa lui stearpă. Cu greu s-au urnit din loc. Uluiţi şi prevăzători îşi continuau drumul. Ajunşi în curtea largă, o muzică stridentă, neînţeleasă de ei, îi asurzea. Nu era vals, tangou, polcă, mazurcă sau vreun alt dans domnesc. Pe acestea le-ar fi cunoscut, că doar le mai exersau şi ei din când în când. Îşi adunară tot curajul de care mai dispuneau şi pătrunseră în sala de dans. Cândva intrarea le era întâmpinată cu chiote. Acum nimeni nu-i remarca. Mai bine zis, fiecare se silea, simţindu-se stânjeniţi de prezenţa lor, să-i ignore. Pe scenă, acolo unde altădată dădeau spectacolul, se afla o masă din scânduri de brad prost geluite, pe masă erau două aparate conectate cu multe cabluri. Luminiţe aparatelor clipeau ca nişte licurici ameţiţi de vânt. În părţile laterale ale scenei tunau două cutii mari, negre, asurzitoare ca două guri de infern. Iritaţi că intruşii nu mai pleacă, unii tineri, dintre cei ce, păgubos poate, rămăseseră în sat, începură să treacă pe la Masim, să-i stângă mâna şi să-i ureze de bine în aceste sărbători sfinte.

– Ce mi-aţi făcut măi flăcăi, mă’!? îi întâmpina Masim.

– Eu nu ştiu nimica, bre. Ăştia au făcut ce-au făcut… Asta-i horă?!... îi răspundeau depărtându-se cât mai iute de lângă el, ca de

lângă un muribund însetat de viaţă.

Năucit, Masim privea ca şi cum ar fi căzut în altă lume. Zbânţuiala tinerilor era orice, numai dans, nu! Urgia aceea de zgomote era orice, numai muzică nu! Se înspăimântă de-a dreptul când constată că nu-i mai cunoştea pe tineri. Pe majoritatea lor. El, care ştia ce flăcău face curte şi cui; el, care trecea pragul fetei de măritat şi începea, la îndemnul flăcăului, demersurile de peţitor pe lângă părinţii şi rudele fetei; el, care intuia, cu cel puţin o jumătate de an înainte, cine cu cine o să se căsătorească, acum n-ar fi fost capabil să însăileze nici măcar trei perechi.

Difuzoarele tăcură deodată, surprinzându-i pe cei de pe margine ţipând unii la alţii. După câteva clipe de tăcere confuză, rumoarea reîncepu. Masim, dându-şi seama că şi aparatele acelea trebuie să se odihnească, să se răcorească, socoti că e momentul lui. Se strecură cu grijă printre cei din sală şi urcă pe scenă, urmat de ai săi. Îşi lepădă paltonul, luă vioara din mâinile Mariorei şi, cât timp ceilalţi îşi găsiră locul, încercă dibaci corzile instrumentului. Când văzură că totul e gata, dădu tonul. Primele acorduri fură întâmpinate cu chiote stridente. La auzul acelei muzici vivace, cristaline ca trilurile păsărelelor slobode, chipul mamelor ce însoţeau flăcăii sau fetele se înseninară, pierdute în amintiri. Doi flăcăi se prinseră de după umeri şi începură să joace în faţa scenei. De ei se prinseră alţi doi şi-apoi alţii şi alţii încât de la o bătută pe loc se văzură nevoiţi să facă un cerc, o horă. Masim le zâmbea încurajator şi poate recunoscător celor ce se prindeau în joc. Trăia din nou clipe de glorie alături de Mariora, de Nilu şi de mezin. Îşi simţea transpiraţia curgându-i valuri-valuri pe spate şi asta îl bucura şi mai mult. Chiar fetele, dintre cele plecate la oraş, se prindeau nechemate în hora ameţitoare. „Vă arat eu cine-i Masim lăutarul!” gândea Masim, zâmbind cu gura până la urechi. Clipa de graţie părea încremenită sus, sus de tot. Era un iureş de armonii nesfârşit. Notă discordantă făcu piuitul unei coarde ce se rupse şi se încurcase în arcuşul înstrunat. Ţambalul, acordeonul şi toba tăcură derutate. Un mucalit strigă pe cât putu de tare:

– Scârţâie tu, Marioro, că mie mi s-a rupt coarda!…

Moment de delir şi ilaritate pentru întreg auditoriul. Masim întârzie o secundă cu gestul de a-şi îndemna familia să cânte fără el, întârziere ce se dovedi fatală: disc-jockey-ul se urcă la masa de pe

scenă şi porniră aparatele. Muzica sacadată izgoni tot fiorul liric din încăperea imensă. Masim realiză că nu se putea lua la întrecere cu atâţia decibeli infernali. Îşi apucă vioara, o puse la subsuoară şi cu ochii plini de lacrimi se îndreptă spre ieşirea din cămin, ca Napoleon spre poarta castelului Fontainebleau. În faţa lui oamenii îi deschideau cale largă, precum unui învins plin de onoare ce era. Abia în drum l-a prins Mariora şi l-a făcut să se oprească. Ajutată de Faneli, i-a luat vioara de sub braţul rigid şi a reuşit să-l îmbrace cu paltonul. Pierduţi, paşii îl purtau spre casă. Mariora, alături de fii ei, păşea deznădăjduită în urmă-i. Din apăsătoarele gânduri o trezi vocea rugătoare a lui Nilu:

– Mamă, eu plec la unchiul Gherman. Poate mai are nevoie de încă un acordeonist…

În loc de răspuns, Mariora scoase câteva bancnote şi le întinse către Nilu.

– Lasă mamă, am bani de dus.

„Ăştia sunt bani de venit, dragul mamei!” gândi Mariora îndurerată.

– Mamă, îl conduc pe Nilu pân’ la autobuz.

Mariora privi cum cei doi fii se depărtează.

Pentru întâia oară îşi purta pe umeri ţambalul. Până acum i-l cărase numai Masim. Era vorba lui de dragoste.

Ajunşi în căsuţa lor micuţă, în magherniţa lor – şi dacă n-ar fi fost atât de mâhniţi, ar fi observat că fisurile din uşă, de pe la ferestre, au fost ospitaliere cu gerul, lăsându-l să intre în voie – cei trei se fereau să se privească în ochi. Mezinul aşează cu grijă toba la locul ei şi intră în odăiţa pe care o împărţea cu fraţii săi, clătinând şi mai tare din cap, căutând parcă să se opună realităţii, să o refuze şi el cu încăpăţânare. Sleit de puteri, Masim se răstigni în pat. Mariora agăţă cu gingăşie vioara în cuiul destinat. La fel făcu şi cu ţambalul, însă acestuia, din greşeală, i-a atins câteva coarde care au început să se tânguie prelung.

– Ce ne-au făcut?… Ce ne-au făcut?!… începu Masim să se lamenteze, preluând tonul de la ţambal.

Mariora se aşează în faţa vetrei şi se apucă să caute cu vătraiul ros de foc vreun cărbune viu prin spuză.

– Dac-aş avea bani, aş mai cumpăra o trompetă, un saxofon, poate chiar şi o vioară, şi încă un acordeon… De-am fi avut mai mulţi copii, ce taraf aş fi trântit… Şi neapărat o fată să fi avut, să ne fi cântat din

gură ca un înger… Ehe, ce aş fi fost eu acum?!...

– Degeaba, uncheş. Nu vezi ce vremuri vin peste noi?...

Mariora îi zicea „uncheş” lui Masim de fiecare dată când vroia să-l aducă în lumea reală, să-i arate că visa prea mult şi prea departe:

– Mai bine ai zice să facem o casă.

– Nouă ne e de ajuns asta… mormăi Masim fără să gândească la ce spune.

– Şi ce, crezi că am să-mi las copiii să se împrăştie prin lume?! Sau nurorile or să doarmă cu noi în pat?

Tonul ferm al Mariorei fusese pentru Masim ca apa ce picură din ţurţurii streşinii. Ştia că are dreptate şi mai ştia că îşi va transpune în realitate gândurile.

– Ehe, băbuţo, o abordă Masim cu aceeaşi tactică pe Mariora, n-avem noi putere să facem ditamai casa…

– Ba chiar azi mergem să dăm arvună.

– Arvună?… Bani!? De unde să avem noi bani?...

Mariora se duse la cufărul în care îşi ţinea albiturile, scotoci cât scotoci şi scoase un teanc micuţ de bancnote. Uluit, Masim începu să se bâlbâie:

– Şi… şi-n tot timpul ăsta ne-ai lăsat să facem foame?!

– Ei, hai că nu-i chiar aşa. Nici cu pantalonii rupţi în tur nu prea v-am lăsat. Cui să dăm arvună?

– Eu zic să discutăm după sân’ Vasile… zise Masim, trăgând cu ochiul să vadă unde piteşte Mariora banii.

În a treia zi de Crăciun, profitând de câteva momente în care se afla singur în casă, Masim şterpeli banii din cufăr, îi îndesă în buzunarul pantalonilor, se încălţă în grabă, îşi luă paltonul pe mână şi se îndreptă, ca purtat de vânturile cele rele, spre staţia de autobuz. Cu cât se depărta de bătătura lui, de cuibuşorul lui, cu atât furtuna din suflet i se estompa, iar pasul îi era mai şovăielnic, mai speriat… În amurg, o găsi pe Mariora lui stând, cu mâinile în poală, pe marginea patului, la lumina flăcărilor din vatră. Nu avusese putere să se urce în autobuz, dar nici treaz n-ar fi avut curajul să revină acasă, aşa că acum, clătinându-se bine de tot, ţinea mâna întinsă cu banii spre Mariora. Aceasta ascunse şi mai bine bancnotele în palma imensă a lui Masim. Cât era el de malac, îngenunche lângă femeia dragă şi, punându-şi capul în poala ei, începu să plângă mai ceva ca un copil. Mariora îi

mângâie părul alb, lung şi răvăşit. Oftă:

– Crezi că nu ştiu?...

În ziua când preaslăvim prepuţul Domnului, împreună căutară un antreprenor şi tocmiră construcţia casei. Toamna târziu, mult după ziua sfântului Dumitru, un autocamion plin ochi cu porumb curat ca aurul intra pe poarta antreprenorului şi îşi vărsa povara pe o prelată militară. Era munca de o vară întreagă la o fermă agricolă a familiei lui Masim şi constituia contravaloarea construcţiei casei. Casa era mare. Avea etaj şi ferestre luminoase. Cu ce aveau să câştige în vara următoare, puteau până în iarnă să o inaugureze.

Cel mai adesea soarta nu suflă în pânzele corăbiei dorinţelor noastre. Faneli muncea cot la cot cu familia lui. În aceeaşi echipă de zilieri, de undeva din lumea largă, era o femeie tânără şi destul de frumoasă, poate cu un an-doi mai în vârstă ca el. O româncă. Cu o săptămână înainte de a pleca fiecare la casele lor, aceasta îl ceruse în căsătorie. Firește că Faneli acceptase cererea şi condiţia pusă de româncă chiar dacă era dură şi nemiloasă: trebuia să-şi renege familia şi rudele. Acestea, în niciun caz, sub nicio formă, n-aveau să calce vreodată prin satul ei. Originea lui trebuia pusă sub şapte lacăte ce n-ar fi putut fi deschise nici cu iarba-fiarelor.

Faneli expuse pe îndelete intenţia lui de a se însura cu românca. Masim i-ar fi dat bucuros binecuvântarea dacă n-ar fi văzut-o pe Mariora plângând într-un colţ al tulpanului, căci plânsetul ei semăna mai mult a bocet.

– Hai, mamă, c-o să-ţi vezi nepoţii! O să vin eu pe la voi de cel puţin două ori pe an…

Înduplecată şi nu prea, Mariora îşi sărută fiul pe frunte, îl îmbrăţişă îndelung:

– Măcar scrie-ne câte-o carte din când în când…

– Şi ar mai fi ceva: din ce-am muncit cu toţii în vara asta, eu vreau să primesc două porţii – şi pe cea de anul trecut, cum ar veni – şi n-o să am pretenţie nici măcar la un cui din casa noastră. Profira mea e orfană, dar are o casă cam în paragină, cam veche, zice ea, şi n-ar strica să avem cu ce o repara cât de cât…

Iarna parcă pierduse pe cineva drag pe meleagurile acestea şi nu se mai îndura să plece. Masim vedea cum Mariora se usucă pe picioare de dorul fiului. Lacrimile din ochii ei refuzau să mai cadă şi se zvântau

pe pleoapele de jos, iar sarea din ele iritau globii, silindu-i să lăcrămeze iarăşi. În nopţile lungi, în odăiţa lor mică şi afumată, că n-au avut putere să pună sticlă la ferestrele de la casa cea mare şi nici să o zugrăvească, disecau până în cele mai mici amănunte planul prin care să dea de fiul lor. Vroiau doar să afle că este bine. Nu s-ar fi apropiat la mai puţin de o sută de metri, nici dacă o altă corabie a lui Noe ar fi fost plină şi ei ar fi fost meniţii. Căutarea trebuia să înceapă de la fermă. Acolo puteau să afle numele de familie al Profirei. Tot acolo îl puteau găsi pe şoferul camionului care transportase porumbul muncit de Faneli şi Profira.

– Hai, Marioro, hai aşteaptă până după sfintele Paşte. Facem nişte bani şi-l căutăm cu toţii…

– Nu mai pot, Masime. Nu mai pot… şopti Mariora şi, strângându-şi pardesiul învechit pe lângă trupul împuţinat, plecă lăsându-l în portiţă pe Masim, desculţ şi cu părul risipit de vânt, în iarna albă.

Se împliniră două luni de când Mariora plecase şi de când Masim tot aştepta, chinuit ca un melc în soare, un semn de la ea. Era seara de Înviere. Venise un vătaf să-i tocmească pentru hora de a doua zi. Se nădăjduia că s-ar găsi în sat atâta tineret încât să se încropească o horă. Altădată Masim ar fi tresărit de mândrie. Acum gândul îi era captiv în cine ştie ce vâltoare a disperării, aşa că lăsă totul în seama lui Nilu. Hora abia-abia reuşi să se înfiripeze. Masim simţea un gol imens, ca un buzunar al morţii, în stânga lui, acolo unde trebuia să fie Mariora cu ţambalul ei. Iar dacă ar fi fost horă şi a doua, şi a treia zi de Paşte, aşa cum fusese până mai an, el nu ar mai fi avut puterea să poarte pe strune arcuşul. În lunea Paştelui îl chemă pe băiatul cel mare şi, ascunzându-şi lacrimile, îi şopti:

– Niluţule, du-te, tată, la bunică-tu să vezi dacă maică-ta a întârziat pe acolo. Da' vezi, mâine seară să fii acasă!

Acest „mâine seară" se prelungi la o săptămână, şi nici atunci nu apăru Nilu în persoană, ci un plic adus de poştăriţă. Pe un petic de hârtie soioasă, acesta încropi o scrisoare telegrafică, de semianalfabet. Masim îl puse pe mezin să descifreze cele două rânduri scrise cu majuscule: „***MAMA NUI AICI. NA TRECUT PE AICI. EU MĂ DUC LA FERMĂ. TOT ACOLO. VOI VINIŢI***."

– Mai… mai citeşte o dată! porunci Masim.

Abia după a treia lectură, tată şi fiu, au realizat grozăvia mesajului.

– V-am spus eu vouă că pe maică-ta a doborât-o troienele şi-apoi au mâncat-o lupii câmpiei…

– Nu-i aşa, bre!! ţipă mezinul speriat. Ea a ajuns la Faneli şi el n-a mai lăsat-o să plece… Or să vină toţi trei aici sau la fermă. O să vezi matale!

Bântuit doar de aşteptare, de căutare şi deznădejde, trupul omului devine o epavă înainte de vreme. Cine l-a cunoscut pe Masim în urmă cu doi ani – bărbat înalt, spătos, cu faţa roşie, cu pletele albe, îngrijite, cu pântecul sănătos – ar fi putut jura că nu-i una şi aceeaşi persoană cu cea de astăzi: zdrenţăros şi jegos, împuţinat la trup şi adus de spate, cu părul şi barba vraişte, cu privirile rătăcite. Ai fi zis că e opera unui demon care a urât lumea şi a scos din hrube prototipul. Un singur lucru mai amintea de Masim cel de odinioară – vioara. Vioara rămăsese unicul lui tovarăş. Bine întreţinută, ca atunci când o purta protectoare Mariora la piept, ea scotea aceleaşi sunete dumnezeieşti sub degetele vivace.

Masim, după ce a aflat că şoferul care ar fi putut să ştie adresa lui Faneli şi a Profirei a murit într-un accident, şi-a luat vioara şi a început să colinde satele din cele patru zări ale câmpiei, ale colinelor. De cum intra într-o aşezare, îşi aşeza vioara sub bărbie, ciupea strunele ca să afle dacă sunt acordate şi se apuca să cânte melodia care îi plăcea Mariorei cel mai mult. Păşea rar şi cânta apăsat ca să poată fi auzit şi din case. Nu era uliţă, nu era cătun ieşit în cale să fie ocolit. Când întâlnea vreun sătean, vreo săteancă, se oprea umil, şi rugător întreba, arătând poza din buletinul Mariorei:

– N-aţi văzut-o pe femeia asta? Da’ nu ştiţi, în sat la ’mneavoastră, nu-i o orfană, pe numele ei de domnişoară, Cruceanu Profira?

Invariabile erau întrebările, dar şi răspunsurile primite. Masim intra şi în bufetul din fiece sat. Acolo, după ce cânta o melodie-două la câte o masă, lega vorbă cu consumatorii, dădea mai multe informaţii, însă căpăta aceleaşi răspunsuri. În sărbători şi în duminici se ducea la bisericile şi la mănăstirile ieşite în cale. Se aşeza în rând cu milogii şi aştepta să fie miluit de către credincioşi. Firește, nu scăpa nici aceste oportunităţi de a întreba de Mariora lui, de băiatul lui, de nora lui

sărmană.

Acum era iarnă grea. Feciorii săi – Nilu şi Trii-Lii – vânduseră casa lor neterminată, locuită până atunci doar de vântul care aducea în ea, prin ochii goi ai ferestrelor, praf, nisip, fulgi şi frunze moarte, şi cumpărase cu o parte bună din bani o magherniţă în mahalaua oraşului.

Dacă, vara, Masim se adăpostea de tăcerea nopţilor prin şoproane, prin glugile de ciocani sau prin gări, acum viscole năprasnice hălăduiau stăpâne peste câmpuri şi-l obliga să nu mai umble hai-hui.

O visa noapte de noapte pe Mariora furată de alţi ţigani şi ţinută cu sila. Alteori şi-o imagina umblând zăludă căci, îşi închipuia el, repudiată fiind de către Faneli, înnebunise de atâta durere.

Ajutor de la autorităţi nu ceruse. Ele aveau de ţinut pe umeri o ţară întreagă şi nu s-ar fi aplecat, credea în sine, asupra necazului său. Tot vioara era cea care putea s-o cheme la el pe Mariora lui. De aceea cânta zilnic, lunatic, pe străzile înguste, lăturalnice şi desfundate ale oraşului, dar şi în marile intersecţii.

În zadar.

Din când în când, câte o pereche de pietoni, foşti consăteni cu Masim, stabiliţi şi ei la oraş, aşteptând culoarea verde a semaforului, tresărea la auzul viorii:

– Măi, acesta nu-i Masim vioristul?

– Ba da. E vioara lui! putea să confirme celălalt, văzând parcă în faţă ochilor căminul părintesc pitit printre livezi, ajuns în paragină…

Declarație

Cum mă cheamă? Cum adică „cum mă cheamă”?! Când aţi completat „invitaţia”, aţi ştiut. Da-da, e acelaşi nume. Da, aşa îl chema pe tătuţa. Nu, poreclă n-avem. Am pierdut-o pe firu’ vieţii. Dacă cineva vrea să ne găsească după poreclă, zice: „Ai lui Mitrache, mă!”, că tătuţa şi-a făcut numele renume. Bănuiesc de ce m-aţi chemat, dar vreau să aud şi de la d-voastră, aşa… oficial, ca să zic aşa. Staţi-staţi! Nu ştiu cum de reuşiţi să vă enervaţi pe căldura asta, că pe mine, şi dacă aş vedea o trufanda, nu m-ar stimula… Huo, drace, cum de am putut aduce vorba despre asta?! Obsedat? Eu!? N-oi fi băiat bun, dar nu mă pretez la aşa ceva. Ce să am eu cu baba aia? Am văzut că aţi adunat aici pe toate poamele din zonă, da’ vă spun că eu nu fac aşa ceva! Cum? Păi aia a fost altă poveste. Nu, nu l-am aşteptat pân’ a ieşit din pârnaie. Nici nu ştiusem că ieşise. Întâmplarea dracului a fost că aveam o treabă în satu’ ăla. Mergeam îngânduraţi fiindcă vedeam că ne apropiem de crucea lui tătuţa şi-l aud pe frate-miu că şopteşte aşa, ca pentru el: „Mă, ce-ai avut cu tătuţa, mă?!” şi nici nu am simţit cum a şters-o de lângă mine şi s-a dus la nemernicul de se-nvârtea pe-acolo prin poartă şi i-a dat un pumn, un singur pumn i-a dat, mă jur pe Dumnezeul Mare din Cer, şi criminalului i-a sărit ochiu’. Nu ştiu cum l-a recunoscut, nu ştiu cum şi-a dat seama că e criminalul, că eram mici de tot când ne-a năpăstuit. Poate că are alt sânge… Ce criminal dom’le? De ce de criminal?! Păi sigur că mă supăr! A stat în pârnaie aproape patru ani. Ani frumoşi de tinereţe pe care nimeni nu ţi-i dă înapoi. Da’ şi noi ne răzbunăm. În fiecare an, de ziua lu’ tătuţa din calendar şi în ziua crimei, închiriez popa din satul lor şi fac parastas în poarta casapului, lângă crucea sfinţită. Pun masă mare în mijlocul drumului şi dau de pomană şi amintesc sătenilor că acolo a sfârşit, nevinovat, tătuţa. Unii primesc pomana, alţii nu. Nu! Nu l-am atacat amândoi. Eu am sărit ca să-i despart, altfel intram la alt psalm. Am avut martori, martori străini. Altfel… Mă gândesc, săltat de draci, la anii pierduţi de bietul frate-miu. Dacă ştiam că aşa e legea, îi scoteam şi eu un ochi, ca să rămână şi el

chior, că' chiori am rămas fără tătuţa. Ei, cum să spun că nu mâncam papară atunci când nu învăţam? Mereu când venea rupt de muncă ori aghesmuit, ne spunea o pildă pe care târziu, prea târziu am priceput-o. Pe când era el elev, se făceau doar patru clase primare. Şcolile aveau, ca anexă, locuinţa învăţătorului. Învăţătorul avea gospodăria lui: un coteţ, o poiată… Curăţenie făceau elevii. Când i-a venit rându' lu' tătuţa, acesta s-a pus sârguincios pe treabă. Nici nu avea cum – învăţătorul era dat dracu'. În mintea lui puţină de copil, şi-a agăţat ghiozdanul, o traistă din păr de capră, într-un răzlog din ţarcul porcilor. Afurisiţii au tras la ei traista şi au început s-o mozolească. Numai ce-mi vine în control învăţătorul, şi când vede cărţile, tăbliţa şi tibişirul tăvălite în scârnăvie de porc, l-a apucat, frate, pandaliile. Doar udat cu apă tătuţa a fost în stare să se mai ţină în picioare. Sărăcuţul, n-ar fi vrut să spună acasă ce-a păţit, da' prea erau mari vânătăile. Tata lui, adică bunică-miu, l-a luat de mână şi a plecat înspre sfatul popular. Când i-a văzut pe drum, învăţătorul le-a ieşit în cale: „– Hai, măi nea Tudore, că mă ştiţi că sunt mai nervos de felul meu… Că nici el nu trebuia să fie atât de neatent! …" Bunicu' o ţinea tot pe-a lui, nu şi nu: „– Vreau să văd ce zice noul sistem de trebuşoara asta." Când a auzit învăţătorul de „noul sistem" a schimbat omenaşu' placa: „– Hai să mergem să vedem cine îi făcea parastase lui Moţa şi Marin. Cine purta cămaşă verde?" Năduşind, bunicul îl târa pe tătuţa de mână înapoi spre casă. La cimitir, în timpul prohodului, mi-am amintit că nim'nea nu l-a răzbunat pe biet tătuţa. Şi cum aveam un cui ruginit prin buzunare, am hotărât să zgârii poza învăţătorului de pe crucea de ceramică, însă mi-o luase altcineva înainte. Da' mă bucur că n-am fost eu ticălosul ăla… Asta spuneam: dacă-l aveam pe tătuţa, aveam şi noi un Dumnezeu. Mămuţa, săraca, a trebuit să se ducă jurnă la mină. Ce-i aia „jurnă"? Spălătoreasă, dom'le! Femeie de serviciu! Cu salariu ei, cu alocaţia noastră, cum credeţi că ne-am descurcat? Ne vedea la două-trei săptămâni. Acasă eram de capu' nostru. Băteam prundu' cât era ziulica de mare, da' la şcoală mergeam, că ne snopea nebuna de soră-mea. Ea nu ştia că noi nu învăţam, că era mai botă ca noi la carte. Ce, credeţi că mie mi-a căzut bine când domnu' profesor m-a scos la tablă şi m-a pus ca să scriu: „Mama lucrează în mină!"? Eu, în loc de „mină" am scris „mine" şi eram în clasa a şaptea, cu un an de repetenţie în spate. Au râs colegii ca apucaţii, cu toate că fiecare îmi ştiau de frică, însă la grămadă… Sigur că era pluralul la „

mină”... Ce, ori era chirurg, săraca, să lucreze în mine? Atunci mi-am dat seama că ştiinţa de carte îţi dă adevărata putere, or era târziu, prea târziu. Şi tătuţa şi-a dat seama de asta… De-aş fi avut mintea de-acu’, mă puneam cu burta pe carte şi n-aş fi ajuns să fiu chemat aici, ca un cal breaz. Cum, nu am voie să îmi aprind o ţigară? Am văzut scrumiera pe masă, plină cu chiştoace, am văzut geamul deschis, şi-am crezut că… Bine, am înţeles! Unde rămăsesem? A, pentru că i-a scos un ochi, frate-meu a făcut ceva pripon, cică l-am vătămat, dar el, el că ni l-a omorât pe tătuţa, nu ne-a vătămat vieţile? Şi nu o viaţă, două, ci şapte! Credeţi că mi-a fost uşor când, pentru prima oară, soră-mea cea mică a mers cu pluguşorul, singură printre băieţi, că era treabă doar de băieţi, ca să mai câştige un ban? Ori atunci când a dat-o cu gaz prin păr că avea păduchi şi copiii o strigau „păduchioaso”? Pentru asta cât a luat? Hai, spuneţi-mi, a luat ceva?! Soră-mea cea mare s-ar fi măritat cu un beţiv? Frate-miu cel mare s-ar fi însurat cu o japiţă? Ceilalţi fraţi ar fi fost acum argaţi? Eu sunt în vorbă cu o fată mai acătării, da’ tac-so ce-o să zică de-o auzi c-am fost pe aici, că şi aşa nu mă prea înghite? Şi pentru ce l-a omorât? Că s-a dus şi i-a cerut banii pe lemnele ce i le dusese cândva, că avea nevoie de ei, că ne avea pe noi acasă? Păi asta-i dreptate?! Nu sunt furios deloc, doar întreb. Şi-acum veniţi, îmi luaţi amprentele şi mă acuzaţi de viol. Sigur că ştiu unde am fost aseară, dar nu spun! Eu vorbesc doar cu dom’ şef. Cum, şi dânsu’ are voie să întrebe? Bine, răspund: am fost la o damă. Nu vă spun la ce damă. Nu pot. V-am spus că nu pot. Cum ar veni asta să întrebaţi dama dacă am fost la ea? Discreţi pe dracu’. Iertaţi-mă dom’ şef. Nu înseamnă nimic! Dacă nu vreau să vă spun, nu vă spun şi gata. Nevoit? Când oi rămâne singurul suspect de pe listă, poate. Şi nici măcar atunci! Trebuie ca d-voastră să demonstraţi c-am violat baba, şi nu eu că nu am violat-o. Io-te că ştiu. Eu nu sunt nicicum suspect! Nu spun şi gata. Păi dacă nu-mi daţi voie s-aprind o ţigară… Domnule, suntem gentilmeni! Putem să vorbim despre curve în crâşme, nu la poliţie. Cum să-mi imaginez că sunt în cârciumă dacă nu mă lăsaţi s-aprind măcar o ţigară, ce să mai zic de-o cinzeacă rece?! Ba, eu sunt foarte-foarte calm. D-voastră v-aţi pierdut firea. Sărut mâna! Sunteţi mulţumit? Nu fac mişto de nimeni, vă rog să mă credeţi. Uitaţi ce… Nu vreau să fac niciun târg. Ce, nici d-voastră n-aveţi voie să pipaţi aici? Aha!… A, nu-nu! Cu cât mă ţineţi mai mult aici… Oricum ar fi, eu vă fac un serviciu spunându-vă că nu

eu sunt cel pe care îl căutaţi. Ştiţi una şi bună, da' şi eu ştiu una şi bună. Acum mă luaţi cu „domnule", nu ţine vrăjeala. Nu, n-o aprind, mă joc cu ea doar. Că eu n-am voinţa lu' tătuţa. El când a zis că nu mai fumează, n-a mai fumat în veci. Să vă spun cum a fost: era cărăuş. Ei, cum traficant de lemne de construcţie? Bine, aşa să fie! Fără traista cu mâncare pleca la pădure, dar fără pachetul de ţigări, nu. Într-o dimineaţă, pe lângă boi, urcând un pripor mare (trăgând din ţigară, fireşte) simte o slăbiciune în tot corpul. Nedumerit, îşi freacă barba şi se urcă în căruţă. După alte două-trei fumuri trase tot cu sete în piept, vede că ameţeşte şi mai şi. Stinge ţigara şi o aruncă. Toată ziua s-a chinuit ca peştele pe uscat. Tovarăşii lui îl îndemnau întruna cu ţigări, crezând că a rămas fără. Seara, după ce am terminat de mâncat, mămuţa, văzându-l dus pe gânduri, scoate un pachet de ţigări şi i-l aşează pe masă. Tătuţa îl împinge din faţa sa, zicând: „Pe ăsta fumează-l tu." În noaptea aceea, diavolu' l-a vizitat în somn. Se făcea că i-a dat o ţigară. Tătuţa a luat-o şi a sfărâmat-o în deşte. Diavolul i-a tras una peste braţul drept, cu un retevei mâzgos de sânger, ocărându-l: „Eu ţi-am dat-o ca s-o fumezi, nu ca s-o rupi!" Dimineaţa, uite-aşa de mare avea o vânătaie. O lună întreagă a umblat cu pachetul de ţigări început şi cu amnarul la el. Zicea: „Ia, să văd dacă rezist ispitei." Şi mai zicea: „Călugărilor le e uşor să nu păcătuiască fiindcă stau pustnici, da' ia să stea cu măicuţe tinerele, ce-şi ţin poalele-n brâu, ce arată un decolteu, un braţ gol..." Ehei, dacă la tutun a rezistat, la femei, nu. Păi cum naiba să poată? Cum o atingea pe mămuţa, cum mămuţa rămânea gravidă. Îl ştiţi pe Sorin, mecanicul? E fratele nostru vitreg. E făcut cu Muta. Aşa era şi tătuţa – înalt, frumos, puternic. Noi, feciorii lui din căsătorie, suntem nişte stârpituri, nişte amărâţi, nişte… Care oi? A, am înţeles. Ce-aţi spus, adică a fost o pildă, o fabulă ceva. …Aha! De multe ori stau şi mă gândesc dacă lui tătuţa nu i s-o fi tras din blestemu' gestionarului. Că chiar în cap i-a dat cu toporul călău' ăla. Staţi-staţi că e interesant. Şi asta e o pildă! E vorba despre un miliţian bun, dom'le. Om cu doxă, nu glumă. Veneau, tătuţa cu alţi doi cărăuşi, dintr-o cursă. Bine, dacă asta vă face plăcere, spun ca d-voastră: erau hoţi de lemne! Da-da! Ei, săracii, furau cu căruţele cât să trăiască, acum se fură cu peridoacele, cu trenurile, cu vapoarele. Le faceţi ceva? Îi prigoneşte cineva pe hoţii ăştia de azi? Să zicem că… Da' să lăsăm… Cum spuneam, veneau pe înserate spre casă. La un moment dat, îi depăşeşte un *Steag*, o basculă

de aia pe benzină, cum nu mai sunt astăzi. Gestionarul din Holişca îşi aducea marfă la cooperativă. Marfa era acoperită cu o prelată de celofan. Maşina trece, tătuţa şi ăilalţi îşi căutau amărâţi de drum… Căruţele erau răsfirate după cum îi ţineau picioarele pe fiecare. Cam începuse să răsară luna, ceva-cumva, că se vedea pe unde calci. Deşi tătuţa era ultimul, tocmai el observă o mogâldeaţă mică, neagră la marginea drumului. Dă cu piciorul în ea. Moale-moale. Se apleacă, o ia, şi ce descoperă? Mândreţe de căciulă. Din aia cu urechi, rusească. Mai găseşte câteva. Dumnezeu ştie câte. Mai găseşte chiar şi din cele pentru copii. Ălea erau ca nişte ceaune, doar că în loc de toarte aveau nişte apărători pentru obraji, pe care le înnodam cu nişte şnuruleţe cu motocei. Mi le amintesc de parcă le-am purtat ieri. Ci nu doar eu şi fraţii mei am purtat dintr-ălea, c-a dat şi la alţii, tot săraci ca noi. A cules tătuţa la căciuli şi le-a îndesat în raniţă, de nu se putea. Atent să nu-i scape vreuna, se duce şi îi atenţionează şi pe ceilalţi. Dumitru găseşte două. Una după alta. Se părea că înţărcase bălaia. Celălalt, Fănică, vede şi el, după un timp lung, una. Cum Dumitru era mai tânăr, mai sprinten i-o cam smulge din mână. „Nu, că eu am văzut-o primu'!" „Nu, că eu am pus mâna pe ea…" Ciondăneala era gata. „Bă, dacă nu mi-o dai acu', mâni dimineaţă mă duc la miliţie!" le hotărî uncheşul. Tătuţa a încercat să-i împace pe amândoi, ţinând cu adevărul. Văzând că niciunul nu renunţă, ia o căciulă de la el şi i-o bagă în sân uncheşului. Ăsta nu şi nu: că aia e căciula lui, că el a văzut-o primul, că el pe aia o vrea şi numai pe aia! „Dă-io, măi Dumitre, că ţi-o dau pe asta!" A început ăsta să se jure ca un milog turbat la capra podului că el a prins-o întâi, că nu i-o dă, că e a lui, că... Tătuţa, om cu minte, când a ajuns acasă, le-a pitit. Da' nu pe toate într-un loc. Ce versat, dom'le, ce versat?! După cum se aştepta, pe la prânz a venit gestionarul cu miliţianu' la noi. Tătuţa a scos câteva, legându-se că atâtea a găsit. La plecare, miliţianu' îl trage deoparte şi-i arată cât a fost de prost că le-a dat şi pe-acelea. Dar eu zic vorbă veche: „Ce e de haram, de haram se duce!" Că uite, stau şi am inima îndoită şi întristată – după cum spuneam, dacă din blestemu' gestionarului i se trage lui tătuţa? De fiecare dată când punem o masă pentru sufletu' lui, dăm şi-o căciulă de pomană. Că aşa sunt unii: spurcaţi la gură. Parcă pagubă mare i-a făcut gestionarului? Să vedeţi ce gospodărie şi-a trântit omu'. Ce, credeţi că doar din muncă cinstită? Uite că eu nu m-am rugat să i se întoarcă

blestemu'. Are Domnul grijă de asta. De atunci m-am ferit de furat! Că trec printr-o grădină şi iau un buzunar de mere, de pere, de ce o fi acolo, iau! Nimic mai mult. Să trecem iar la oile noastre? Păi mai aveam una cu… A! Să nu întind coarda? Am înţeles, am înţeles! Pot să aprind şi eu una? Nu?!… Păi, la o ţigară mi s-ar dezlega şi mie limba. Hă, ştiu că aveţi timp şi răbdare. Pe asta vă şi bazaţi. Dacă aveţi timp, v-o spun pe aia cu… Bine, renunţ. Uuf, ce zăpuşeală mare, dom'le!... Nu au de ce să mă taie apele! Ce, d-voastră nu sunteţi leoarcă? Asta înseamnă că… Bine, văd că n-am încotro: aseară am fost la Ana lu' Neculai. Aia, sigur. Cum să nu o ştiţi, fiindcă aţi fost şi pe acolo. Scuzaţi-mă, dar toată lumea ştie. Asta-i bună! D-voastră când vă duceţi la gagici vă luaţi martori? Noi, nu. Numai dacă mă lăsaţi să aprind ţigara. Nu mă târguiesc, dar asta nu priveşte cazu'. Pot? Aşa mai merge. Acum se poate discuta. Un fum de ţigară, tocmai când îţi arde gura, e ca un fum de ţigară când îţi arde gura. Şi cum spuneam: tătuţa, după ce i-a dus lemnele de casă… A, v-am spus asta? Pe cumnată-miu să îl chemaţi aici şi să-i daţi câteva scatoalce zdravene, că o tot scarmănă pe sora-mea. Nu se pune problema, l-am aranjat de câteva ori, eu cu frate-miu, da' sora-mea a spus să nu ne mai băgăm. Ticălosul! Trebuie să reclame ea? Şi care-i diferenţa? Păi, bătaia luată aici nu i-o dă soră-mii, înzecită? Nu-l bateţi pe dracu'! Nu, pe mine nu m-aţi bătut, da' mai ştiţi cum vi se pare cumnată-miu, că are o mutră să-i dai numa'-n gură, ca la coasă, nu alta. Când am vorbit… Cum să bat câmpii? Vroiam să vă spun că atunci când am încercat să trec… Bine, văd că sunteţi curioşi… De unde atâta grabă? N-aţi spus d-voastră că vă prieşte zăpuşeala? Lăsaţi-i să fiarbă olecuţă, că unii chiar par suspecţi. Bine. De fapt nu vreau să vă mai spun nimic. Am spus ce aveam de spus. Staţi-staţi! Păi ziceaţi că nu vă bateţi clienţii. Hai să considerăm că a fost o glumă şi-acum îmi iau şapca şi-o şterg de aici. Da' n-am ce să vă mai spun. Recunosc: n-am fost la dama de care am zis, ci la bărbatul său. Are să-mi dea nişte bani pentru nişte lemne ce i le-am dus mai pe toamnă. Cum să mint? Şi de unde o să aflaţi? A, dacă eu spun o sumă şi el spune altă sumă înseamnă că eu mint. Dar dacă el nu mai vrea să-mi dea banii şi când o să mă duc să îi cer el mă omoară, aşa cum a păţit-o bietul tătuţa? Că noi om fi vreun neam blestemat, mai ştii? Mă jigniţi! Cum să mă copilăresc? Să mă arestaţi? Ce, sunteţi nebuni?! Pardon! Am înţeles că mă puteţi priponi. Hai să vă spun: Neculai, omul Anei, nu poate.

Înţelegeţi? Adică nu poate să-i facă nimic femeii. Înainte de a se căsători, omu' i-a spus care-i baiu'. Ba i-a spus c-o lasă ca să-i mai facă un plod – unul îl avea de fată mare – şi uite că are deja trei. Curele, hamuri, vibratoare? Pe vremea aia nu se pomenea de aşa ceva. Cel mijlociu cred că-i al popii, că prea mult seamănă cu el. S-o fi spovedit femeia, săraca, iar popa, auzind asta, o fi iertat-o şi el de câteva ori. Ei, ia staţi aşa! Dacă-i punem o caschetă de poliţai lu' ăla micu, chiar că seamănă cu… Glumeam-glumeam! Am tăcut! Am tăcut!! Uoau… ce pumn greu aveţi! Coastele mele!... V-a mai spus şi altcineva că vă seamănă… A! vă refereaţi la pumn?... Gata-gata! Tot nu înţeleg de ce atâta zel. Ce dacă a trecut parlamentarul ăla? Vă e frică de ei cum vă era pe vremuri frică de secretarii de partid. Numai că atunci era unu pe judeţ, iar acum sunt cinci-şase. Doar că ăştia sunt şi ciocoi pe deasupra. Să judecăm drept: a trecut, neică, parlamentarul în *gipanul* lui măreţ. Cum se benocla după temenele, a văzut o babă în şanţ, zgâriată şi cu poalele în cap. A coborât tacticos din *gipan*, regretând că prin preajmă nu-i televiziunea, şi a întrebat-o dacă a fost violată. Baba, mahmură, a zi că da. Ştie baba ce-i ăla un viol? Du-te dom'le, că e colea în dispensar, şi întreb-o pe româneşte dacă a fost sau nu fu… După cum mă priviţi, îmi dau seama că nu v-a dus capu'. Că eu o cunosc pe baba asta: caută şi suge toate sticlele din ograda barului. Ei, ce-aţi aflat? Da, mă interesează şi pe mine! Chiar dacă nu-mi spuneţi, eu ştiu că am avut dreptate. Să semnez? Nu semnez nimic. Sunt liber? Aşa, tam-nesam, sunt liber? Şi eu cum mă spăl? La cişmea?! Păi nu mă refer la tuşul de pe mâini. Obrazul, obrazul cum mi-l spăl?

Degetul

Mulţi se minunau cum se făcea că iscusitul Mirsea scăpase neatins de sculele sale de tâmplărie. A, vreo zgârietură, două purta pe mâini, pe braţe, însă nu ceva care să bată la ochi. Mai toţi breslaşii, îndeosebi cei din generaţia lui, aveau câte ceva ciopârţit de uneltele folosite. Poate că invidia lor nu ar fi fost atât de mare şi ar fi trecut neobservată ciudăţenia că Mirsea se păstra întreg dacă acesta nu ar fi lucrat şi în zile de sărbătoare, ba mai mult, dacă măcar s-ar fi închinat Celui care pe la treizeci de ani a abandonat această meserie şi a plecat să mântuiască lumea. De fapt, Mirsea era ateu. Dar nu unul oarecare. El îşi arăta pe faţă convingerile antireligioase, cum nu mulţi liber-cugetători o fac din interese imediate, de teamă să nu fie anatemizaţi, marginalizaţi. Asta nu însemna că la el în casă nu călca picior de popă. Ca să umilească tagma slujitorilor Domnului, primea preotul în Ajunul Crăciunului şi al Bobotezei, dar nu pupa crucea sau icoana, cu atât mai puţin mâna care binecuvânta şi aghesmuia. Când aflau că au păşit pragul unui om fără de Dumnezeu, predicatorii nou veniţi în sat se arătau surprinşi sau de-a dreptul oripilaţi de existenţa lui Mirsea, ca eretic, la ei în parohie. Acesta, curtenitor, îşi invita musafirul purtător de anteriu la o discuţie teologică. Argumentul folosit pentru lovitura de graţie – care nu ştim dacă i se relevase ori dacă îl găsise în *Biblia hazlie* a lui *L. Taxil*, singura carte de la el din casă pe lângă manualele copiilor – era că apostolii, deşi Mântuitorul le-a poruncit să-I ducă învăţătura în cele patru colţuri ale lumii, n-au ajuns pe continentele şi insulele care la ora aceea nu fuseseră descoperite de pretinsa lume civilizată, ba, dacă stătea să se gândească bine, ei n-au prea trecut graniţele Imperiului Roman, şi că cincisprezece secole i-au lăsat pe eretici să aducă, din necunoaştere, jertfe umane – accentua cuvântul „umane” – falşilor idoli. Că nu aveau mijloc de transport? La asta Mirsea râdea cu poftă şi pomenea pilda cu Iona, cel ce a stat zile multe în burta chitului. Nu puţine dispute, îndeosebi cele cu preoţii bătrâni, se încheiau subit, mai subit de cum şi-ar fi dorit el, fiindcă sacerdoţii ştiau că *Biblia* nu prea

rezistă la analiza lui dialectică, destul de pertinentă. Cu toată atitudinea sa trufaşă la adresa bisericii, soţia blândă şi supusă, mărginită şi ascunsă la inimă – Aristiţa – nu era împiedicată să meargă la slujbele religioase. Dar cum duminica trebuiau să facă piaţa pentru o săptămână întreagă, ei îi venea rând la hrana sufletului doar în sărbătorile creştine din zilele de rând. Nici pe copii nu îi împiedica să se roage. Totuşi, când cei cinci băieţi se făceau mărişori, îmbrăţişau, din spirit de frondă, opiniile tatălui lor şi rămâneau cu ele, cel mai adesea până se însurau. Fetele, trei la număr, o urmau strict pe mama lor. Încă şi praznice cu rânduri de mese întindea la el în curte. Întrebat dacă nu e o contradicţie între ce spune şi ce practică, Mirsea răspundea că face şi el ce face lumea. Pentru a nu ofensa pe oarecine, căci nu erau chiar calici ăi de-i veneau la pomană, el nu arăta aspectul umanitar al acţiunii. Cât e cerul cer de nalt, n-ar fi recunoscut că accepta compromisul doar de dragul femeii lui – acea femeie de la începutul căsătoriei lor: mignonă şi bucălată – deşi nu înceta nici acum să o acuze în gând sau la o discuţie cu vreo persoană ce i se părea lui mai elevată, că i-a fost nevasta prea bigotă şi tăcută – iar tăcerea la ea nu era o virtute! – constituind pentru el impedimentul principal de a urca pe scara socială şi politică a vremii. La asta adăuga şi trecutul socrului, ca şef de cuib legionar, cu toate că, înscriindu-se primul în colectivă, acesta sperase că i se vor uita scurtele rătăciri. Dacă în ce priveşte libertatea de conştiinţă Mirsea era lax, nu acelaşi lucru se întâmpla cu regulile de zi cu zi. Şi-a trimis copiii la şcoală, însă nu i-a obligat să fie premianţi, ba dimpotrivă, se mulţumea să vadă că plozii ştiu să scrie, să citească şi să facă operaţii simple de aritmetică şi geometrie, că ştiu puţină istorie şi geografie, atâta cât să-şi dea seama pe ce lume trăiesc. Pe cei mici îi trimitea cu caprele – cinci-şase la număr, ca să aibă lapte proaspăt la fiecare masă, iar pe cei mărişori îi lua la el în atelier pentru a-i iniţia în meserie. De fete nu se ocupa câtuşi de puţin. Era treaba Aristiţei să le înveţe să spele, să cârpească, să gătească, dar cel mai important – să fie supuse. De măritat era musai ca până la şaptesprezece ani să le mărite. Probleme a avut cu cea mijlocie care, fiind ceva mai tare de urechi, s-a căsătorit la douăzeci şi unu de ani cu unul venit dintr-un sat vecin, tot surd ca ea, dar şi cu o hibă la un cot. Băieţii trebuiau să părăsească părintescul leagăn la douăzeci şi doi de ani. Era lege. Cât erau în armată, le cumpăra loc de casă, tocmea constructori şi ridica locuinţă înaltă, cu multe camere. Dar

nu o termina. Stoleria şi-o făcea fiecare stăpân al noului cămin, dovedind prin aceasta că e demn de a fi acceptat în breaslă. Tot atunci, ca anexă a gospodăriei, undeva mai în fundul curţii, aceştia începeau să pună fundaţie atelierului de tâmplărie. Acum Mirsea îl mai avea alături doar pe mezin, pe Siprian. Lui îi înălţa casă cu nivel. Poate din teamă că n-o să aibă pe cineva alături la bătrâneţe, acestuia îi rostui silişte undeva prin vecini, la două-trei garduri distanţă. Cu toate acestea, nu se putea gândi încă la bătrâneţi tihnite: al patrulea fecior, nu că n-ar fi suportat rigiditatea impusă, dezertă şi se lăsă pradă oraşului şi tentaţiilor acestuia. Pentru el avea în plan să achiziţioneze un petic de curte, unde să facă o căscioară cu două odăiţe. Nimic mai mult. Nici de Siprian nu era pe deplin mulţumit: acesta umblase ceva mai mult prin lume, urmase o şcoală profesională, însuşise alte concepţii despre viaţă, dar cum prâslea moştenea frumuseţea fizică a celor două neamuri şi mai ales hărnicia specifică spiţei paterne, asta îl făcea pe Mirsea să fie încrezător că nu îl va scăpa din mână ca pe celălalt fiu.

De o bucată zdravănă de timp Mirsea medita la câte i-a dat viaţa – mai mult bune decât rele, de ce să nu recunoască? Se gândea cu un fel de ciudă la bătrâneţile care începuseră, parcă prea devreme, să se uite din uliţă înspre uşa lui şi acum hrănea, ca pe o răsplată binemeritată, nişte fantezii vinovate ce-i tropăiau prin organe, mai ales prin cele aflate în partea de jos a trupului: pe Aristiţa o iubise cuminte toată viaţa sa; sub el muierea lui nu gemuse niciodată, nu-şi aruncase vreodată picioarele pe tavan şi nici nu-l încolăcise prăpăstios de posesivă, aşa cum recent descoperi că fac „adevărăciunile” – după cum aflase de la un adolescent cu cercel în urechea dreaptă că le zice vedetelor porno din filme: „Astea-s adevărăciuni, bre, adevărăciuni!” – iar asta îi sădise un sentiment de frustrare. Revelaţia aceasta amară, dezamăgirea aceasta cruntă o avu abia acum când îşi instală antenă-satelit pentru televizor, când primise ca ofertă pe lângă pachetul de bază şi câteva canale interzise minorilor. După ce în prima seară Aristiţa scuipă înspre „ scârboşeniile” acelea şi adormi zvârcolindu-se, de parcă l-ar fi văzut acolo pe diavol cocoţat pe crucea înaltă a clopotniţei, el puse sub parolă acele programe şi le viziona singur, deşi nu prea avea oportunităţi. Cum spuneam, chiar dacă mintea nu îi stătea tocmai la ceea ce lucra, Mirsea nu ar fi avut accidentul acela nătâng – era prea rutinat ca să i se întâmple una ca asta. De fapt, ceva mai târziu, reconstituind în gând

acele clipe – acea clipă! – îşi dădu seama cum se petrecu totul: şipca avea un mic nod taman pe unde trebuia să treacă dinţii circularului. Când mâinile încordate porni să împingă bucata de lemn spre pânza ce se rotea într-o exaltare nebună, chiar atunci se auzi strigat de către Aristiţa, de undeva din spate, din pragul atelierului, clar, tare, victorios:

– Mircea!!

În fond, Mirsea în acte era Mircea. Dar cum Aristiţa era peltică, ofensa fără să vrea voivodalul nume. Pizmaşii ori cei care erau învinşi cu argumente într-o dispută verbală de acesta, ca să pună capăt ciondănelii, ca să-l facă să piardă şirul logic al dizertaţiei, ca să-l umilească, o imitau pe Aristiţa, introducându-l sarcastic pe „bre Mirsea", în orice propoziţie, în orice găselniţă retorică. Mirsea, în primă instanţă, îl corecta pe preopinent, repetând apăsat:

– Mircea mă cheamă. Auzi, Mircea!

Iar dacă cel din faţă lui continua cu înţepăturile, pleca sfidându-l:

– Aşa-mi trebuie dacă fac lecţii politice cu toţi proştii!...

Acesta era un alt motiv de reproş, ţinut sub lacăt, la adresa Aristiţei. Şi cât nu-şi bătuse capul ca să o facă să-i rostească ireproşabil numele. Nu putea şi nu putea. Acum, că se întâmplă minunea, un fior ascuţit, pornit din degetul arătător, îi trecu prin umăr, prin şira spinării şi se opri în mijlocul creierului. Ignorând jarul din scăfârlie, căută cu ochii peste umăr. Zâmbi dezamăgit pe dată ce descoperi că fusese victima unei iluzii acustice. Chiar dacă boldul înfipt în miezul cerebelului părea să fi fost scos, o stânjeneală difuză persista undeva între degetul gros şi cel lung. Ba încă un lichid cald, lipicios îi inunda palma dreaptă. Coborând privirea spre punctul de lucru, zări la oarece distanţă de pânza circulară ceva suspect şi totodată atât de familiar. Cum putea să nu-şi recunoască propriul deget? Refuzând să-şi focalizeze vederea, îşi ridică domol mâna până în dreptul ochilor. Prin ceaţă îşi zărea podul palmei năclăit de parcă era ignatul şi el tocmai înjunghiase porcul. Arătătorul, cele două falange şi jumătate lipsă, erau înlocuite de o arteziană roşie.

– Prost! Prost! Prost!...

Rosti sacadat şi plin de ciudă Mirsea când realiză situaţia. În felul acesta se autoincluse în grupul celor ciuguliţi de sculele de muncă, fiindcă atunci când auzea că unul sau altul din breaslă „a păţit-o", el zicea cu superioritate: „Proşti, dom'le, proşti!". De altfel, Mirsea

împărţea lumea în două categorii: deştepţi şi proşti. Acum făcea parte dintre aceştia din urmă, fiind primul care admitea faptul. Păstrându-şi calmul, opri motorul şi cu braţul ţinut cât mai sus plecă în cameră la Aristiţa:

– Dă-mi un ac şi-apoi caută în sertarul acela de scoate guta aia subţire de-a băieţilor. Mai vreau foarfecele şi spirtul.

Abandonând ocupaţia de moment, Aristiţa se întoarse cu solicitudine înspre soţul ei. Când văzu atâta sânge, scoase un „Îuu!" prelung, sfâşietor şi se prăbuşi fără conştienţă pe linoleumul imprimat cu un model labirintic. În viteza căderii, catrinţa sură i se ridică sus de tot, surprinzându-l pe Mirsea cu faptul că Aristiţa lui ziua nu purta budigăii – chiloţii ăia mari cât o paraşută de rezervă – pe care el îi tot vedea pe sârmă la uscat şi de care se tot împiedica în unele nopţi. Catrinţa lăsa în lumină zona pubiană. Un maldăr de păr negru, dens, cârlionţat stăpânea toată aria. Şi încă nişte soli se răspândise pe interiorul coapselor albe, cu piele fină, ispititoare totuşi. Mirsea mai privi câteva momente scena, atât cât să şi-o închipuie pe Aristiţa rasă, aşa cum erau „adevărăciunile" din filmuleţele lui ţinute la secret. Degeaba, acelea erau blonde şi lungane. Când Mirsea reuşi să facă cele trei copci la ciot, atunci îşi reveni în simţiri şi Aristiţa. Cu rana gata bandajată, amintindu-şi parcă de ceva nu tocmai important, plecă spre atelier, lăsându-şi consoarta să se vaite în locul său. Luă cu stânga de pe bancul de lucru degetul retezat şi îl privi cu interes. Deja se răcise. Îi comandă să se îndoaie. O durere atroce explodă în braţul drept oprindu-se undeva în umărul obrazului, adânc sub ochi. Uimit de zădărnicia gestului, Mirsea hotărî să se răzbune pe membrul neascultător. Desprinse din mijlocul caietului de dictando, în care îşi ţinea socotelile, o pagină dublă de hârtie şi înfăşură cât putu de strâns degetul. Ieşi afară unde aerul dogoritor îl izbi peste faţă, uscându-i instantaneu globii oculari. Clipind des, porni cu trofeul umilinţei spre latrina aflată în colţul grădinii. Înciudat azvârli pacheţelul înăuntru.

Acest concediu forţat îl nemulţumea grozav pe Mirsea. Lucrările şi le programa pe termen de şase, douăsprezece luni cu exactitate de contabil. Dacă îi spunea unui client să vină peste cincizeci de zile şi la o oră anume, păi chiar atunci trebuia să fie prezent, căci altfel se lăsa cu sfadă. La fel, el nu întârziase vreo comandă măcar cu un prânz. De toate astea profita Siprian, care trebuia să-şi facă stoleria pentru casa lui şi nu

putea intra în atelierul tatălui decât la ore imposibile, când acesta se odihnea. Însă tot răul spre bine se îndreaptă. După prima zi, Mirsea îşi luă televizorul din odaia folosită ca bucătărie, sufragerie, dormitor şi îl mută în altă cameră, mai dosnică, sub motivul că acolo găseşte răcoare. De acum putea să vizioneze în tihnă filmele lui preferate, dar mai ales putea să treacă în registru tinerele consătene care ar fi fost gata să-i îndeplinească fanteziile. Oricât şi-a frământat mintea, nu a găsit ce dorea. Unele erau „cam cuminţi", unele mototoale, iar altele de-a dreptul nespălate. La oraş nu s-ar fi dus. Îi era frică de „centuriste", de „ peştii" acestora. Văzuse el pe la ştiri destule cazuri. „Nu-nu!..." se pomenea zicând cu glas tare din când în când. Gândul îi zbura des la Minela lui Apostu – profesionistă, frate! – care practicase meserie într-un bordel din Grecia, însă acum era plecată. Se pare că la pretenţioşii de olandezi. Pe deasupra, nu era nici prea discretă, iar ca să intre în gura lumii la vârsta sa, la statutul său…

Ziua toată îşi îmbăia rana în ceai de pelin. Cum nu era „rău de carne", cicatrizarea se făcea văzând cu ochii. Însă, când puse mâna pe robanc şi forţă uşor lucrurile, se desprinse un pic leziunea şi un strop de sânge trandafiriu, diluat parcă, izvorî din locul unde fusese copca mijlocie. Dincolo de asta, o durere teribilă îi cotropi întreg antebraţul. Înfrânt, se duse tot la telecomanda lui, la visele lui. Totuşi, în noaptea aceea nu avu o reverie, ci un coşmar straşnic: se făcea că nişte vietăţi scârboase – deşi în somn desluşi clar că erau viermi inelari cu coadă, specifici latrinelor, însă n-ar fi recunoscut asta nici în faţa plutonului de execuţie! – îi mişunau pe degetul arătător de la mâna dreaptă. Minte enciclopedică, auzise de expresia „membru fantomă", dar nu credea în astfel de manifestări. Ca un ecou, ca o amintire a coşmarului, chiar când era treaz avea senzaţia că îi fojgăia ceva pe indexul nălucă. Dreptaci de felul său, acum îi venea greu să folosească stânga, mai ales la masă. Parcă îl hrănea un străin rău. Şi n-a fost doar asta. Când dintr-un impuls nativ scăpat de sub control prinse o bucată de friptură cu degetele de la mâna dreaptă şi o puse pe limbă, maţele erau cât pe ce să i se întoarcă pe dos: o putoare groaznică îi năvăli în nări. Îşi retrase mâna încurcat şi o aşeză în poală, adulmecând aerul din jur. Nu, atmosfera nu era viciată de vreo flatulenţă. Aşteptă răbdător să se termine prânzul, apoi se duse după Siprian în atelier. Fără multe vorbe, îi vârî ciotul degetului sub nări şi rosti convins:

– Uită-te cum pute. Precis am făcut tetanos! Sau cangrenă!... adăugă în chip ipohondric şi această posibilitate, deşi izul perceput în timpul mesei nu fusese de carne alterată, ci mai degrabă de closet public.

– Vezi-ţi de treabă tată, nu vezi ce bine s-a prins!

Plecă nemulţumit pentru că nu i se dăduse dreptate. Seara, înainte de a adormi, repetă figura şi cu Aristiţa, întrebând-o încet:

– A ce miroase?

– A nimic, bre Mirsea.

– Eşti o proastă mare!... îşi ocărî Mirsea soţia în şoaptă.

Aceasta n-ar fi vrut să-i dezvăluie că mâna răspândeşte iz de pelin. În general, palmele soţului ei miroseau a lemn curat de molid, a răşină sacerdotală de brad şi asta făcuse, în tinereţe, cât cel mai bun afrodiziac posibil, cât cele mai lungi şi fierbinţi preludii. Dimineaţă Mirsea îşi puse un rând de haine din cele bune şi plecă la dispensar. Deşi medicul îi spuse aceleaşi lucruri ca şi Siprian, insistă să i se administreze un ser antitetanic. Dar tot nu scăpă de miasmă. Accepta, începuse să accepte faptul că doar el o sesiza. Frământându-şi mintea, crezu că descoperi ideea salvatoare: într-un lighean adânc din plastic dizolvă în apă două pachete de sodă caustică şi aruncă soluţia în latrină. Ştia el că acest amestec „roade” conţinutul din fosă. Într-adevăr, când din minut în minut îşi ducea dreapta la nas, constata că duhoarea emanată de cicatrice se diminua. Mulţumirea ascunsă în sine îi pieri pe dată ce degetul fantomă părea că îi luase foc. Instantaneu. De neoprit. Ca primă reacţie, îşi băgă mâna în găleata cu apă rece de băut. Pentru moment durerea se potoli, însă nu lăsa impresia că o să dispară definitiv. Ba începu să revină:

– Când faceţi voi săpun de casă, cu ce îl stingeţi?

– Nu tiu, bre Mirsea! zise timid Aristiţa, în felul ei peltic, inimitabil.

– Sunt înconjurat numai de proşti… mormăi doar pentru sine Mirsea. Adă-mi sacul ăla cu sare! Du-te şi toarnă-l în veceu! ordonă cu glas tare când Aristiţa reapăru cu tăgârţa plină pe jumătate.

– Pe toată, bre Mirsea?

– Mai păstrează cam cât să-ţi torn în ochi. O blid bun, două aşa!...

Urmărind cum Aristiţa îşi termina treaba, deşi ea nu avea aerul c-ar fi priceput ceva din ceea ce făcuse, Mirsea începu să aştepte. Da,

treptat-treptat dogoarea dispărea. Odată cu ea şi duhoarea pierdea din intensitate. Totul ar fi fost minunat dacă până seara n-ar fi simţit iarăşi cum îi mişună ceva – şi ştia el ce – pe degetul amputat. Alergă nemulţumit în atelier, luă ciocanul cel mare, câteva cuie şi fixă uşa latrinei, ca nimeni să nu o mai deschidă – nu aveau decât să treacă prin gard şi să se ascundă în cătina ce umbrea leaţurile, pentru a-şi face nevoile. Pe urmă plecă la groparul satului, că şi aşa era obişnuit cu astfel de muncă, şi-l tocmi ca să-i sape o groapă la un metru-doi de vechea latrină. Cabina de lemn era încă trainică şi puteau să o transfere deasupra noii cavităţi, pe când fosa părăsită urma să fie astupată cu talaş, cu ţărână, deşi nu-i venise veleatul. Chiar vedea cum, la nici douăzeci şi patru de ore, vor inaugura noul tron. Adormi zâmbind optimist, cu mâna ciopârţită pe bărbia Aristiţei, ca să afle astfel dacă simte şi ea vreun miros urât. Noaptea nu avea să curgă după cum îşi dorea. La un moment dat se trezi plin de sudoare: visase că popa, de fapt, nu popa, ci însuşi groparul-nătăfleţul, parodiind, îi desăvârşea prohodul. Şi asta nu ar fi fost nimic! Mormântul era în colţul grădinii, tocmai în locul în care, actualmente, se găsea latrina ferecată, cu degetul lui cu tot.

Ei, cine a mai văzut o gospodărie cu două closete? La Mirsea în grădină puteai vedea aşa ceva. Un străin ar fi putut crede că acolo s-au întâlnit o soacră pestriţă la inimă cu o noră pe măsură şi nu l-ar fi dus capul să creadă că unul dintre cele două closete era ţinut drept mausoleu pentru un deget. Cât despre noră, ea a apărut, că doar Ciprian – chiar dacă nu terminase nici măcar parterul casei lui – împlinise deja douăzeci şi doi de ani şi trebuia „să zboare din cuibuşorul călduţ”, aşa că sora cea mică şi una dintre cumnate îi găsi undeva într-o localitate ceva mai răsărită, cu pretenţii de oraş, o fată frumoasă şi curăţică, ingenuă sau nu, după cum reuşea să pozeze în victima primului soţ. La masa dată cu prilejul logodnei – bucatele erau gătite de nou venita în familie ca un test suprem ce trebuia absolvit cu lauri – Mirsea se aşeză lângă proaspăta sa noră. Nu putu să nu remarce faptul că era cea mai stilată femeie de acolo: năltuţă şi nu prea, cu destulă carne pe oasele cu articulaţii gingaşe, feline. Ba, idealizând icoana miresei lui de odinioară ce o suprapuse peste imaginea junei soţii, constată satisfăcut că asemănările erau izbitoare, cu toate că măcar fardurile de pe chipul tânăr ce scoteau în evidenţă genele prelungi,

răsfrânte, strălucirea ochilor negri ar fi trebuit să-l pună în gardă, să-l trezească la realitate. Or, Mirsea se lăsa înadins ispitit de acel înger desfrânat ce-l făcu să pluseze: prinse cu degetul gros şi cu cel lung de la mâna dreaptă o bucăţică dintr-o fudulie de berbec tânăr ce se lăfăia într-un sos roşu, condimentat, şi-l duse spre buzele senzuale, atent conturate ale nurorii:

– Pentru noi, bărbaţii, aşa ceva face minuni. Dar tu eşti crudă şi nu ştii…

Negăsind vreun motiv care să o facă să refuze acest gest de curtoazie, atentă să nu-şi strice rujul, îmbujorându-se totuşi, prinse în dinţii simetrici, sidefii, ofranda. Un iz fetid o făcu să se oţărască. Dacă nu ar fi aranjat singură mâncarea în farfurii, ar fi putut crede că e victima unei farse mizerabile a vreunei cumnate. „Nu cumva ţapul acesta bătrân şi libidinos nu foloseşte hârtie igienică?" se întrebă speriată în gând. Înghiţi iute dumicatul şi sorbi grăbită o duşcă de vin. Mirsea o cântări printre pleoape: era singura persoană care simţea ca şi el. Trecând peste repulsia mirosului emanat de ciotul pe deplin cicatrizat, îşi linse încântat degetele de sos, pe urmă îşi abandonă mâna în poală. De ea nu se mai folosea la mâncat, la bărbierit. În general căuta să o ţină departe de nas deşi începuse să se împăuneze cu indexul ciuntit, aşa cum şi cavalerii teutoni se făleau cu cicatricele de pe chip, căpătate în dueluri romanţioase ori în lupte crâncene. Acum aştepta cu interes crescând ca dejecţiile din latrina abandonată să se usuce, să se transforme în humus, în pământ. Văzând că nora se relaxă – însă doar ea ştia cum suporta acea hărmălaie, căci fusese una la părinţi şi nu avuse parte de asemenea sindrofii – ca să-i atragă atenţia îşi lipi genunchiul de coapsa ei fierbinte:

– Noi lucrăm cu lemn vârtos. Dumneavoastră cum staţi cu pădurea?

– Noi am ras-o frumuşel… şopti aceasta zâmbind, lăsând impresia că se află sub influenţa vinului băut, căci chiar în acel moment se hotărî să flirteze cu toţi bărbaţii – începând cu cel care se credea masculul alfa al aceste „haite" troglodite – pentru ca apoi să le întoarcă spatele, răzbunând cine ştie ce decepţie în amor, cine ştie ce bovarică, imaginată mezalianţă, apucând fără să-şi dea seama pe calea cea mai scurtă în a deveni ceea ce-şi dorea cel mai puţin – o didă.

Gemând, Mirsea se lăsă domol pe spătarul scaunului, abandonându-se visului…

Noaptea, potopul…

Satul lor, sat desfirat pe terasa inferioară a pârâului căruia îi purta numele, dosit undeva în creierul munţilor, undeva înspre obârşia apelor, parcă era scos cu bună ştiinţă din rândul lumii, căci ce altceva însemna asta dacă nici acum, în epoca imaginilor televizate, a ştirilor de senzaţie, nu a fost vreodată evidenţiat? Ce mare scofală era ca un aparat de filmat să se preumble pe acolo? Întrebarea aceasta îi rodea pe mulţi localnici, dacă nu cumva chiar pe toţi, mai ales că alte sătucuri, de prin alte părţi la fel de anoste, au apărut deja pe „sticlă”. Cu fapte bune, cunoşteau şi ei lucrul acesta – şi nu se ştie sigur dacă s-ar fi găsit vreuna ieşită din comun – televiziunile nu s-ar fi încurcat, cu aşa ceva nu faci rating. Ceva malefic, terifiant: o zoofilie, un incest, o pedofilie cu moartea victimei eventual, asta poate că ar fi adus audienţă. O ocazie a fost totuşi: o noră beţivă, sătulă să o tot şteargă la cur pe soacra imobilizată la pat şi care se încăpăţâna să nu moară, se pare că a luat-o pe aceasta cu ţol cu tot şi a năpustit-o pe zăblăul aşternut în chip de covor. Dimineaţa, mahmură şi cu privirea înceţoşată, descoperea corpul neînsufleţit. La o adică, nu ar fi putut să jure dacă a fost lucrarea ei sau dacă baba căzuse de una singură cu capul sub ea. Suficiente precedente existau şi de-o parte şi de alta. Una, poate două, poate trei dintre vecinele care au fost chemate să o îmbăieze, să o primenească şi să o aşeze pe catafalc pe moartă, văzând vânătăile de pe corpul stafidit al acesteia, dar şi reticenţa nurorii în a-şi mărturisi tranşant nevinovăţia, când au ajuns acasă la ele, s-au ferit de orice ochi indiscret, de orice ureche atentă la şuşoteli şi au telefonat la redacţia de ştiri a televiziunii lor favorită. În prag de seară, luată ca din aşternut cald de caşmir de către corespondenţii teleaşti, secţia comunală a poliţiei a sistat pregătirile de îngropăciune, sechestrând corpul neînsufleţit, cu intenţia de a-l expedia dimineaţa la un laborator de criminalistică, iar pe suspecta de omor au dus-o la carceră. Nu avem de unde să ştim sigur, poate că arestata n-a putut suporta vina, poate faptul că a fost trădată de bunele ei vecine cu care a împărţit nu de puţine ori ultimul strop de alcool de pe fundul sticlelor sau poate sevrajul, ori toate acestea la un

loc au făcut-o să-şi pună capăt zilelor, cu un ciorap agăţat de tocul uşii, în incinta zăbrelită. Cum nici criminaliştii nu au putut preciza cauza morţii bătrânei, lăsând totul în coadă de peşte, nemulţumiţi au fost şefii de la centru ai „ştirilor de la ora cinci" şi nu au preluat reportajul-anchetă pentru a fi difuzat pe postul naţional, îngăduind studioului din teritoriu să-l folosească precum o vrea. Aşteptarea localnicilor ar fi fost satisfăcută cât de cât dacă ar fi recepţionat acel post, dar s-au văzut nevoiţi să ceară telefonic amănunte de la progeniturile lor din capitala judeţului. Acest semieşec le-a ascuţit simţul justiţiar şi au devenit solidari cu gospodarul ce avea acum în curte două sicrie în loc de unu, blestemându-le pe trădătoare. Acestea, chiar dacă roşeau şi se fâstâceau, afuriseau şi ele în rând cu ceilalţi, făcând pe neştiutoarele.

S-ar putea spune că toţi uitaseră acel eveniment, acel rarisim prilej de a vedea la televizor un reportaj cutremurător din satul lor. Dimpotrivă, nimeni nu renunţase la această dorinţă tăinuită cu multă-multă grijă. Şi dacă exista o anatemă mai înfricoşătoare cu care să se împroaşte ţaţele de după garduri aceea era: „Vede-te-aş la ştiri cu chiloţii tăi în gură!"

Apăsătoare şi întunecată devenise, la propriu, atmosfera în ultimele zile. Începutul de vară era nefiresc de friguros şi umed. De vreo două săptămâni ploua şi tot ploua. Deşi primăvara fusese extrem de secetoasă din cauza unor valuri de căldură de-a dreptul caniculară, pământul îşi făcuse plinul şi oricât de molcom curgea apa din cer, tot nu putea să o absoarbă pe toată, lăsând pârâiaşele să se umfle, să care apă tulbure în pârâul acelui bazin hidrografic, bazin întins pe multe costişe de munţi şi dealuri, e drept împădurite şi nu tocmai, căci proprietarii privaţi şi nu numai cei privaţi făcuseră deja, ca nişte uriaşe termie sau ca nişte castori nechibzuiţi, ravagii pe coastele din apropierea satului dar şi înspre fundul văii, folosindu-se de vagi drumuri forestiere. Chiar dacă văzuseră la televizor avertizarea de „cod roşu" dată de meteorologi şi pentru judeţul lor, locuitorii acelui sat mai credeau că n-o să se întâmple nimic primejdios, „că n-or fi Dumnezeu cei de la meteo ca să le ştie pe toate"; ori dacă va fi să fie, măcar inundaţiile să-i lovească pe cei din amonte, că-s mai bine văzuţi. Cu aceste speranţe vinovate şi egoiste puneau capul pe căpătâi visând că dimineaţa, la ştiri, vor afla că avertizarea a fost ridicată ori măcar atenuată cu un grad-două. Constatând că marile aşteptări le sunt infirmate, protejându-se cu

pelerine improvizate din saci de celofan, urmăreau mai mult undele tulburi ale pârâului hain şi norii posomorâţi decât ştirile de la televizor, căutând ca de aici să afle ce le pregătea viitorul imediat. Şi nu aveau motive de optimism. Catastrofici şi fatalişti se arătau supravieţuitorii din generaţia care trăise „inundaţiile din şaptezeci”. Tot ei mai ziceau – şi argumentul era de-a dreptul pueril – că aşa ape nu au cum să mai vină, că dacă or veni jumătate din gospodăriile noi vor fi luate de şuvoaie, căci mai toate sunt construite în albia minoră, albie acaparată întâi de garduri uşoare, ai căror tumurugi erau deja săpaţi la rădăcină de viitura ce nu mai contenea. Grupuri, grupuri de săteni rămâneau acum pe malurile friabile ale pârâului, ce devenise un râu în toată regula, vorbind tare ca să se poată face auziţi, dându-şi cu presupusa despre nivelul apei, despre cât o să mai ţină vremea asta, deoarece penele de curent erau tot mai dese şi chiar semnalul de pe cablu dispărea cu orele, iar ei nu mai aveau cum să afle noutăţi de la televizor. Dacă n-ar fi fost atât de închistaţi în prejudecăţi, l-ar fi luat în seamă pe Bizu – hăbăucul comunităţii – om în toată puterea vârstei, durduliu şi ager în mişcări, cu hoitul odihnit, când străbătea cătunele în lung, ţipând că a fost pomenit la televizor numele aşezării lor, de fapt al pârâului ce le străbătea satul, asupra căreia se va abate potopul, căci ce altceva însemna un puseu al precipitaţiilor de optzeci de litri pe metru pătrat într-un interval de douăzeci şi patru de ore? Însă nimeni nu l-a luat în seamă: fie zgomotul făcut de apă acoperea vocea vestitorului, fie credeau că asta e o altă vorbă fără noimă de-a năucului. Pe înserat, când au văzut că plouă cu şi mai mult aplomb, n-au mai intrat în casă, ori dacă au intrat a fost doar ca să apeleze telefonic odraslele stabilite la oraş pentru a le da vestea amară sau să-i „*bipuie*” pe cei plecaţi la muncă în străinătate şi să aştepte să fie sunaţi. Când se întâmpla acest lucru, cei rămaşi în ţară îşi luau adio ca şi cum odată cu bunurile spulberate de ape aveau să fie şi ei înecaţi. În receptoare, glasul celor nevăzuţi poate şi de patru-cinci ani răsunau, cu accent străin devenit deja familiar, a încurajare ori a blazare:

– O s-o luăm de la capăt! Noi aici facem bani adevăraţi, nu glumă!

– Păi, mamă, voi nici măcar nu aţi văzut ce am făcut cu *euroii* voştri! …Castele din poveşti, nu altceva!

În zadar căutau cei temporar înstrăinaţi să bagatelizeze starea de

fapt, lacrimile nu puteau fi oprite, cum nici ploaia nu ar fi putut să fie oprită în vreun fel. Dimineaţa veni cu mari strângeri de inimă: ultimele punţi, cele mai grozave, cele mai trainice au fost luate de puhoi cu ancore cu tot. Podeţul care făcea legătura cu centrul comunei fusese şi el spulberat. Stâlpul de alături, cel ce aducea curentul electric în sat, cablul pentru televizor şi pe cel telefonic, a fost secerat şi lungit în şuvoiul furios, aşa încât, peste teama că vor fi duşi de neagra vâltoare ce se scurgea parcă dintr-o pustulă imensă – odor al infernului – ori poate că era un alt izvor primordial din care avea să se aleagă până la urmă apa şi pământul, izolarea adăuga cu asupra de măsură teamă în sufletul tuturor. Cât n-ar fi dat ei să mai aibă veşti de la meteorologi, deveniţi deodată extrem de credibili, să afle dacă ploile s-or potoli ori ba. Aparate radio cu baterii nu mai aveau, fiindcă au fost adaptate pentru prize. Un plus la toate necazurile – ca o ironie sinistră – lipsa apei de băut începu să-şi facă simţită prezenţa. Izvoraşele cu o astfel de licoare, la începutul lumii n-au fost repartizate uniform de către demiurg, aşa că mai multe cătune ale satului, îndeosebi cele de pe malul stâng, au început să-şi raţionalizeze drastic rezervele, iar pe vite stăpânii le adăpau cu ploaia strânsă de la streaşină ori cu cea din bălţile curate. Cu adevărat salvatoare s-a dovedit folosirea *peturilor*. Aceste recipiente de plastic erau umplute cu lacrimi cristaline de şipot şi aruncate peste vadurile mai înguste, la însetaţi. Tot dimineaţa, Bizu refăcu drumul din ajun, scoţând aceleaşi vorbe din plămânii lui sănătoşi, atenţionând că alerta roşie o să mai dureze şi nimeni nu ştia cât de mult, oricum în următoarele trei zile nu se preconiza nicio îmbunătăţire. Ignorat cu o zi în urmă, acum toţi îi dădeau în primă instanţă o cât de mică atenţie. El era acel Hermes prin intermediul căruia muritorii aşteptau sentinţa zeilor. Dar când realizau că Bizu nu dormise la el acasă, căci dacă ar fi fost aşa n-ar fi avut cum hălădui acum în partea astălaltă a satului şi doar cei de dincolo de năucitoarea barieră învolburată ar fi putut căpăta noutăţi din satul vecin aflat pe platoul a două dealuri înalte, îl ignorau ca în ajun.

Veştile îi înfiorau des:

– A luat şi gospodăria lu’ Coşmelie!

– Uitaţi-vă! Acela nu-i un perete din casa lui Zmeritu?!

– Grajdul lu’ Patrufoi pluteşte deja pe Dunăre…

Pe nimeni nu mai uimea Bizu de la un timp atunci când, la

intervale scurte, era văzut ba pe un mal, ba pe celălalt. Nimeni nu se întreba pe unde şi cum trece el apa umflată. Ca hipnotizaţi de o fiară ce avea să-i prăpădească, nu-şi mai puneau întrebări, nu mai reacţionau în niciun fel. Ignorau până şi profeţiile lui Bizu, cu toate că toţi ştiau că ele se vor adeveri. Pe deasupra, doar el dădea glas prăpădului, în stilul său propriu şi insolit:

– Retrocedarea, băăă!... Retrocedarea!! Apa îşi vrea proprietatea înapoi, aşa cum şi boierii îşi vor moşiile şi castelele!... exalta înfiorat când pârâul mai desfiinţa vreo gospodărie de pe prundul ce fusese din veci al lui.

Audienţa nu-l blama. Ştia că are dreptate. Când sătenii întindeau un gard, când făceau un ţarc pe bolovănişul din albia pârâului, pe care aveau să construiască întâi un şopron, apoi un grajd, apoi o căsuţă, ştiau că joacă la noroc. Dar se bazau pe graţia divină, pe faptul că povârnişurile au fost împădurite, că pârâiaşele au fost împănate cu baraje de ciment, că însuşi pârâul ce le crea acum necazuri avea de trecut peste cinci astfel de baraje înainte de a intra în sat. Malurile erau întărite şi de gabioanele din sârmă împletită, umplute cu pietre mărişoare. Şi totuşi, dacă ar fi ştiut că natura nu poate fi îmblânzită, ar mai fi riscat? Nu cred că cineva ar fi zis „nu” cu toată gura. Acceptau uzufructul. Acum, doar cei ce credeau că ei nu au nicio vină îşi smulgeau părul din cap şi priveau mâniaţi în sus. Cu toate că ploaia nu a încetat de câteva zeci de ore măcar cât o respiraţie, ba când norii cerneau ceva mai blând, oamenii gândeau altfel la divinitate, ei nu-şi mai doreau atât de mult să se oprească diluviul – ştiau că munţii mustesc şi că o zi-două au încă ce să stoarcă din stânca lor – acum vroiau doar ca noaptea să nu coboare peste sat. Altfel îţi apare un pericol la lumina zilei şi cu totul alte dimensiuni capătă în bezna nopţii: norii par negri şi ameninţători ca o pasăre de plumb cu aripile frânte, fulgerele sunt de-a dreptul năprasnice, flăcările unui incendiu dau senzaţia unor limbi de foc venite direct din iad, potopul te poate duce în orice direcţie, cât despre un seism ce ar fi de spus în plus? Cum iluminatul public i-a răsfăţat, iar instalaţiile electrice improvizate fuseseră duse în toate acareturile, sătenii au neglijat lămpile şi felinarele cu gaz lampant. Prinşi la ananghie, singurele surse de produs lumina s-au dovedit a fi lumânările de ceară ori de parafină, din cele de botez sau de cununie. Ca pe o fatalitate acceptau şi înserarea. Duseseră în

clădirile din fundul curţilor, clădiri înălţate cândva în poala dealurilor de bătrânii trecuţi prin ciur şi dârmon, tot ceea ce putea fi dus: de la scăunaşe la ferestrele şi uşile scoase din ţâţâni, de la cârpa de şters vase la cerga dungată şi carpeta cu „*Răpirea din serai*”. Satul părea prădat. Obosiţi, sperau la un somn de câteva minute, pentru ca apoi să poată veghea toată noaptea. Nu au putut măcar să aţipească bine căci un şir nesfârşit de ţipete lugubre acoperea huruitul înspăimântător al şuvoaielor ce rostogoleau bolovani mari cât mesele din restaurantul gării, bolovani ce-au tot fost aşezaţi ani la rând să întărească, înaintea gabioanelor, malurile. Ceva înfricoşător se întâmpla. Cei din amonte ştiau mai multe, însă nu transmiteau decât groaza lor. La un moment dat, huruitura şi ţipetele s-au stins subit. În bezna cimeriană nu se mai auzea o cât de mică vociferare. Oamenii parcă se temeau să fie remarcaţi. Apa nu mai curgea. Umplea curţile, acoperea încet şi tenace scările, urca pe zidurile temeliilor, cucerea pereţii, invada odăile.

Totul părea o Atlantidă.

– Să ştiţi că s-a umplut pământul cu apă!

Această remarcă izolată îi paraliză. Nimeni, dar absolut nimeni nu încerca să se urce pe vreun deal din jur. Nimeni nu credea că acel deal ar fi putut să fie muntele Ararat. Stăteau în faţa vetrelor şi vedeau cum apa le cuprinde pulpa şi, clipocind hipnotic, li se ridică înspre genunchi.

– Iadu’, bă! Iadu’!! Ne-a cuprins iadul!...

Iarăşi cei din amonte ştiau lucruri care celorlalţi avea să li se dezvăluie cu întârziere. Un miros fetid umplu aerul jilăvit, năucind toată valea.

– Ne scufundăm! Pământul nu mai poate să ţină atâta apărie şi ne scufundăm!... Acesta-i sfârşitul lumii!...

– Mirosu’ ăsta vine din putreziciunea omenirii! De la Adam!

Chiar dacă de la un ceas al nopţii apa nu mai urca, ba începuse să se retragă – însă faptul acesta nu-l remarca nimeni cu glas tare ca nu cumva să cobească – iar huruitul se reluă, niciun gospodar nu avea curajul să cerceteze vecinătatea în care a fost surprins de suflarea cu pucioasă a gheenei. Se cutremurau şi se cruceau de fiecare dată când auzeau că în trosnet de bârne răscoapte se mai surpă o casă, două.

Mijind zorile, mijeau şi speranţele, deşi ploaia nu contenea în vreun chip. Şuvoaiele erau poate cu un pic mai mari de cum le găsise înserarea. Apa de prin curţi se retrăsese lăsând în urma ei un strat de

mâl puturos ce cuprindea piciorul până la gleznă. Enigma acestui glod pestilenţial a fost dezlegată odată cu ştirea că toate cele cinci baraje din amonte de sat au fost dărâmate. Printre curioşii adunaţi să vadă dezastrul se afla şi Bizu. Dacă toţi cei de faţă se arătau fatidici, el abordă din alt unghi problema:

– Spuneţi-mi cine a fost mai om, ifronistu' Lofea, care îi pâra la inginer pe şefii de echipă când vindeau ciment pe băutură, sau noi că îl huleam?!

Adevărul acesta îi biciui pe toţi. Moralistul de ocazie intră în mijlocul lor şi căută de la fiecare răspuns, privindu-i cu insistenţă drept în ochi. Unul, poate doi dintre cei prezenţi nu erau cu musca pe căciulă, dar ar fi putut s-o facă ei pe mironosiţele? Şi scheletele din fier forjat ale gabioanelor au fost furate şi acum când a dat zăporul peste ele le-a aplatizat cu atâta uşurinţă de ziceai că nici n-a existat vreun obstacol pe acolo. Cum Bizu nu ar fi ştiut cât să întindă coarda, a fost izgonit din mijlocul lor. Hohotind triumfător, se aruncă victorios pe rămăşiţele ultimului baraj şi începu să cânte sacadat, mobilizator, privind peste capetele auditorului:

…Să învăţăm ce este omenia
Şi comunişti să învăţăm să fim…

– Taci dracului, mă! Ţie-ţi arde de cântat!? se oţărî un om la Bizu, prefăcându-se că ia o piatră de jos. Acesta o luă la sănătoasa, începând să strige cu disperare:

– *Ceauşescu pace, adu bomba-ncoace*!

Obosit de fuga sa, Bizu se opri lângă un alt pâlc de consăteni, alcătuit de data aceasta numai din femei şi puştani. Toţi urmăreau cum apa roade cu tenacitate, centimetru cu centimetru, malul de prundiş tasat, căinându-se:

– Ce ne facem, oameni buni? Dacă rupe malu' ăsta, tot cătunu' va fi ras.

Luând iniţiativa, Bizu se duse la un gard din care tot rupea apa. Din două lovituri de picior desprinse o plasă lată. O luă la subsuoară şi o aduse în faţa celor ce stăteau cu mâinile în sân. Din priviri îi îndemnă pe băieţi să-l ajute să o planteze în faţa şuvoiului nebun. O nesincronizare poate, ori surprinşi de puterea torentului, plasa le-a fost

smulsă din mâini cu viteza unui obuz. Un băieţaş, nefiind atât de îndemânatic, a dat drumul prea târziu scândurii, s-a dezechilibrat şi a căzut în vâltoarea turbată. Fără să stea măcar o clipită pe gânduri, Bizu porni la fugă pe mal şi sări în puhoi, îl prinse pe copil de gulerul hainei şi, proteguindu-l, se lăsa purtat de curent. După vreo şaptezeci de metri, un pom căzut în apă oferea un liman părelnic. Prinzându-se cu putere de crengile lui, Bizu îndemnă copilul să se caţere pe mal. Ieşi cu greu şi el din apă. În jurul lor se adună lume ca la un urs cu inel trecut prin nas.

– Nenorocitule, tâmpitule, omori copchiii oamenilor!!

Tremurând mai mult de spaima trasă decât de frigul ce-i zbârcea pielea, Bizu se retrase pe o piatră ceva mai mare, aşteptând să i se stoarcă hainele. Începu iarăşi să cânte, fiindcă ştia că e singura metodă, singurul mijloc prin care se putea linişti cât de cât:

…Că aşa mi-a fost dat mie,
Să mor de autopsie, of, oof...

Lumea se împrăştiase care încotro, ducând cu ea ocara sau lauda la adresa lui Bizu. Acesta mai rămăsese un timp locului, apoi se ridică în picioare şi, cum drumul fusese tocat, plecă prin grădini fără o ţintă anume. Tot sărind el gardurile ieşite în cale, se pomeni la un moment dat faţă în faţă cu biserica. „Iată un obstacol demn de mine!” părea că-şi spune Bizu în sine, măsurând cu privirea lăcaşul sacru. În firida de pe frontispiciu, prorocul Ilie, zugrăvit pe un panou din lemn, somnola cu pleoape grele şi groase, reprezentate în stil bizantin. Când Bizu dădu cu ochii de sfânt, ridică degetul acuzator şi tună cu vocea lui puternică:

– Tu stai acolo şi lumea putrezeşte! Ce ai de zis?!

De undeva din înalturi, un tunet răspunse parcă în locul veneratului. Huruitura fusese auzită de toţi sătenii. Şi ei asta aşteptau şi de asta se temeau. Ştiau că un fulger putea să fie sfârşitului oricărui potop, dar şi înteţirea lui.

– Numai atâta poţi?! Cu mine să nu te pui! Mă duc să aduc un prepeleac, te scot de acolo şi te arunc pe vale dacă nu te astâmperi! … Ţi-am spus, cu mine să nu te pui! ameninţă încă o dată Bizu şi sări înapoi gardul, căci văzuse el o scară la sânul unei şuri.

Pesimişti, oamenii renunţaseră imediat la speranţa de a mai auzi vreun huruit. Cu atât le-a fost mai mare bucuria şi apăsat şi-au făcut

semnul crucii când numai după câteva minute o droaie de fulgere începu să scuture cupola joasă a norilor, făcând loc unor raze de soare care luminau orbitor ţinutul.

Relieful fiind accentuat, apele s-au scurs repede. La doar câteva zile au fost aruncate punţi improvizate peste pârâul ce crease atâtea pagube, atâtea spaime, unind cătunele de pe cele două maluri, nu ca pe o cochilie a unei scoici pentru a se apăra mutual de pericol, ci mai degrabă s-au contopit aşa cum se contopesc unele alge cu niscai ciuperci făcând un monolit gingaş: lichenul. Tot pe aceleaşi punţi au călcat şi nişte reporteriţe de la mai multe televiziuni, cu cameramanii după ele, de au filmat dezastrul cadru cu cadru. Toţi sătenii, cu mic cu mare, s-au înghesuit în faţa camerelor de luat vederi, smiorcăindu-se ori făcând-o pe eroii, patetici ori plini de sine. Cert este că, deşi nu s-au văzut la „ştiri", căci reţeaua electrică le-a fost reparată după vreo zece zile, ei raportau evenimentele ulterioare la acea dată:

– Ăăă… asta s-a întâmplat după trei săptămâni de când ne-am văzut la televizor. Sau: Nu-nu, asta a fost cu patruzeci de zile înainte de a ne vedea la televizor…

Vizita

Chiar că avea să se întâmple ceva deosebit dacă blazatul inginer rămăsese la sediu până seara târziu, el care lăsa toate treburile fermei viticole pe mâna unui bătrân cu apucături de vechil. Prima impresie era întărită şi de curtea măturată, de spoiala de var aplicată în grabă pe clădiri, de perdelele albe de tifon ale ferestrelor spălate şi ele. Câţiva zilieri erau adunaţi în jurul inginerului. O vagă urmă de politeţe şi puţina energie rămasă de peste zi l-a împins acolo şi pe None. Avea să afle că oraşul dintre vii primea a doua zi vizita cuplului prezidenţial.

– Aveţi haine mai bune? întrebă inginerul, ca un ultim amănunt nu lipsit de importanţă.

În timp ce None contribuia modest la un „îhm!" colectiv, inginerul îl cercetă din cap până în creştet, consolându-se în gând: „De ăştia avem, cu ăştia defilăm!"

None era fiu de mocani. În vacanţele de vară cobora la şes, la munci agricole. Aleseseră această fermă deoarece fiind ceva mai izolată şi neavând de unde să se aprovizioneze în exces cu alcool, zilierii, veniţi de aiurea, erau mai blazaţi, mai absenţi. Ameţit de arşiţă, nici None nu ieşea în evidenţă cu ceva, ba, dacă pe ceilalţi zilieri îi înviorase cât de cât ştirea din acea seară, la el apatia părea de monolit.

La cişmeaua din spatele cantinei se spălă cu apă multă pe faţă, pe gât, pe braţe, doar ca să se răcorească puţin, căci mirosul de pucioasă se impregnase deja în epiteliul său colbuit şi ars de soare şi n-ar fi putut fi alungat uşor.

A doua zi, răcoarea dimineţii, plăcută peste măsură, îi însoţea pe zilieri pe drumul agricol ce-i ducea în oraş. Roua lipea praful de încălţări, aşa că, atunci când au ajuns pe asfaltul oraşului, toţi tropăiau, încercând să scape de tina solzoasă ca un cuib de rândunele.

– Bă, nu se poate! au exclamat câţiva bărbaţi când au văzut că magazinul ieşit în cale era închis. În scurt timp renunţase la speranţa de a găsi vreunul deschis. Ca o turmă de smeriţi, intrară cu toţii în curtea unei instituţii unde, după cum lesne observă None, alţi zilieri de la alte

ferme agricole aşteptau ca prizonieri nevinovaţi ai unui război inexistent. Ei însă erau iubiţi de soartă – ocupaseră umbra generoasă a clădirii paralelipipedice.

Într-un târziu apăru şi inginerul. Arăta proaspăt şi vioi, în ciuda gabaritului său şi a soarelui devenit deja nemilos. Deşi nu îi împărtăşeau optimismul şi buna dispoziţie, zilierii nu se mai simţeau ca orfanii.

– Nu cumva să-mi plecaţi, frumoşilor, înainte de terminarea ceremoniei.

– Ne e foame! protestară câţiva în loc de răspuns.

– Las' c-o rezolv eu şi pe asta!... îi asigură inginerul şi plecă aşa cum apăru.

Setea, foamea şi căldura îi tortura fără milă pe toţi cei din incintă. None simţea o sfârşeală grea, de parcă n-ar fi dormit de nopţi în şir, iar de mâncat parcă n-ar fi mâncat din primăvară. O pală de vânt l-ar fi doborât în praf, ca pe un castel de spuză, şi cred că nu s-ar fi împotrivit nici măcar cu gândul. Ba începuse să-i placă ideea. Chiar se vedea tolănit în ţărâna fină, exonerat de răspunderea de a se ţine în picioare. Un murmur generalizat de încântare l-a trezit din reverie: pe poarta instituţiei intra un bărbat purtând pe umeri povara a trei şiruri imense de covrigi mari, proaspeţi, crocanţi şi bine rumeniţi. None n-ar fi căpătat ceva dacă împărţeala nu ar fi decurs organizat – treceai pe la o masă, primeai covrigul, primeai un obiect din recuzita pentru manifestaţie, dar şi blestemul de a aduce acel obiect înapoi odată ce şi-a îndeplinit menirea, altfel riscai să pierzi ziua de muncă. Pe lângă mult râvnitul covrig, None primi un porumbel de poliester alb înfipt într-un beţişor din lemn de brad. Acum, că stomacul avea ce mistui, putea să ia în cârcă soarta păcii mondiale, fluturând în aer vajnicul înaripat.

Nu se ştie cine lansa ordinele dar ele se transmiteau din aproape în aproape şi se executau întocmai. Astfel None şi ai săi trebuiau să împânzească un trotuar din centrul oraşului. De data asta nimerise la umbra unui bloc şi se simţea oarecum răzbunat pentru supliciul din curtea instituţiei grabnic părăsită. O răutate gratuită, ar fi constatat el dacă ar fi avut putere de a analiza situaţia. Zvonurile treceau necontenite prin mulţime ca nişte şocuri electrice. Fiind contradictorii, au sfârşit prin a nu mai impresiona aproape pe nimeni. Încet, încet, oamenii dezertau de pe trotuarele chinuite de căldură şi se refugiau la

umbra blocurilor. Doar câţiva se arătau destoinici, rămânând presăraţi pe trotuarul topit. Dar şi aceia căutau umbra vreunui boschet, umbra vreunui arbust urban. Insolaţia şi timpul, al cărui mecanism părea că se defectase, îi turmentase pe toţi manifestanţii. Totuşi, un eveniment pe cale să se desfăşoare le trezi interesul: pe trotuarul aproape abandonat, un băietan necăjit, ajutat de două cârje înalte, păşea într-un picior, balansându-l pe cel vătămat, ascuns bine într-o platoşă grotescă de ghips, prin aerul îmbâcsit de miros de smoală încinsă. Copleşit de atenţia ce i se acorda, el ţopăia mândru, arătându-se preocupat doar de citirea pancartelor, abandonate momentan. Mulţimea se ruga în sine ca acesta să vadă la timp groapa ce se deschidea în faţa lui, pe trotuar… Zgomotul cârjelor izbite de bordurile din ciment fu amplificat de pereţii înalţi ai clădirilor şi purtat parcă în tot oraşul. Pentru câteva momente, toată asistenţa încremeni. Fiecare în parte spera ca cineva să-l ajute pe nefericit. Acesta nu aştepta vreun fel de ajutor fiindcă oricum n-ar fi venit – toţi păreau paralizaţi de agorafobie. Bălăbănindu-se, reuşi cu greu să se ridice pe piciorul valid. Îşi recuperă cârjele şi făcu precaut câteva salturi, apoi se opri încercând să se scuture de pulbere. Durerea pricinuită de căzătură îi îngenunche mândria. Privind în zare, ca înspre o ţintă greu de atins, slobozi câteva hohote apăsate de plâns amar, pe urmă îşi şterse lacrimile cu mâinile prăfuite şi porni şovăitor. După alţi doi paşi, se opri iarăşi, slobozi un alt hohot de plâns, dar de data aceasta mai puternic, mai patetic. Rumoarea se transformă în veselie generală, alimentată cu fel de fel de îndemnuri făcute de către unii mucaliţi nefericitului personaj. Doar supraveghetorii manifestaţiei se foiau încordaţi şi tăcuţi. Dându-şi seama că situaţia putea scăpa de sub control ori poate că cineva care avea o privire de ansamblu a întregului eveniment lansă un ordin scurt şi precis: „La stadion!” Mulţimea se puse greoi în mişcare, ca o şuviţă de apă ce înainta printr-o albie secată de milenii.

None avu şi de data aceasta noroc – se nimerise ca locul lui să fie la umbra unor duzi înalţi, călăriţi, se pare, la fiecare meci de fotbal. Dacă ultimii veniţi la stadion erau pestriţi, manifestanţii postaţi aici de dimineaţă erau grupaţi după îmbrăcăminte. Se evidenţiau muncitorii costumaţi în salopete abia scoase de la naftalină, copiii îmbrăcaţi în şoimi ai patriei, pionieri şi elevi. Erau acolo şi oameni împodobiţi în costume populare, gata să încingă o horă, o sârbă. Infanteriştii, care

alcătuiau garda de onoare, primise un „pe loc repaus” prelungit şi acum stăteau jos, folosind căştile pe post de scăunele. Două elicoptere aşteptau morocănoase, ca nişte bătrâni bondari năclăiţi de praf.

Când forfota s-a mai potolit, vocea aceea anonimă, poruncitoare, ubicuă ordonă: „Să facem câteva repetiţii! Începem cu: «Ura! Ura!»” Manifestanţii nu păreau convinşi că trebuie să-şi stoarcă bojogii, însă după câteva parodii fură opriţi şi admonestaţi de aceeaşi voce care venea parcă de niciunde şi de pretutindeni: „Ce-i asta? Ce-i asta?!” În acest moment apăru în mijlocul zilierilor inginerul. Probabil că în toate colectivele poposi câte un şef mai mare deoarece, reluate, uralele deveniseră mult mai puternice, mai ordonate. Supraveghetorii nu se arătau satisfăcuţi, deşi în sinea lor erau. Şi ştiau ei de ce. În câteva minute, ce păreau ca un prânz amânat până la cină, s-au trecut în registru toate lozincile şi toate uralele. Manifestanţii scăpaseră de inhibiţia de la început şi acum păreau mai binevoitori, mai veseli. Chiar erau. Ştiind cât să întindă coarda, supraveghetorii opriră procitania. Un murmur de încântare ieşi sfidător din pieptul tuturor.

De grupul de zilieri se lipi un omuleţ trecut de prima tinereţe, îmbujorat de efortul depus, îmbrăcat în nişte haine ponosite, dar curate şi aerisite. Nimeni nu l-ar fi remarcat dacă nu radia de fericirea datorată faptului că nu pierduse evenimentul, şi în felul acesta ar fi trecut neobservată şi punga transparentă, agăţată la brâul lui, în care se lăfăiau vreo şapte-opt conserve de peşte. Omuleţul se arătă extrem de comunicativ şi-l abordă cu cea mai mare naturaleţe pe unul dintre zilieri, deţinătorul a două steguleţe:

– Tovarăşe, dă-mi şi mie un steag!

– Tovarăşe dragă, dă-mi şi mie o conservă! îi răspunse zilierul, mascând greu parodia.

Cu mişcări febrile, omuleţul făcu schimbul, nereuşind să-şi ascundă satisfacţia. Odată conţinutul conservei devorat de prietenii norocosului cu două steaguri, puteai să juri solemn că un alt eveniment nu avea să se întâmple prea curând. Totul amorţise. Timpul călătorea, dar nu în matca lui. Părea că îşi deschide cale prin cine ştie ce materie incasabilă. None căzuse la pace cu el însuşi, cu simţurile lui toate. Ca printr-o pâclă grea îi vedea pe ceilalţi din jur. Nici lor nu le era cald, nu le era sete sau foame…

Adierea stârnită de soldaţii care primiseră ordin de aliniere îi

împrospătaseră pe toţi manifestanţii. O rumoare plină de speranţă şi nelinişte trecu peste tot stadionul. „Vine!” expresia era severă ca o ultimă chemare la ordine. Elicopterul prezidenţial – un ţânţar hămesit ce se repede asupra unei prăzi imobilizate – bâzâia la orizont. Uralele au început cu frenezie şi creşteau în intensitate, acoperind huruitul motoarelor. Din cauza unor steaguri ce-i fâlfâiau în nas şi a unor pancarte din faţa sa, None nu a văzut când cuplul prezidenţial a primit onorul. Cum paravanul se mai înălţase, putea acum să urmărească maşina albă, decapotabilă ce se îndrepta chiar spre locul unde se afla el. Oricât şi-ar fi dorit să vadă de aproape augustul cuplu, atenţia îi fu atrasă de inginer: transfigurat de emoţie, roşu la faţă ca o căpşună, transpirat ca un cal de curse, striga urale de-ţi lua orice elan. None se trezi mimând lozinci. Spre dezamăgirea lui, maşina se îndepărtase deja pe lângă micuţul gard în turul ei de adunat adulări. Pe când trecea prin dreptul grupului de pioneri, aceştia au aruncat buchete de flori multicolore. Vocea anonimă porunci ferm: „Nu mai aruncaţi nimic!” Maşina părăsi incinta stadionului ca un zeu ce a acordat o favoare. Mulţimea era în continuare conectată la eveniment. În ciuda vacarmului, un alt ordin, venit tot aşa scurt şi precis, se făcu auzit: „ Spre centru oraşului!” Primele care s-au pus în mişcare au fost colectivele mai bine închegate, ele urmând să ocupe trotuarele centrale. Pe None parcă îl puse cineva cu mâna mai la capătul traseului prezidenţial. Privind în jur, nu descoperi vreo faţă cunoscută, însă acest lucru nu-l impacientă. Se arătă atent să păstreze distanţa de câte un metru între el şi cei doi vecini. Cu toată insolaţia ce-l păştea, cu toată setea şi foamea ce-l chinuia, se întrebă cum de e atâta ordine în atâta harababură. „Lucrează ordonat cu câţiva, iar ceilalţi îi vor urma.” Nici nu mai avu puterea să se întrebe de unde i-a venit un aşa gând, o aşa reflecţie. Toropeala îi punea tot praful de pe lume pe retină. Privi, căznindu-se din greu, spre tovarăşii lui de suferinţă. Câţiva se ţineau bine pe picioare, probabil că erau de-ai locului. Ceilalţi căutau, moţăind, proptele de aer. Toţi suportau cu stoicism calvarul şi se supravegheau reciproc pentru ca nu cumva vreunul să cedeze, să se reazeme de vreun zid, de vreo poartă sau să se adăpostească la vreo umbră. Cum unul putea, toţi trebuia să poată. La urma urmei era şi un pariu, un concurs. Însă un concurs fără vreo miză. Cine putea să câştige ceva? Ce s-ar fi putut câştiga?

Fără îndoială, ceilalţi se gândeau la altceva de rezistau tentaţiei de a nu dezerta. None nu avea la ce să se gândească. În ultimul timp nu-l părăsise nicio fată şi nici obsedat de cine ştie ce nuri nu era. Familia şi-o ştia bine, sănătoasă. Pacea lumii era pe mâini bune. La foame, sete şi caniculă nu vroia să se gândească, fiindcă s-ar fi torturat şi mai tare. Iată o adevărată problemă: nu avea la ce să mediteze. Înotând prin dogoare, un gând vag îşi căuta lenevos un tutore, un sprijin: „Ce-ar fi să monitorizez vizita cuplului prezidenţial? Ei, da! Iată un subiect demn de...” None, epuizat peste măsură, căscă zgomotos, ca şi cum de faţă nu ar fi fost nimeni. „Acum – începu el jocul – cuplu e la Staţiunea de Cercetări Viticole. Priveşte de pe alee butucii de viţă de vie. Nu îndrăzneşte să calce pământul reavăn de teamă că agenturile străine au putut să pună vreo mină personală. Pare interesat de explicaţiile docte pe care le dau cercetătorii, însă reuşeşte să-şi ascundă iritarea.” Lăsând încă timpul să se târască precum o lipitoare peste porii fierbinţi de pe asfalt, None adăugă într-un târziu: „Acum cred că a ajuns la cramă, la beciuri…” Mai lesne s-ar fi imaginat sătul şi cu o limonadă rece în mână, la umbră deasă de platan, pe vreo plajă exotică decât să-şi imagineze cuplu prezidenţial degustând din licorile lui Bachus. Gândurile toate i se blocară, iar când îşi reveni din această transă indusă de dogoare, adăugă şoptit, chinuindu-se să-şi ţină pleoapele întredeschise: „Trebuie să fi ajuns în piaţă…” Nu-şi sfârşi bine lungul şi obositorul gând, căci prin aerul deformat de căldură veneau urale dinspre centrul oraşului. Toţi manifestanţii înşiraţi pe trotuare, tovarăşi întru suferinţă cu None, îşi îndreptară ţinutele, ridicară steguleţele, pancartele şi celelalte recuzite în aer. Încercarea lor de a striga lozinci se dovedi de-a dreptul jalnică, totuşi niciunul nu renunţa la bunele intenţii. Faptul că uralele venite dinspre centrul oraşului scădeau în intensitate, le evidenţia starea deplorabilă, de parcă ar fi fost nişte copii orfani părăsiţi şi de maştere. Avangarda, alcătuită din trei motociclete, înainta cu viteză, urmată din scurt de maşina prezidenţială. None, făcând un gest brusc, pierdu porumbelul şi rămase doar cu beţişorul de lemn în care fusese înfipt acesta. Ignorând incidentul, continua să-l agite prin aer, devenind dirijor, atins de geniul ridicolului. Pentru câteva clipe scurte cât un fulger doi ochi cafenii îl săgetară nemulţumiţi prin luneta incasabilă a maşinii oficiale.

None nu mai aşteptă să treacă ariergarda alcătuită şi din maşini.

Aruncă bagheta, lipsindu-se de ziua din fişa de pontaj şi plecă.

Pe drumul de întoarcere, în ceaţa albastră şi prăfoasă, încă mai dogoritoare ca până atunci, undeva în zare, peste vârful viilor, la vreo cinci kilometri distanţă, plopii înalţi din curtea fermei, dar şi contururile vagi ale clădirilor, se unduiau amăgitor ca şoldurile de baiaderă păgână – mesageră a deşertului ucigaş. Din spate, pe drumul pavat cu bolovani de prund, se apropia huruit de căruţă. În liniştea ce părea pe veci înscăunată, evenimentul căpăta proporţii apocaliptice. None bănuia că e căruţa fermei şi că inginerul o trimise după zilierii lui, după acei ce vroiau să se întoarne de a se îmbăta la umbra uscată a vreunei terase. Deşi cunoştea cât de tolomac e căruţaşul şi că acesta nu-şi va feri caii, era hotărât ca nici el să nu sară în şanţ, pentru a se proteja. Puţin îi păsa dacă va fi călcat în copite. Într-adevăr, mâneca îi fu atinsă de burta calului de hăis, dezechilibrându-l uşor.

– Hai bă! Hai! Hai sus!...

La îndemnurile coechipierilor de a alerga după căruţă şi de a se urca din fugă, None închise prelung ochii şi clătină greu din cap.

Nu, nu. Ar fi fost mult, mult prea mult pentru acea zi…

Mazilitul

– Vezi, de ce nu eşti mereu aşa de harnic? şopti ca pe o alintare.

– Mai lasă-mă… se îmbufnă el deodată şi apucând vreascurile plecă spre cabană. Nu putea să-i ierte maică-sii un lucru: atunci fusese bolnav! E drept că maică-sa se duse în noaptea aceea şi ceruse ţapinarilor nişte ţuică şi-i făcuse o frecţie, rămase la căpătâiul lui până adormise iarăşi, apoi plecă să ducă sticla înapoi. El se trezise după un timp singur în cameră. Îi era tare frig. Buimăcit de febră, se ridică în picioare. Nu prea ştia ce să facă. După lungi momente de cumpănă, deschise uşa. Ieşi în hol. Intră în alt hol şi în altul. Greutatea fiecărui pas tuna tare în urechi încât i se părea că timpanele îi sunt undeva în călcâie şi, ca şi cum ar fi vrut să ceară cândva socoteală pentru fiecare pas făcut, începu inconştient să-i numere: unu, doi, trei, patru… Deschise uşa din faţa sa. Aerul cald îl învălui din tălpi până în creştet. Un aer greu, dar cald. Cald. Îi trebuise câteva momente bune să se dezmeticească. Tot atât le trebuiră şi ţapinarilor să-şi potolească hohotele de râs, simţindu-i prezenţa. Cu sticla aproape golită în mână, gata fiind să o treacă la însetatul ce-şi aştepta rândul, maică-sa, în cămaşa de noapte din pânză de bumbac, lungă şi largă, mult răsfrântă la gât, cu sânii mari, pietroşi, legănându-se aţâţători la fiecare mişcare a trupului zvelt, cu părul negru, despletit, ajungându-i la şale, se întoarse uşor spre el: „Du-te, mămică, du-te că vin şi eu…” Năucit, se răsuci pe vârfuri şi închise uşa. Făcu acelaşi număr de paşi – patru. Deschise şi închise o uşă. Făcu unsprezece paşi. Iarăşi o uşă deschisă şi închisă. Nouă paşi. Lumina din camera în care dormea cu maică-sa îi lumină chipul palid şi îl primi cu căldură. Patul, de asemenea, i se păru că e mai cald. Se cuibări în aşternut, învelindu-se cât mai bine…

Nu-i reproşase nimic maică-sii. Ştia că nici nu-i cunoştea cu siguranţă tatăl. Îi admitea gesturile şi glumele, nu rareori deşănţate, pe care le făcea drept răspuns la provocarea ţapinarilor mai tineri ce nu o lăsau în pace. Chiar şi faptul că pentru el nu găsea măcar câteva momente libere, în cursul unei zile, iarăşi nu-i reproşase vreodată. Îşi

dăduse de mic seama că a fi cabanieră, mai ales primăvara şi vara, când veneau şi muncitori sezonieri, nu era lucru tocmai uşor, fie şi pentru o femeie tânără şi voinică.

De mic îi plăcu să hălăduiască prin pădurea din prejma cabanei. De altfel, singura lui alinare. Odată… hm, e mult de atunci, pe când colinda în neştire pădurile, dădu de o cerboaică lingându-şi puiul nounăscut. Aceasta nu tresări când îl văzu. El se apropie încet-încet cu mâna întinsă. Cerboaica i-o mirosi, i-o atinse cu botul ei umed, catifelat. Încercă să mai facă un pas-doi ca să-i alinte puiul ce încă nu se ridicase în picioare, însă cerboaica îl împinse uşor cu fruntea. Mintea lui de copil îi spuse că nu avea de ce să mai zăbovească acolo. În prag, maică-sa parcă îl aştepta. Ar fi dorit să-i povestească şi ei ceea ce văzuse, dar fu luat în braţe şi sărutat zgomotos: „Ah, mojdelitule, hai să te spele mama!" Ca niciodată, apa din albia grea, în care zile în şir maică-sa spăla lenjerie de pat, nu fusese mai plăcută, iar gesturile mâinilor ce îl spălau nu au fost mai tandre, mai prelungi. Dar totul durase puţin. Peste noapte dormise singur în cameră – maică-sa se îndrăgostise iarăşi. Una din dragostele ei fulgerătoare…

Noaptea aceea rămase undeva în urmă. Singurul lucru ce îl mai fascina acum devenise viaductul din faţa cabanei, construit recent. De acolo de sus, rezemat de parapetul gros din ciment, privea pârâul înspumat ce apărea enigmatic de sub poala copacilor şi dispărea cu un huruit asurzitor într-o năvalnică săritoare. Dar pleca, pleca departe de aici.

Începuse să o ajute pe maică-sa la muncă, atât cât putea, însă nu vroia de la ea – şi în general de la nimeni – vorbe de mulţumire, de alint. Atunci, în noaptea aceea, când el fusese bolnav, avusese nevoie de mângâiere, de cineva care să-l oprească din fuga haotică, din coşmar, în rest…

Ajunse cu târnul de vreascuri la cabană şi le dădu drumul lângă bolovanul ce ţinea loc de scară. Câteva minute rămase nemişcat ca să-i urmărească pe ţapinari şi pe cărăuşi cum dejugă boii. Degeaba i-a rugat mama lui pe aceştia să o aprovizioneze cu lemne mai pe puterile ei de a le toca. De fiecare dată îi aduceau câte un târâş de trunchiuri noduroase de care nici nu se putea apropia, aşa că de multă vreme nu mai stăruia şi acum îşi căuta singură crăci subţirele şi uscate prin preajmă.

– De ce nu le-ai dus la tăietor?

– Mama le rupe în genunchi.

– Şi de ce le-ai pus chiar în prag?!

– Te pomeneşti că n-ai pe und' să treci?! îi răspunse, voit obraznic, şpanchiului de lângă el, ducând mâna pe cap pentru a-şi mângâia părul negru şi sârmos, aşa cum făcea de fiecare dată când era furios, apoi plecă spre pădurea unde, probabil, maică-sa mai adunase un târn de vreascuri.

Drumul înapoi îl făcu iscodind cu privirea după căpşune pădureţe. Acestea erau mici cât boabele de mazăre, însă gustul şi mirosul lor de zeci de ori mai puternice ca ale celor cultivate îţi răsplăteau efortul de a le căuta. Găsise câteva şi le sfărâmă cu limba pe cerul gurii, savurându-le îndelung. Altminteri, mai culese vreo două şi pentru maică-sa. Vreascurile pe care urma să le ducă el la cabană aşteptau grămadă, totuşi hotărî să o aştepte pe maică-sa şi să-i ofere căpşunele. Între timp, atenţia îi fu atrasă de un copac scorburos ce căuta parcă să-şi întindă crengile răscoapte prin toată pădurea. Un geamăt scurt, ca o părere, îl obligă să-şi arunce ochii peste umăr. Securea aninată de o creangă îşi legăna coada ca o pendulă. Pe moment nu înţelese de ce maică-sa a îngenunchiat. Mâna ei dreaptă, alunecând uşor de la ceafă pe gâtul prelung, apoi pe pieptul cămăşii, lăsa o dâră de culoare roşie, inexplicabilă prin prezenţa ei. Braţul căzu moale în iarba rară, păioasă, urmată de trupul căzând şi el la fel de fără vlagă.

– Nu! Măicuţa mea dragă, nuu!! ecoul ţipătului îl găsi agăţat de gâtul maică-sii: Nu mamă, nu!…

O ultimă pâlpâire de viaţă încropi un zâmbet suav pe buzele livide. Ochii, umezindu-se de o bunătate fără margini, rămaseră deschişi. Aripa ceţoasă, neiertătoare a morţii acoperi chipul mai candid ca nicicând al mamei. Două lacrimi fierbinţi căzură prelung peste acest chip tânăr, prea tânăr pentru a nu-l jeli. Mâinile încercă să se desprindă de gâtul inert, cald. Părul, despletindu-se din coc, se ţinu de degetele întinse ca nişte alte degete, încercând să prelungească şi mai mult despărţirea.

– Măicuţa mea dragă… şopti, apoi o luă la fugă. Se opri şovăind în faţa cărăuşilor rămaşi în pragul cabanei ca să fumeze o ţigară: Mama… mama!… zise speriat, arătând palmele pline de sângele amestecat cu pulpă de căpşune.

Toţi cei de faţă încremeniră în gesturile lor ca prinşi într-o peliculă

fotografică. Doar şpanchiul ăla se ridică de pe cioată şi-l privi neîncrezător, iar lui i se păru că îi repetă singura vorbă ştiută şi chiar în dimineaţa aceea repetată: „Tu ai s-o bagi pe mă-ta în pământ!”.

– Hai mă! porunci şpanchiul.

Rămas locului cu palmele întinse, el repeta mecanic:

– Mama… mama… mama… mama…

După câtva timp, de undeva din spatele lui, veneau glasuri ce se lăsau din ce în ce mai uşor pătrunse:

– …Da’ aţi uitat că şi văru-miu a păţât la fel? A vrut să taie un arac, l-a încurcat o crangă şi şi-a tăiat gâtu’. Cât tărăboi am avut atunci…

Prin faţa ochilor săi, cu maică-sa pe braţe, grupul de cărăuşi intră în întunericul de dincolo de uşa îngustă şi absurd de înaltă. Cutremurându-se de câteva ori, o luă iarăşi la fugă. Ajungând pe malul abrupt al râului, îşi dădu drumul în gol. Căzu câţiva metri şi, după ce se rostogoli de câteva ori, se opri lângă apa învolburată. Sprijinindu-se de stânci se duse şi se lipi de piciorul viaductului. Arcul de beton de deasupra capului amplifica înspăimântător vuietul apei. Tumultul acela, viteza ameţitoare a şuvoiului îi răpi toate gândurile şi-l făcu să uite totul. Târziu în noapte, înfrânt de răcoare, doborât de oboseală, plecă spre cabana unde, în scurt timp, în acelaşi pat, îi apăru iarăşi coşmarul acela aberant, cu aceeaşi fugă labirintică printre pereţii albi dar înalţi, înfiorător de înalţi, cu uşile şi ele înalte, închizându-se în urma sa şi el trebuind mereu-mereu să le deschidă, să le deschidă, căutând, sperând un liman. Nu încercă niciun gest împotriva somnului, a coşmarului, ci consimţi să-i fie măcinată fiecare fibră, fiecare celulă, fiecare sinapsă.

A doua zi se trezi târziu spre seară. Maică-sa fusese dusă în sat, cu aprobarea organelor în drept. Merse şi el acasă, însoţit de o rudă. Totul aici îi părea străin: poarta, curtea, casa. El îşi era sieşi străin. Se postase la căpătâiul maică-sii, între cei doi sfinţi smulşi parcă dintr-un basorelief păgân. Ochii îi erau uscaţi şi de aceea clipeau des. Şi cerul gurii îi era de iască. Preotul trecu pe lângă el cu cădelniţa, împrăştiind mirosul sacerdotal de tămâie, şi-l mângâie pe creştet. Duhovnicul era bătrân şi gras, cu faţa crăpând de sănătate. Deschise gura să-i reproşeze că obrajii bulbucaţi şi roşii, guşa revărsată şi ceafă ca de porc pus la îngrăşare sunt o insultă. Cum îşi imagina că rugile sunt primite de la cineva care… dar uscăciunea din gură îi opri cuvintele şi iarăşi senzaţia

aceea de străin într-o lume străină îi căzu în faţă ca un perete înalt.

Străin într-o lume străină se găsi şi în prima noapte în camera internatului liceului silvic. Coşmarul îi apăru din nou, dar blând, blând de tot. Pereţii albi şi înalţi nu-l mai ameninţau. Uşile erau şi rămâneau deschise, iar el se plimba încet, rupând iluzia că parcurgea acelaşi şi acelaşi traseu. Trimestrele şcolare treceau iute unul după altul. Bursa de stat, primită lunar, îi asigura întreţinerea la internat. Ar fi dorit ca în timpul vacanţelor să muncească efectiv în unul dintre cantoane, însă nu era lăsat. Trebuia să se iniţieze „în munca lui viitoare", iar vizitele de curtoazie pe care le făcea la fiecare sfârşit de trimestru, bonomului inginer-şef al ocolului silvic, erau stânjenitoare, cu atât mai mult cu cât acestuia îi produceau reală plăcere.

Perioada scurtă de timp dintre absolvirea liceului şi armată şi-o petrecu asemănător vacanţelor de vară – „las' că ai timp să-ţi iei răspunderi pe cap!" – doar că el acum era salariat, situaţie ce nu-l entuziasma câtuşi de puţin…

Încă din primele zile de după încorporare se împrietenise cu un camarad de arme, la fel de puţin predispus la confesiuni ca şi el. La amândoi le plăceau locurile retrase, cu amplă perspectivă, de unde să poată privi departe, departe.

Într-o duminică, prietenul lui reuşi să se strecoare în unitatea militară cu o sticlă de alcool. Ţinea să-şi serbeze ziua de naştere. Lichiorul acela dulce, care îi lăsa în gură miros de căpşune, îi plăcu mult. Fără să-şi dea seama, limba i se dezlegă. Transportat în lumea zugrăvită de cuvintele susurate, ca într-un bocet înăbuşit în durere, prietenul său tresări la schimbarea tonului:

– Înţelegi măi!? Mama a vrut să taie creanga aia uscată! A ridicat cu o singură mână securea deasupra capului ca să aibă mai multă forţă. Înţelegi!? Securea a fost stânjenită de altă creangă. Înţelegi!?…

– Bine… te-am înţeles!

– Nici tu nu mă crezi! Nici tu nu crezi ce zic eu! Şi cobea ăla de şpanchiu tot de topor a murit!

– Cred, mă'! Linişteşte-te!

– Ba nu. Te-am minţit! Am minţit pe toată lumea!!… începu să ţipe, luând-o la fugă peste câmpul de instrucţie.

Prima permisie o acceptase târziu, căci nu-l încânta deloc ideea de a veni în sat. Totuşi, cu un buchet de flori în mână, urcă treptele clădirii

ocolului silvic. În faţa uşii pe care scria „Secretară” se opri, îşi aranjă ţinuta, ciocăni şi intră, chiar dacă permisiunea întârzia ori poate că nu fusese auzită. În locul unei doamne în vârstă, mereu prost dispusă, de parcă întruna te duceai la ea ca să te împrumute, văzu o tânără drăguţă. Din spatele biroului aceasta îl studia cu un zâmbet abia schiţat şi cu invitaţia rămasă pe buzele frumos conturate.

– Sărut mâna! şopti el, căutând să fie primul ce se adaptează situaţiei.

– Bună ziua.

– Doamna Colţun?...

– S-a pensionat. Dar dacă florile sunt pentru secretară…

– Vă rog! Şopti, întinzând florile tinerei şi frumoasei secretare. Domnul inginer?…

– Mulţumesc. Sunt atât de gingaşe… Nu cred că vă poate primi în acest moment. Dacă nu sunteţi grăbit…

– Mulţumesc! zise el, aşezându-se în fotoliul indicat.

Secretara, după ce puse buchetul pe un colţ al biroului, căută să-şi facă de lucru cu hârtiile şi dosarele din faţa sa. Dându-şi seama de falsitatea mişcărilor renunţă, regretând în sine că şi-a îngăduit atâta familiaritate cu o persoană ce i-a fost prezentată cândva, într-un cerc larg de prieteni. Ca să rupă stânjenitoarea linişte ce plutea în cabinetul mare, aerisit, preocupându-se totuşi cu o hârtie, întrebă:

– Şi cum e la armată?

– Frumos! răspunse el cam grăbit, oprindu-şi privirea undeva pe un punct al covorului, căutând să-şi amintească dacă acesta era nou sau îl mai văzuse.

Nu-i plăcuse niciodată să-i asculte pe „veterani” povestind – cu înfloriturі, cu multe înfloriturі – inepuizabilele amintiri din armată. Şi ce-ar fi putut să-i povestească frumoasei secretare, cum că teoria cap-ţuguiatului de caporal cu „soldatul execută, nu gândeşte” a căzut de mult timp? Că pentru o situaţie dată, chiar dacă sunt prevăzute o sută de modalităţi de acţiune, totuşi socoteala de acasă… Acel imprevizibil amănunt îi aparţine soldatului şi pentru a-l înlătura executantul gândeşte. Revelaţia aceasta i-o mărturisi prietenului său şi împreună încercau să o pună cât mai bine în aplicare iar calificativul „f.b.” începuse să fie la ordinea zilei. Nu, nu vroia să se laude cu asta. Dar despre salturile cu paraşuta? Ei da, asta ar putea să-i povestească.

Beatitudinea saltului în gol. Cele patru secunde – unii spun că durează mai mult, alţii spun că durează mai puţin, dar el numărase clar: unu, doi, trei, patru! – atât, patru secunde dura neantul, apoi… Se hotărî să deschidă gura însă zgomotul uşii, urmat de câteva cuvinte de rămas bun, îl făcu să întoarcă privirea.

– Ce surpriză!? exclamă încântat inginerul-şef.

Abia avu timp să se ridice din fotoliu pentru a întâmpina îmbrăţişarea caldă, paternă chiar.

– Ce bărbat te-ai făcut! Intră, te rog. Aa… totuşi să fac prezentările: noua noastră secretară – un cadru de perspectivă, zise inginerul-şef, amintindu-şi că cei doi nu sunt consăteni.

– Hm, cred că ne cunoaştem, murmură tânăra secretară.

– Atunci, cu atât mai bine! rosti satisfăcut inginerul-şef, îndemnându-şi subalternul să intre în cabinet.

Fotoliul moale îl îmbie la vorbă mai mult decât şi-ar fi dorit. Povesti câte ceva despre felul cum se face astăzi armata, despre tovarăşii săi de instrucţie. Inginerul-şef îl asculta cu drag, colora din când în când atmosfera cu crâmpeie din bogatele sale amintiri. Discuţia se încheie târziu cu invitaţia la cină, invitaţie refuzată pe motivul că acceptase deja o altă ofertă, venită de la o rudă, ofertă declinată şi ea, de altfel.

Concediul militar îl primi cu ocazia avansării în grad. De flori îşi aminti abia când se găsi în faţa uşii cabinetului secretarei. Ciocăni sfios şi aşteptă răspunsul. Văzând că acesta nu vine, mai ciocăni o dată şi încă o dată, apoi îşi adună ceva mai mult curaj şi intră. Mulţumit de faptul că la birou nu era nimeni, îşi îndreptă grăbit paşii spre uşa capitonată, însă uşa se deschise înainte de a-i atinge clanţa şi în faţă îi apăru – imaginea închegându-se greu – tânăra secretară. Surprins, luă o poziţie marţială. Încurajat de zâmbetul amuzat al secretarei, se aplecă rigid şi îi sărută mânuţa extrem de delicată.

– Ăă…

– Aţi crezut că s-a desfiinţat postul de secretară? Poftiţi! zise ea, înlocuind zâmbetul amuzat cu unul amical.

El înclină capul scurt, milităreşte şi intră în cabinetul inginerului-şef. Acesta îi ieşi în întâmpinare, îl îmbrăţişă şi-l invită să ia loc. Dialogul se legă repede. Întrebări de o parte şi de alta. Răspunsuri amabile, pline de amănunte. Cu toate acestea, îl găsi pe omul din faţa sa

puţin absent, ceea ce accentua firea lui blândă. La un moment dat, câteva grimase îi fulgeră chipul:

– Inima, şopti inginerul-şef, iar după o scurtă pauză continuă: din permisia trecută mi s-a părut că te-ai schimbat. Acum am confirmarea şi mă bucur. Ceva în tine s-a limpezit. Eh, tinereţe-tinereţe…De data asta nu-mi scapi – mergem să te vadă şi doamna mea. Cât despre programul de lucru… ce poţi face astăzi, lasă pe mâine.

De atunci refuzase toate permisiile care i s-au oferit. Ceva nu-i mai făcea plăcere să vină pe acasă. Nu putea să accepte faptul că inginerul-şef era bolnav? Tachinările „fără niciun rost, desigur", ale frumoasei secretare? Amândouă la un loc? Încântarea amestecată cu milă din privirile rudelor? Nu ar fi putut răspunde sigur măcar la una din aceste întrebări. Oricum, în prima zi de civilie îl vizitase pe inginer în particular şi fusese încântat să afle „că e mai bine". În schimb, cu tânăra secretară încercă şi reuşi să nu se întâlnească înainte de vreme. S-ar fi bucurat mult dacă ar fi auzit că se căsătorise. De asemenea, în prima duminică se duse la biserică, unde plăti o prescură întru pomenirea numelui maică-sii, dar ieşi înainte de începerea slujbei şi porni spre mormântul acoperit cu zăpadă. Crucea era putredă şi înclinată. Numele nici nu se mai putea descifra. Mătură cu degetele zăpada de pe ea şi încercă să o îndrepte. Pământul îngheţat se împotrivi fără vreun motiv.

– Nu, maică, nu! Crucea căzută nu se îndreaptă. Ori pui alta, ori o laşi aşa pe asta veche. Altfel e semn de moarte! auzi o voce în spatele lui.

Zâmbindu-i blând bătrânei ce-i vorbise, trecu pe partea cealaltă a neîngrijitului mormânt. Câteva tulpini de flori uscate – ecourile unor suspine de mult uitate – răzbeau prin stratul de zăpadă afânat. Hotărî ca din primele salarii să facă un praznic şi tot atunci să schimbe crucea cu una din fier, ba nu, cu una din marmură albă pentru mai multă prestanţă. Preafericita lui mamă merita acest omagiu. Două lacrimi grele i le uscă imediat gerul. Mai rămase câteva momente în reculegere, pe urmă plecă însingurat acasă.

Ridicată de mama lui, orfană la rândul ei, casa era o construcţie modestă, amplasată undeva la marginea satului. Camera în care locuia era văruită şi sărăcăcios îmbrăcată. De fapt, doar deasupra patului se afla o carpetă, iar pe jos o pătură ţinea loc de covor. Soba cu plită şi

cele câteva oale, în care îşi putea încropi la nevoie ceva mâncare, erau aranjate cu grijă, cu artă chiar. O bucată de stambă galbenă cu buline de un cafeniu murdar înlocuia faţa de masă. Cu toată sărăcia din preajmă, găsea locuinţa primitoare, mai ales că îşi imagina cum o să arate când avea să fie gata aranjată. Pentru aceasta însă îi trebuiau bani, aşa că în scurt timp îşi reluă activitatea la ocolul silvic şi în câteva luni izbuti să-şi ducă în mare parte proiectele la îndeplinire. Gândul că se cădea să mai facă o cameră-două şi-l curmă din faşă: „Pentru ce? Mie îmi sunt mai mult decât suficiente…”

Pe la mijlocul toamnei, pe o vreme ploioasă, trecând cu pădurarul de canton – tatăl secretarei – şi cu alţi doi muncitori de la marcatul unor doborâturi de vânt prin faţa cabanei în care a copilărit el, unul dintre lucrători zise, privind prin fereastra bâhnită:

– Pustia s-a ales de ea, atât!

„Atât”?! se revoltă fiinţa sa întreagă. Închizând ochii, se văzu mic, ţinând palmele întinse, pline de sânge:

– Mergeţi înainte că vă prind din urmă imediat, zise el, îndreptându-se spre ceea ce fusese cândva latrina. Aşteptând ca cei trei companioni să se îndepărteze, se întoarse la uşa principală a cabanei, prinse clenciul din tocul uşii, îl răsuci spre dreapta, aşa cum făcea când era copil, şi-l trase încet afară. Cu un scârţâit macabru uşa se izbi de perete. Întunericul din faţa sa îl făcu să se cutremure de silă. Duşumeaua rară, din scânduri cioturoase de brad, murdară acum, gemea prelung la fiecare pas. Deschise larg toate uşile prin faţa cărora trecuse, împungându-le cu vârfurile degetelor, până când ajunse în camera unde, cu ani în urmă, locuise el cu maică-sa. În loc de două paturi suprapuse, acum erau patru. Saltelele vraişte îi repugnă. Soba cu cele trei turnuri în ruină, sfidându-l prin verticalitatea lor, dar mai ales faptul că cineva avuse grijă să scoată cenuşa din vatra ca o gură flămândă, îi întunecă fruntea. Cu un gest ferm împinse unul dintre turnurile sobei. Acesta, frângându-se, trase după el şi pe celelalte două. Funinginea iscată îl sili să ia hotărârea de a părăsi micuţa cameră, însă, când să iasă, văzu un chibrit lângă o sticlă cu motorină. Luând sticla şi chibritul, căută spre ieşire, lăsând o dâră groasă din lichidul vâscos pe scândurile duşumelei, dâră purtată prin toate celelalte camere ale cabanei, apoi scăpără un pai de chibrit. Motorina se aprinse încet. Flăcările galbene cu moţul negru se îndreptau, ca nişte lotri prevăzători, spre intrările tuturor

dormitoarelor. Rămase câteva clipe să privească ameţitorul spectacol, pe urmă ieşi afară, închise uşa, băgă clenciul la loc, îşi scutură praful de pe mâini şi plecă repezit spre a-şi prinde tovarăşii de drum…

Într-una din zile, impetuos, urcă treptele ocolului silvic, ciocăni în uşa cabinetului secretarei şi în timp ce traversa biroul îi adresă acesteia salutul obişnuit. Din grabă, din cauza entuziasmului, nu îşi mai ascunse afecţiunea din voce. Secretara îl privi pe sub sprâncene, amuzată de elanul celui ce în prezenţa ei era întruna reţinut, şi-l aşteptă să se întoarcă din cabinetul inginerului-şef pentru a-l informa uşor ironic:

– Din păcate, şeful e plecat.

– O floare-de-colţ! zise el triumfător, apropiindu-se de biroul secretarei.

– Mi-o dăruieşti?

El trecu timid floarea dintr-o mână în alta, apoi întinse palmele făcute căuş, într-un gest stângaci, către secretară. Aceasta luă floarea-de-colţ din cuibul uşor transpirat şi o duse de o mângâie prelung cu nasul, cu buze.

– Ştiţi unde am găsit-o? răsună bizar glasul lui, mai ales când rosti acel „ştiţi”.

– Noi avem floare-de-colţ doar în sectorul şase, răspunse încet secretara, nedorind să iasă din vrajă.

– Ei bine, zise el pendant de data aceasta, şi eu credeam la fel. Iată, floarea ce o ţineţi în mână, am cules-o din cantonul patru. Mergeam pe creasta muntelui şi-mi apare drept în faţă un perete de stâncă. Ştiam stânca aceea, o văzusem de la distanţă, însă nu mă aşteptam să fie aşa inabordabilă. Privită de jos, ai senzaţia că te afli în faţa unui sfinx, sau cel puţin aşa am asemuit-o eu: două arcade proeminente cu mici scobituri sub ele, nasul – un colţ de stâncă, ce-i drept, mai puţin proeminent, dar suficient să-ţi dea sugestia; gura… „ Gura, păcat că-i lipseşte!” îmi zic, însă privind mai atent zăresc în loc de gură, ca un surâs, buchetul de flori-de-colţ. Am luat doar o rămurea, drept dovadă! observând abia acum că se cam entuziasmase, făcu o mică pauză: La revedere! Sărut mâna! Pe mâine!… se fâstâci şi, aplecându-se grăbit, sărută mâna fină şi parfumată a secretarei, pe urmă se retrase ţinând strâns pumnul, căutând în felul acesta să păstreze cât mai mult căldura şi mirosul mânuţei fine…

A doua zi, ceva mai sobru, îi povesti şi inginerului-şef întâmplarea

din ajun.

– Floare-de-colţ, tu floare, ce-n singurătate creşti, pe stânci reci şi fără soare, ce fel de floare oare eşti?…

– Oho, versuri!

– Contemplare. Iar dacă s-a nimerit să fie în rimă… senilitatea, ce să-i faci?

Simţind că inginerul-şef renunţă pe moment la zâmbetul său aerian, aşteptă liniştit cu privirea în pământ.

– Ştii ce-am hotărât? Să te însurăm! Tatăl fetei e de acord. Ce zici?

Ca să fie crezut, ar fi vrut să depună o listă lungă şi lată cu toate motivele pentru care nu s-ar însura, dar se pomeni bâlbâind fără noimă: „Nu-nu!… Eu nu… Eu n-am… Eu ce…” şi nu trecu decât puţin timp când el nu mai găsi niciun impediment ca nunta să aibă loc peste două luni. Nici data când se fixase logodna nu văzu de ce să o amâne. Acceptă chiar să locuiască în una din casele socrilor, că şi aşa „acea casă o primeşte fata de zestre şi sunteţi aproape de serviciu…” Plus alte argumente de acest fel.

În dimineaţa de după logodnă, mână în mână, căuta să păşească firesc. Se simţea Orfeu abia ieşit din Infern şi se temea să nu fie încă sub puterea poruncii de a nu o privi pe Euridice şi la gândul acesta strângea tare mâna soţiei sale. Cu greu putea să-şi ţină în frâu extazul. Era sigur că aerul purificat al dimineţii i-ar fi amplificat atât cât dorea chiotul. Răspundea la salutul oamenilor – şi, doamne, toţi trecătorii îl salutau – cu un zâmbet fascinat. Grăbea pasul dorind să ajungă mai repede în mijlocul colegilor săi pentru a-i face părtaşi la fericirea sa. Dorea acolo, în faţa lor, să o cuprindă tandru şi ocrotitor pe frumoasa lui soţie în braţe, dar atât de tandru şi de ocrotitor încât cuvintele să nu-şi mai aibă locul.

– O, dar voi vă credeţi stâlpii instituţiei noastre? îi opri cu gesturi largi, în pragul ocolului silvic, inginerul-şef. Aşteptaţi aici! mai zise acesta, dispărând în cadrul uşii, pentru ca în scurt timp să apară cu o legătură cu chei: Nu vă putem oferi Veneţia sau Alpii elveţieni, însă acestea sunt cheile de la toate cabanele noastre de vânătoare. Trei săptămâni să nu vă prind pe aici!

În cea de-a patra cabană îi prinse o ploaie lungă, molcomă, rece. În camera mobilată rustic, pe un sfeşnic făcut dintr-un corn de cerb

lopătar, ardeau neîntrerupt, anulând hotarele dintre zile şi nopţi, două lumânări groase din parafină. Ploaia continua să curgă de aproape o săptămână, dându-le oarecum planul peste cap, fiindcă hotărâseră ca în fiecare cabană să nu rămână mai mult de patru zile. Întins pe cerga patului din colţul camerei, privea cum soţia sa, ştiindu-se învăluită în privirile lui tandre, se alinta pierdută, legănându-se cu ochii închişi, rezemată de soba călduţă din teracotă. Ar fi vrut să aibă viciul fumatului, în felul acesta, în clipa aceasta ar fi avut o ocupaţie. Ceva de citit a refuzat să ia în luna de miere. Totuşi trebuia să strige cuiva preaplinul fericirii sale, aşa că se ridică şi, trecând pe lângă soţia sa, o sărută şi ieşi afară. Privi câteva momente din cerdac ploaia măruntă, bogată. Săltă din umeri, aşezându-şi pulovărul pe el, şi coborî treptele de lemn ale scării în poiana din faţa cochetei cabane. Preţ de câteva clipe rămase nemişcat cu faţa în sus, apoi începu să alerge prin pădure cu gândul de a face un tur larg prin preajmă. Alerga chiuind, bucurându-se de pacea profundă din jurul său, din sufletul său. Cine ştie după cât timp se trezi în faţa cabanei, respirând precipitat, dar fericit. De când fusese copil nu s-a mai simţit aşa de liber. Şuviţele de păr îi atârnau peste ochi, picurând. Tresări. Un fâlfâit greoi trecu pe lângă el şi, în prelungire, se opri pe acoperişul de şindrilă al cabanei. Bufniţa roti capul ei sferic şi îl privi cu ochii mari, miopi. Sau poate în crepusculul acela…

– Oh, nu!… exclamă speriat şi o luă la fugă. Ajungând în camera întunecoasă, gâfâind, căzu în genunchi în faţa soţiei sale, care, cu ochii închişi, cu capul aplecat pe umărul stâng, îşi continua legănarea. Îi prinse mâinile şi i le sărută cu ardoare: Iubito, iubito…

Chinuit, se opri cuprinzându-i cu braţele picioarele zvelte. Ar fi vrut să-i spună, să o roage, să o implore să-l ocrotească, să ocrotească dragostea lor. Zâmbind visătoare, soţia sa îi trecu o mână prin părul ud, negru şi aspru, iar cu cealaltă mână îşi desfăcu înfloratul cordon de la capotul din mătase roşie, apoi se lăsă şi ea în genunchi, oferindu-i pătimaş ochii, obrajii, gâtul. Sânul alb, rotund şi tare, ieşit de sub mătasea capotului, s-a cutremurat când a dat de asprimea pulovărului ud şi rece…

Luând ca pe un semn de salut din partea pădurarului de canton crenguţa de brad ce o găsiseră pe treptele cabanei unde se mutaseră pentru a petrece ultimele zile libere, ei continuau să se bucure de

singurătate, de ei înşişi, de frumuseţea lor. Încă ar mai fi avut de colindat când timpul îi siliră să se întoarcă la slujbă. Prima vizită, şi aşa era în drumul lor, o făcură la sediul ocolului silvic. Întâii paşi pe aleea de ciment sunaseră a pustiu, iar lui i se păruse că înalta faţadă a clădirii îi trimite sumbre ecouri, ceea ce îl determină să strângă cu putere mâna soţiei sale. Aceasta îi adresă un zâmbet larg, fericit. Urcând cele câteva trepte şi intrând în holul mare şi oarecum întunecos, fusese rândul ei să tresară şi să-şi strângă soţul de mână. Lăsând aproape simultan rucsacurile jos, intrară în binecunoscutul cabinet. Aici îşi aranjară unul altuia părul şi, după o scurtă ciocănitură, păşiră degajaţi în cabinetul inginerului-şef ţinându-se de mâini. Urmară clipe de derută – din spatele biroului, stând cocoţat pe unul din braţele jilţului, profanând parcă acel simbol, cu zâmbetul în colţul gurii, un om de vreo patruzeci de ani, îi ţintuia cu nişte priviri amuzate:

– Cred că, în sfârşit, am onoarea să o cunosc pe secretara mea şi pe cel ce mi-a fost recomandat ca fiind „un cadru de perspectivă”, zise străinul, poposind, mai mult decât s-ar fi cuvenit, cu ochii pe bustul tinerei femei. După cum îmi dau seama, nu sunteţi la curent cu ultimele evenimente de pe la noi. Fostul inginer-şef a decedat. Suferea de inimă, nu? Eu vin de la ocolul silvic…

Letargic, scăpă mânuţa fină pe care o ţinuse strâns, astfel pierdu şi ultimul reper după ce conturul tuturor obiectelor din jur începură deja să se estompeze şi să se clatine. Prins discret de braţ de către soţia lui, reuşi în ultimul moment să nu se prăbuşească pe marginea fotoliului din apropiere. Cinismul vorbelor ce nu mai conteneau îi penetră adânc toată fiinţa, având efectul unor săruri. Scutură abia perceptibil umărul, dându-i de înţeles soţiei sale că nu mai are nevoie de sprijin. Că nu are nevoie de ajutor.

– …Concediul de care aţi beneficiat se pare că nu a fost tocmai legal. De altfel, am găsit cam multă indisciplină pe aici.

– Mâine, la prima oră, vom îndrepta această ilegalitate. Mai aveţi ceva de comunicat?

– Deocamdată…

– Bună ziua, salută ieşind. Ajungând pe hol, prinse rucsacurile de curele şi le târâi după el pe trepte, ca pe nişte mortăciuni vechi. Uluit, se aşează pe prima bancă ieşită în cale, ascunzându-şi chipul în palme. Ca un abur, soţia sa veni lângă el căutând un gest, un cuvânt de consolare.

– Îţi dai seama?!… izbucni imediat, dar lacrimile îl împiedică să mai zică ceva şi se aruncă în braţele soţiei.

– Iubitule, şopti aceasta după un timp, ştiu ce înseamnă această pierdere pentru tine, pentru amândoi. Cum să-ţi spun?... Nu aş vrea să-ţi par fără suflet, dar trebuie să ne obişnuim cu gândul acesta. Te rog, înţelege-mă!…

Ridicând ochii umezi şi văzând câtă rugăminte au privirile acelea triste, calde, tandre, îngână:

– De ce nu ne-au căutat?!

– Nu ştiu. Poate că rămurica de brad să fi fost un semn. Ştii doar că nea Jenică e semianalfabet.

– Mergem pe la mormânt? Pe la doamna…

– Negreşit…

Nunta se ţinu la data programată, deoarece „nu era bine să se amâne un astfel de eveniment!” Ar fi vrut să se împotrivească mai ferm. Să opună argumente de bun-simţ împotriva celor vizibil mercantile dar, cum nici măcar soţia sa nu l-ar fi susţinut, renunţă. Pentru prima oară avu sentimentul că e un orfan primit în casa unor binevoitori. Împotriva reprogramării concediului de către noul inginer-şef a trebuit să se contrazică uşor cu soţia, întrucât aceasta nu vroia să-l ofenseze cu vreun refuz pe „şef”.

În seara nunţii, îşi afişă un zâmbet de circumstanţă ce-l oferea în stânga şi-n dreapta. Trecând la un moment dat cu mireasa la braţ pe lângă fracţiunea din jurul inginerului-şef, acesta, căutând să fie cât mai galant, zise către miri:

– Aş fi fost încântat să vă cunun eu, dragii mei.

– Pe mireasă ar fi copleşit-o prea mult perspectiva.

– Oh, mă îndoiesc…

– Parol, şefu’! dădu el replica „high-life-ului”.

Mireasa zâmbi larg şi îl trase de braţ până în pragul unei uşi, unde se opri susurându-i:

– De ce eşti copil rău?

– Eşti frumoasă, murmură el, aranjând o şuviţă de păr de pe fruntea soţiei. Prevăd o catastrofă.

– Eşti gelos?

– De ce n-aş fi?...

Darul inginerului-şef fusese cel mai mare din rândul mesenilor.

Ba, chiar ofensator de mare.

– Nu toţi suntem ingineri-şefi! se auzi un glas vesel, venind de la masa pădurarilor, parcă pentru a lua gândul celor prezenţi de la insinuări, sau poate tocmai sugerând ceva.

– Dar nici codaşi ca tine! replică inginerul-şef cu gesturi largi de nabab.

Hohote de râs acoperiră muzica ce invita la dans. Cu zâmbetul încremenit pe buze, privi paharul din faţa sa: „Un director necăsătorit, o secretară tânără şi naivă, un soţ slab. Ce poate fi mai…”

– Dragul meu, permiţi un dans cu secretara mea?

Sub acelaşi zâmbet repetă în gând cuvintele „secretara mea”. Fiecare consoană şi vocală i se implântă în creieri ca nişte ace lungi:

– Am fi onoraţi…

De la locul lui de pe scaun urmări cu privirea perechea nou alcătuită: „Se potrivesc!” îşi zise în gând cu tărie, iar cele două cuvinte îi izbi timpanele lăsând ecouri prelungi. Încercă să se imagineze o clipă lângă soţia sa, în paşii aceia de vals, dar imediat refuză imaginea. I se părea că lumea nu-i putea ierta ceva, şi anume faptul că era tânăr, prea tânăr. Că nu era şi el ca ei, corupt. Întinse inconştient mâna după pahar şi bău cu sete. Îl mai umplu de câteva ori şi de fiecare dată îl golea desfătându-se. În scurt timp alcoolul îl făcu spectator pasiv. Soţia sa dansa acum cu unul dintre colegii lui sub privirile prea insistente ale inginerului-şef, dar cum el se împăcase cu toată lumea… Cu zâmbetul pierdut în colţul gurii îşi puse coatele pe masă, rezemându-şi bărbia în palme. Un sărut duios pe lobul urechii stângi îl îndemnă să ridice privirea:

– Iartă-mă, draga mea, cred că m-am îmbătat. Mă iubeşti? cerşi el o confirmare de la singura fiinţă ce încă îi semăna.

– Mult.

– Mult-mult? se alintă el.

– Da.

– Să mergem la culcare. Câteva minute…

– O, da’ nu se poate! Hai să-ţi fac o cafea specială.

La braţul soţiei sale, cu o ţinută cât mai demnă, încercă să se strecoare printre mese, ţinând pe buze acelaşi zâmbet. Ajungând în căsuţa din fundul curţii, în care locuiau socri, şi intrând în primul holişor, începu să-şi numere paşii, iar ecoul gândului se amplifica

puternic, urmărind parcă să-i destrame fiinţa: unu, doi, trei, patru. Uşa din faţa sa, deschizându-se, dăruia un alt holişor luminat slab. Păşi peste prag. Iarăşi ecoul gândului se amplifica înspăimântător: Unu! Doi! Trei!… Se opri rezemându-se de peretele rece. Descumpănită, soţia lui se întoarse spre el încercând să-i zâmbească drăgăstos. El îşi aplecă încet tâmpla, rezemând-o pe umărul dantelat. Un vag miros de căpşune îi penetră cu perfidie toate simţurile. „Căpşune… Căpşune…” în timp ce în gând repeta ca pe un blestem acest cuvânt, mâna dreaptă se urca ameninţător spre gâtul prelung al soţiei:

– Miroşi a căpşune sălbatece, zise deodată şi, tresărind, judecata i se lumină: Lasă, tu nu ştii…

Intrând în cameră, se aşeză pe marginea patului, cuprinse mijlocul mlădiu al soţiei şi privi în sus căutându-i ochii suavi:

– Te rog, te rog iubito…

Nici de data aceasta nu avu puterea să-şi ducă rugămintea la bun sfârşit. Soţia sa îl sărută de câteva ori, apoi, desprinzându-se cu multă graţie din îmbrăţişare, se duse să pună de cafea. Apropiindu-se de oglinda prinsă în perete îşi scoase coroniţa. Părul lung se revărsă bogat, într-o cascadă neagră peste corsetul imaculat. Întorcându-se la pat, îl găsi pe soţul său întins pe spate, adormit. Se aplecă asupra lui, îl mângâie cu tandreţe pe obraji, îl sărută. Simţind cum se ridică de lângă el, cu un ultim efort, privi femeia înaltă, îmbrăcată în alb, cu părul de catran, lung până la şale, strecurându-se afară.

Riscând să îşi supere soţia, aceasta sperând până în ultima clipă ca el să se răzgândească, luni începuseră o altă zi de muncă. În sala spaţioasă în care se ţineau obişnuitele şedinţe de lucru, la fiecare început de săptămână, de pe unul dintre scaunele din primele rânduri, el urmărea, cu o insistenţă stânjenitoare, fiecare cuvânt, fiecare gest disimulat făcut de inginerul-şef. Deodată se simţi smuncit de poala vestonului. Observând că toate privirile sunt îndreptate spre el şi că toate aceste priviri aşteptau un răspuns, se adresă în şoaptă colegului din partea dreaptă:

– Ce-a zis?

– Ţi s-a trasat sarcina să organizezi vânătoarea de cervide.

– Ce zici, primeşti? îl întrebă pentru a doua oară inginerul-şef.

– Avem… Accept!

Ar fi vrut să-i spună şefului său că aceasta este sarcina altcuiva,

însă i-ar fi dat satisfacţie, or asta ar fi fost ultimul lucru dorit. Ignorând urarea inginerului-şef, se îndreptă spre ieşire. Trecu de-a lungul satului cu toată cohorta după el. Pădurarii, întotdeauna dezinvolţi, întotdeauna puşi pe glume, nici acum nu se dezminţeau. Lui i-ar fi trebuit linişte ca să-şi poată auzi gândurile. Chiar şi după ce a ieşit din sat, iar vocile erau înşirate rar pe cărarea ce urca pieptiş dealul, nu izbutea să şi le organizeze, sau poate că nu mai dorea. Se temea ca nu cumva să i le vadă oarecine. „Ce treabă au ei cu gândurile mele?!" se pomeni întrebându-se. Pufni iritat, ca şi cum i-ar fi intrat nişte gâze pe nări. Ceaţa deasă îi transforma respiraţia în doi vălătuci mari, alburii, ce se rostogoleau nervoşi. „Ce, nici să respir n-am voie?!" Iuţi dintr-odată pasul, avântându-se nestăvilit spre vârful pantei. Micul tăpşan, abia descoperit de razele soarelui matinal, îl primi voios, înseninându-l parcă. Lăsă arma de vânătoare să cadă moale în iarba măruntă, umedă şi aproape topită de frigul nopţilor, apoi se răstigni lângă ea. Îndată simţi răcoarea pământului ca pe o binecuvântare. Încercă să-şi desfacă nasturele de la gulerul cămăşii, dar găsi nodul cravatei. Abia acum realiză că nu are ţinută potrivită pentru vânătoare. Oricum, îşi scoase cravata, o împături atent şi o băgă în buzunarul vestonului. Văzând cum câţiva pădurari mai în vârstă, printre care era şi socrul-său, apar pe tăpşan gâfâind, roşii la faţă de efort şi plini de transpiraţie, îşi dădu seama de gafa ce o făcuse. Cu un zâmbet vinovat şi cu câteva cuvinte, însăilă o scuză. Ceilalţi pădurari se adunară şi ei, hai-hai, în jurul lui şi începură, care mai de care, să povestească diverse întâmplări, unele bizare altele anoste, să facă glume unul pe seama altuia. El asculta absent. Zâmbea când era de zâmbit, se mâhnea când povestea era tristă, dar ar fi fost incapabil să repete ceva din ceea ce îi trecuse prin auz în momentele acelea. Pauza se lungea mult, demoralizator de mult, tocmai pentru a arăta că fuga aceea nu fusese o chemare la ordine. Cât despre rezultatul vânătorii, îi era absolut indiferent, oricare ar fi fost el.

– Mergem? îl îndemnă într-un târziu socrul-său, văzând că ginerele parcă uitase de misiune.

– Da… Dumneata alege trei ochitori şi-mpreună să ne aşteptaţi la standuri. Eu, laolaltă cu hăitaşii, o să înconjor dealul şi-o să ne întâlnim acolo.

Ridicându-se în picioare, făcu câţiva paşi până la marginea tăpşanului şi privi în jos. Oceanul de ceaţă se retrase lăsând în urma sa,

pe fundul văilor, fluvii imense, leneşe. Satul era încă sub mantia alburie, pufoasă. Ceva nedesluşit îl făcu să stăruie mai mult cu privirea asupra locului unde ştia că se află clădirea ocolului silvic. Un gol, în fluviul acela lăptos, ce se retrăgea molcom, trecu peste sediul ocolului silvic. Ochii i se măriră deodată, ca şi cum ar fi vrut să vadă, să pătrundă prin acoperişul mare şi sur de şindrilă, până în cabinetul soţiei sale. Ceaţa învălui iarăşi, încet şi imperturbabil, clădirea imensă. „Nu se poate!" îşi zise în gând şi, răsucindu-se pe călcâie, porni pe urma grupului compact de pădurari. În scurt timp ajunse în faţă. „Nu se poate! Ochii mici ca de viezure, nasul cârn, calviţia cu totul nepotrivită la capul ţuguiat… Graseiază intenţionat! Astăzi dimineaţă am realizat acest fapt. Pentru naive e irezistibil! Dar ea nu e naivă!!" răbufni în sine. „De ce ne-a căzut pe cap?! Îi fac eu bucata! La amândoi le-o fac!..." Fără să-şi dea seama, ţâşni într-un marş forţat. În timp ce pantofii striveau cu ură iarba din umbra arboretului, îşi trecu arma de pe umăr în mâna dreaptă şi, repetând în gând ultima propoziţie, îi trase energic siguranţa. O ciută crudă, surprinsă la păscut în luminiş, căută să se ascundă în arboretul din apropiere, însă, preţ de o jumătate de pas, se opri nedumerită. El prinse arma cu amândouă mâinile şi fără să ochească, apăsă pe trăgaci. Bubuitura scurtă, asurzitoare, ca un început de apocalipsă, cutremură arbuştii din jur. Ciuta îngenunche încet, ca şi cum ar fi dorit să se culce.

– Mazilitu'! Mazilitu'! strigară în cor toţi pădurarii, alergând spre dania pădurii.

Cuvântul acesta, al cărui înţeles niciun pădurar nu cred să-l fi ştiut, dar care, prin cine ştie ce asocieri absconse, intrase în tradiţie şi se dădea ca titlu vânătorului norocos dintr-o goană, îl înspăimântă:

– Nuu! încercă să se opună coşmarului. Nu eu… murmură sfâşiat de durere, căutând ajutor la cei din apropiere.

Ca un blestem ce nu mai contenea, arma lui fumega acuzator. Un resort afurisit îl sili să păşească de câteva ori până în apropierea grupului de pădurari. Aceştia îi deschiseră cale spre mijlocul lor, unde ciuta părea că murise. Cu un ultim strop de viaţă, făptura tăcutelor tufişuri săltă capul spre el şi îl privi cu o blândeţe fără margini.

– Nuu! ţipă el, aruncându-se de gâtul ciutei peste care trecea aripa neiertătoare a morţii: Nu!

– Mazilitule, vânatul nu se boceşte! zise un pădurar mai în vârstă.

Văzând că vorbele sale nu au ecou, continuă înciudat: Luaţi-l! Duceţi-l pe la crâşmă… Uită el.

A doua zi, alături de soţia lui, păşea crispat spre locul de muncă. Îşi reproşa faptul că o acuzase, fie doar în gând, de superficialitate. Îi era ruşine şi de slăbiciunea din ajun. „Oare ştie?" se întrebă în sinea lui. Tocmai când era convins că totul e bine, căzu întrebarea cu zgomot de cristal spart:

– Ce este metempsihoza?

– Nu ştiu. Dar vreau să ştii că nu cred în aşa ceva.

Pretextând că se interesează cât e ora, îşi trase braţul de care era atârnată mânuţa gingaşă a soţiei. „Cât de sarcastic am putut să fiu…" se mustră în gând, regretând că a închis brutal portiţa dialogului oferită de iubita sa. Odată ajunşi în curtea ocolului silvic, el prinse mâna ce-i stătuse pe braţ şi o sărută împăciuitor:

– Du-te înainte. Vin şi eu. Trebuie să întâlnesc un om…

Aşteptă câteva momente, până ce silueta soţiei sale dispăru după uşa înaltă a clădirii pe frontispiciul căreia trona trofeul unui cerb carpatin, apoi se strecură printre doi pini ce străjuiau aleea de beton. Trecând peste pârleaz, coborî în curtea magazinului forestier. Intră grăbit în magazin şi cu un gest scurt îl salută pe gestionarul veşnic plictisit:

– Un coniac mare, te rog! comandă nerăbdător.

– N-am coniac. Vreţi din ăsta?

Plăti, luă paharul şi se retrase mai într-un colţ. Privind în gol, căuta să se gândească doar la degetul ce se plimba în neştire pe buza paharului. Golind conţinutul şi găsind gustul, dar mai ales mirosul deosebit, mai comandă unul.

– Poftiţi. Însă mai cu perdea. Încă nu-i zece…

Plăti şi de data aceasta şi se retrase la vechiul loc. Bău îndelung aproape tot conţinutul, savurând aroma care parcă încerca să-i amintească de ceva.

– Bei ca să uiţi sau ca să phrinzi cuhraj?

– Oricum ar fi, e mai sănătos decât dacă aş face-o din viciu. Aşa cum fac alţii. Ce bei?

Inginerul-şef luă o poziţie solemnă, sperând că va schimba atitudinea subalternului. Acesta însă îl privi sfidător şi-l întrebă încă o dată, tutuindu-l, despre preferinţele bahice.

– Îţi intehrzic să-i mai sehrveşti băutuhri alcoolice în timpul sehrviciului, altfel îţi muţi gestiunea tocmai în disthrictul threi! îi porunci inginerul-şef gestionarului, intrând afectat în separeu.

Rămas singur în încăpere, agită paharul şi-i bău conţinutul, remarcând şi de data asta aroma deosebită a lichidului. Se cutremură de câteva ori, pe urmă ieşi afară refăcând, sub tortura unei întrebări ce-i sfredelea mintea, drumul pe care venise. Simţind o uşoară nesiguranţă, se gândi la banca dosnică de pe aleea laterală şi se îndreptă spre ea, încercând să păşească apăsat pentru a nu se împletici. Somnul scurt cât o părere îi aduse tihna dorită şi parcă şi o brumă de curaj. Se ridică în picioare, îşi aranjă ţinuta şi făcu, şovăind, primii paşi ca un om care dorea să renunţe la ceea ce plănuise. Nu reuşi să închege niciun gând până în faţa uşii cabinetului soţiei sale, aşa că încercă să se strecoare înăuntru ca un elev trimis acasă pentru a-şi aduce – chipurile – uitatul caiet cu temele ce trebuiau făcute pe ziua respectivă. Clampa cedă fără zgomot. În cabinet pluteau ecourile unui râset zglobiu. În faţa fişierului deschis el o văzu pe soţia sa consultând, probabil, un dosar, căci peste umărul ei privea inginerul-şef. Acesta, pretextând că sprijină uşa metalică, îi atingea cu braţul stâng spatele zvelt. Cu şi mai multă grijă se retrase, lăsând uşa cabinetului întredeschisă. Un alt râset zglobiu, atât de mult îndrăgit, îi acompanie primii paşi. Ajungând în curte, trase adânc aer în piept, ca şi cum un timp destul de îndelungat ar fi uitat să respire, apoi trecu în fugă peste pârleaz şi intră năvalnic în magazinul forestier:

– Dă-mi imediat o sticlă!

Comanda fu executată cu maximum de apatie. Apucând cu dinţii puternici dopul din plastic, îl smunci afară. Dintr-o răsuflare goli jumătate din conţinutul sticlei. Mai luă câteva înghiţituri, pe urmă ieşi râzând în hohote. Plănuise o intrare „prin faţă” în curtea ocolului silvic, de aceea nu urmase traseul pe care venise, ci ieşi în şoseaua asfaltată. De acolo se îndreptă spre poarta mare, cea pentru vehicule, şi o deschise larg. Respirând precipitat, se opri să-şi mai ude o dată gâtul cu licoarea din sticlă. În faţa sa, antena R.T.F. i se păru că-l sfidează prin înălţime şi verticalitate. Se apropie de ea. Cu gesturi de jocheu ce verifică şaua de pe cal, încercă scara ce ducea în vârf. Primele trepte le urcă stângaci. Pe la mijlocul antenei se opri fiindcă îl zări pe magazioner închizând poarta:

– Hai noroc! strigă el întinzând mâna cu sticla, hohotind ca un vornicel în toiul nunţii.

– Ce faceţi acolo? întrebă magazionerul printr-o mimică reţinută.

– Mă aerisesc! răspunse el rupând nasturii de la cămaşă şi veston. Gestul fu atât de violent încât picioarele îi alunecă şi pentru câteva momente rămase aninat doar într-o mână. În poziţia aceea mai trase câteva înghiţituri, apoi continuă escaladarea. Ajungând în vârf, îşi umezi buzele, se sumeţi şi începu să peroreze ca şi cum ar fi fost la un prestigios prezidiu: Penthru menţinehrea efectivului optim de cehrvide pe suphrafaţa…

– Hei, coboară, n-auzi?!

Privind în jos, văzu pe aleea de ciment, ca pe nişte furnici agitate, pe soţia sa cu inginerul-şef şi cu magazionerul ocolului:

– Hai noroc! ură încă o dată şi goli sticla.

– O să cazi, mă'. Coboară!

Un zâmbet ironic i se ivi pe chip când o văzu pe soţia sa plângând cu capul în poală:

– Nu, n-o să cad, că doar am făcut armata la paraşutişti! zise cu mândrie.

– Şi eu am făcut-o la aviaţie, dar te rog să cobori!

– Dacă-i aşa, spune-mi câte secunde face paraşuta până se deschide?

– Discutăm jos. Coboară!

– Spune-mi ageamiule!

Inginerul-şef ezită câteva clipe:

– Ăăă… zece secunde!

– Ai spălat avioane la aviaţie. Asta ai făcut! Să-ţi spun eu: patru! Patru secunde!! Exact cât face sticla asta până jos. Ia te uită?!… Lichior de căpşune! exclamă el încântat de marea descoperire. Priviţi: unu… doi… trei… patru…

Sticla, izbindu-se de ciment, explodă în zeci de cioburi sclipitoare.

– Aţi văzut!? Doar patru secunde durează neantul, pe urmă – extazul...

Vestonul, umflat uşor de vânt, îi căzu mai pe umeri şi-i dădu senzaţia că sunt chingile paraşutei:

– Unu… doi… trei… patru…

Orașul

Nevoia nu-ţi dă mult timp de gândire, iar dacă îi ceri sfatul, arar ţi-l oferă pe cel bun.

S-au hotărât lesne, ca şi cum aceasta ar fi fost dorinţa tuturor clocită din vreme, să plece cu căruţele la oraş, preţ de vreo şaizeci de kilometri, chiar în acea zi, cât soarele era încă sus, pentru a duce marfă. Marfă bună adunată cu grijă de pe coastele însorite ale munţilor şi pitită prin ungherele ogrăzilor de teama privirilor mai mult decât vigilente ale agenţilor silvici. Cum-necum, toţi şi-au umplut cu leaţuri, grinzi şi căpriori tronul căruţelor şi precum s-a fost stabilit aşa s-a purces. Convoiul era alcătuit din patru căruţe trase de boi. În preajma cărăuşilor păşea sprinten şi proaspăt, ca un miel ce iese pentru prima oară în poiană, un copilandru mândru nevoie mare că va păşi dincolo de hotarele satului. Ba avea să ajungă până la oraş. Parcă şi boii erau încântaţi de faptul că-şi mai dezmorţeau oasele după săptămâni de stat numai la iesle cu frunze din pădure. Îngânduraţi erau doar stăpânii lor ce se rugau în sine pentru reuşită.

Prima parte a călătoriei, cea în care drumul bolovănos urca şi cobora în serpentine chinuitoare, nu îl impresionase deloc pe zglobiul de Mitruţ, deoarece aşezările ieşite în cale, cu gospodăriile mici şi împrăştiate pe coclauri, erau în rând cu satul său. Putea încă să se mândrească, fiindcă nu văzuse şcoală mai mare ca a lui. După o curbă abruptă descoperi că drumul se aşterne lin, fără să mai cotească. Era o limbă vastă a întunericului ce-i aştepta la capătul celălalt ca să-i înghită. Chiar şi adierea serii era prelungă, uscată şi călduţă, ca răsuflarea unui uriaş. Mitruţ se făcu şi mai mic în căruţa plină ochi cu marfă. Ar fi vrut să se lipească de Nicu Radu – tutorele său – ca să fie sigur că nu o să i se întâmple nimic rău, totuşi doar lui Vasile Danciu, cel mai tânăr dintre cărăuşi, i-ar fi spus despre temerile lui, căci mult mai bine e să dezamăgeşti un străin, gândea el, decât pe cineva apropiat. Nu că ceilalţi i-ar fi fost rude, însă de Neagu Ocheatu, un vlăjgan cât toate zilele, mereu cu privirea în pământ şi aproape întotdeauna calmă şi

calculată, se cam temea, iar pe Ştefan Sucitu, un moş pipernicit, uşor cocoşat, cărpănos, ager şi viclean îl ocolea pe cât de mult putea. În scurt timp bezna îi lăsase lui Mitruţ doar legănatul căruţei şi scârţâitul osiilor ca reper că încă înaintează spre ţintă. La un moment dat şi aceste repere se topiră căci, obosite, căruţele părăseau pe rând pietrişul drumului călcând cu şinele roţilor pământul răscopt de atâta arşiţă. De undeva, din apropiere, venea lătrat de câini somnoroşi. Fără să se gândească la naivitatea întrebării, Mitruţ se arătă curios:

– Am ajuns, tată Nicule?

– Avem de mers toată sărăcia asta de noapte... Dă-te jos şi dă-le mâncare boilor.

Desculţ, Mitruţ sări vioi în iarba foşnind uscată de atâta secetă. Dejugă boii, le agăţă frânghia din coarne de un buflei şi-apoi le aduse din căruţă două braţe zdravene de lăstari cu frunze. În jurul său se lăsă o linişte grea. Parcă toţi muţiseră. Doar boii mestecau molcomi şi împăcaţi cu situaţia. Mitruţ îşi ascuţi toate simţurile. Întunericul era de nepătruns. Privi în sus cu speranţa că o să vadă măcar o stea micuţă. În zadar. Norii sterpi, de lână sură, îi atingeau creştetul. Câinii satului se potoliseră de mult. Parcă ei ar fi tras la jug. O senzaţie ciudată îi făcu părul măciucă – cineva străin se afla aproape de căruţa lui şi pipăia marfa. La câţiva paşi depărtare, pe o mică denivelare, la tulpinile a doi pomi pădureţi, o flacără ce îşi trăgea seva dintr-o mână de talaş sparse bezna. De undeva din spatele său Mitruţ se auzi îndemnat:

– Du-te la foc. Acuşica vin şi eu!

Vasile fusese cel ce iscase focul în jurul căruia se strânse numaidecât toţi cărăuşii cu traistele cu merinde în mâini. Întâi şi întâi, că doar era rândul lui şi al calicului de Ştefan Sucitu să se îngrijească de acest detaliu, Nicu Radu scoase din taşca sa o sticlă de trei sferturi cu rachiu, din care trase câteva înghiţituri zdravene, pe urmă i-o dădu lui Mitruţ îndemnându-l să guste şi el o dată, de două ori şi-apoi s-o treacă din mână în mână. Văzând asta, Ştefan Sucitu zise, precipitându-se ca să bage sticla sa cu rachiu la adăpostul ei, în geanta din piele dubită de capră:

– Lasă, bă, că pe-a mea o bem la-ntoarcere…

– Da’ să nu faci ca data trecută, moş Ştefane! insinuă ironic Vasile.

– Ia, taci bă mucosule!

– Nu-s mucosul tău, moş Ştefane!

– Io-te la el!… ripostă ofuscat Ştefan Sucitu.

– Gata! şopti apăsat în noaptea sfioasă Neagu Ocheatu.

Sticla mai trecu din mână în mână de câteva ori până poposi la locul ei, goală. Şi cum se făcuse jar – se vede treaba că Vasile aduse în căruţa lui nişte vreascuri – Ştefan Sucitu scoase un boţ de mămăligă, îl aruncă pe tăciunii încinşi, având grijă să-l perpelească pe toate părţile, apoi mai scoase din geantă foi de ceapă şi de usturoi, boţite şi ofilite, şi începu să îmbuce cu lacrimi. Mitruţ şi Nicu Radu mâncau sarmale fără carne dintr-o ulcică. Vasile întingea cu mămăliga în brânza de oi, veche şi sărată, iar Neagu Ocheatu frigea o bucată de şuncă înfiptă într-o creastă de lemn. Oricât ar fi vrut comesenii să ignore spectacolul dat de Ştefan Sucitu, oricât de bine i-ar fi ştiut apucăturile, tot a stârnit controverse:

– Bre moş Ştefane, de ce te pedepseşti, mata, în halul ăsta? întrebă mai mult din milă decât din curiozitate Nicu Radu.

– Aşa se face averea! răspunse persiflând tânărul Vasile în locul celui vizat.

– De ce nu te dai pe mâna cuiva? continuă Nicu Radu, trecând peste sarcasmul lui Vasile.

– Ca tine, bă, deşteptule?! îl biciui Ştefan Sucitu pe Nicu Radu.

– Dacă n-am avut noroc să am copiii mei… asta a fost voia Măritului de Sus, da' mi-am luat o proptea. C-o fi una de arin sau una de gorun…

– …Ori vreo bâtă de corn…

– …Asta va fi tot voia Domnului! Dar averea matale rămâne la nepoţi şi strănepoţi. Ei nici măcar nu te cunosc temeinic, darămite să-ţi aducă o cană cu apă…

– Averea mea!?… rosti cu emfază moş Ştefan Sucitu şi privi undeva în noaptea de smoală, tot într-acolo unde plecaseră şi cuvintele lui.

– Hei, oameni buni!

Toţi cărăuşii priviră în imediata apropiere şi abia acum îşi dădură seama că niciunul nu şi-a luat securea lângă el – cel mai de încredere tovarăş la un astfel de drum. Din întuneric se închegă siluetele a trei bărbaţi, cam de o seamă cu Vasile, îmbrăcaţi în sumane lungi şi negre:

– Bună seara! adăugă prietenește unul dintre drumeţi. Şi-ncotro?

– La vale.

– Cu marfă?

Ca dovadă că nu vroiau să fie traşi de limbă şi că nu-şi doreau companie de niciun fel, cărăuşii nu răspunseră.

– Noi am tocmit chiar acum o casă. Da' ce casă, fraţilor!... Douăzeci pe doişpe! zise drumeţul cel buzat, apoi adresându-se unui tovarăş, continuă: Eu cred că i-am luat cam puţini. La cât bănet avea…

– Acu' dac-am băut aldămaşul… Arată, bă, urciorul ăla să bea şi oamenii ăştia cu noi!

De sub largul suman – cărăuşii nu sesizau nici acum nefirescul ţinutei intruşilor – apăru un urcior golit pe jumătate care poposi pe rând la gura însetată a fiecărui mesean. Hotărâţi să le fie împărtăşită pe deplin bucuria aldămaşului, unul dintre musafiri scoate de la brâu un fluier şi începu să cânte o horă lină. Ceilalţi doi îl ţineau pe după umeri şi se legănau alene. Pe Ştefan Sucitu parcă îl mâncau palmele:

– Hai să vedem dacă puteţi juca după cum vă cânt eu?!

Trilurile smulse din fluier de către Ştefan Sucitu erau mult mai drăceşti, iar cei trei dădeau un spectacol de toată lauda. Îndemnau voioşi din ochi spre urcior şi strigau din când în când tare, cât să se audă la marginea cealaltă a satului:

– Ia mai ia, mai ia, mai ia!!!...

Cum urciorul se golise şi boii se odihniseră îndeajuns, era timpul se să pornească iarăşi la drum. Neagu Ocheatu îşi strânse traista şi făcu semn tovarăşilor lui să facă la fel. În acest moment, drumeţul cel buzat, prefăcându-se că îl calcă pe opincă pe colegul său de voie bună, scoase o strigătură:

– Ia păzea, păzea, păzea!…

– Mă păzesc, mă păzesc, de toţi proştii mă feresc!!

– Să-ţi iei zborul, să-ţi iei zborul, altfel o să-ţi ducem dorul!…

Balansul celor trei mai continuă câteva momente, chiar dacă muzica tăcu, apoi luându-şi urciorul gol şi fluierul se despărţiră de cărăuşi ca de nişte prieteni făcuţi pe viaţă:

– Să vă fie drumul uşor! mai zise buzatul, dispărând în beznă.

Odată focul stins şi traistele gata strânse la gură, cărăuşii, uşor molcomiţi de alcool, se îndreptară fiecare spre dobitoacele lor. O înjurătură puternică şi nervoasă clăti noaptea, făcând-o mai

îngăduitoare:

– Hoţii, bă! Hoţii ne-au furat marfa!!

După câteva momente de uluială, în care toţi îşi verificau căruţele şi mormăiau înjurături apăsate, Ştefan Sucitu explodă:

– Tu de ce n-ai stat la căruţă, prostu' dracului!?

– Hei-hei, nu te lua de băietu' meu, moş Ştefane! Ce, e căţelu' de pază a' cuiva?!

– Băietu' tău?! Prostovanu' tău, poate vrei să zici!?

– Şi tu, boşorogule, de ce le-ai cântat?! interveni foarte nervos Vasile, curmând această ceartă fără sens.

Ca soluţie de moment, cărăuşii se împrăştiară pe o rază de câţiva metri în căutarea hoţilor. Dezamăgiţi de rezultatul acţiunii, îşi înjugară iarăşi boii, adunară lăstarii rămaşi de la cina acestora, îi aruncară peste marfa înjumătăţită şi necăjiţi porniră la drum. Ştefan Sucitu nu se putea împăca de fel cu situaţia. Mustăcea şi înjura. Adulmeca după marfa lui pe la fiecare poartă prin faţa căreia trecea, până când un câine era să-i muşte barba căruntă. Întâmplarea asta îi făcu pe ceilalţi cărăuşi să mai uite de pagubă.

– Bă Neagule, damblageşte-i bă, că tu poţi!

– Nu, moş Ştefane, am fost proşti, iar proştii plătesc întotdeauna. Şi-apoi oamenii ne-au omenit. Că nu ne place preţul…

Deşi era destul de târziu, Mitruţ veghea la mersul boilor. Fiind ultimul, şi cum Nicu Radu moţăia, el avea datoria să ţină convoiul cât mai compact. Satul rămase undeva în urmă, ca orice lucru fără de trebuinţă. Luna ştirbită se străduia să aducă printre nori un strop de orizont nopţii. Căruţele din faţă se opriseră. Ştefan Sucitu se urcă lângă Vasile, după ce legă funia din coarnele boilor săi de căruţa din faţă. La fel făcu şi Neagu Ocheatu, îşi legă boii de căruţa lui Ştefan Sucitu, apoi poposi lângă Nicu Radu şi lângă Mitruţ, care se arăta nedumerit.

– Ia de ici-şa brişca – se adresă Neagu Ocheatu lui Mitruţ – şi dacă se apropie cineva de tine, o înfigi în el, fără să te gândeşti la Dumnezeu…

– Trecem prin *Pădurea lui Burcă* şi pe aici hălăduiau de mult, tare de mult, nişte tâlhari! căută să-l liniştească pe Mitruţ, tutorele său.

În zdruncinăturile căruţei, cu atenţia vibrând la auzul oricărui foşnet, la mişcarea oricărei crenguţe, Mitruţ simţi transpiraţie fierbinte în pumnul încleştat pe mânerul briceagului. Imaginare fapte de eroism

îi treceau prin faţa ochilor cu iuţeala fazanilor hăituiţi prin lăstărişuri. Totuşi răsuflă uşurat când Neagu Ocheatu şi Nicu Radu începură să şuşotească, iar când Vasile îl alungă din căruţa sa pe Ştefan Sucitu, Mitruţ se lăsă într-o rână şi, în legănatul căruţei, adormi numaidecât. Altminteri, când simţi în somnul său subţire ca o pojghiţă de gheaţă că, deşi se deplasează, căruţa nu mai hurducăie, sări ca un cosaş speriat:

– Hei, am ajuns? Am ajuns!?

– Nu… răspunse mult prea somnoros Nicu Radu. Suntem pe podul mare.

Mitruţ ţâşni din căruţă. Tălpile desculţe nu mai simţiseră atâta netezime decât pe pardoselile de lut din casele în care au intrat. Privind în sus desluşi arcurile imense ale podului. Freamătul apei îl atrase precum o incantaţie spre balustrada dinspre amonte. Râul, ca de bitum fluid cu rare sclipiri de zirconiu, îşi lovea undele de picioarele masive ale podului. Pentru Mitruţ această construcţie avea dimensiuni gigantice. Ar mai fi stat el să admire apa şi podul, însă convoiul se depărtase cam mult, îmbrăţişat fiind de un sat compact, câmpenesc. Bucuria îi presăra aripi de fluturi în suflet şi dacă ar fi dat din braţe, cu siguranţă s-ar fi înălţat. Doamne, avea să vadă oraşul! Clipele de somn furate îi erau îndestulătoare. Acum alerga împrejurul convoiului ca un căţelandru scăpat din lanţ, aducând voie bună până şi lui Ştefan Sucitu, greu iertătorul. Zorii încercau să deschidă cale zilei. Silit să-şi mai dezmorţească încheieturile, Vasile coborî lângă Mitruţ:

– Ai să vezi şi tu oraşul… O să te duc până în centru. Acolo sunt blocuri. Un fel de case puse una peste alta. Ştii *Claia lu' Manolache*? Ei bine, stânca aia dacă le-ajunge la bărbie. A! Da' să vezi magazinele… Se ţin lanţ. În vitrine sunt aşezate mărfuri, mărfuri. Mi-a rămas la suflet o rochie lungă de mireasă şi-un rând de haine domneşti de mire. De ălea să fi avut şi eu la nuntă… Poză îmbrăcaţi aşa să fi făcut… De cucoane ce să zic?! Îmbrăcate în rochii subţiri, cocoţate pe nişte toace de-o şchiopă de înalte, îţi iau minţile Mitrule. Îţi iau minţile! Încălţările astea înalte le face să meargă ţanţoşe, cu pieptul afară şi cu bucile încordate. O ştii pe Anuţa mea! Şi ea are şi de unele şi de altele, da' nu se compară frate, nu se compară. Şi-s curate, măi Mitrule, că zici că un călcâi de-al lor e obraz de prunc, nu alta…

– Oraşul… Da, oraşul! murmură Mitruţ visător.

Din reverie îl trezi o înjurătură scurtă şi apăsată a lui Vasile:

– Asta ne mai lipsea! Anunţă-i pe toţi că avem control.

– Ce control?

– Jândarmul, mă. Nu-l vezi?

Mitruţ trecu pe la fiecare cu vestea cea rea apoi se urcă la el în căruţă ca un împricinat. Păstrându-şi viteza de deplasare, convoiul se micşoră în lungime până când fu nevoit să oprească la semnul făcut de jandarm. Cărăuşii, umili şi cu pălăriile ponosite în mâini, se opriră în faţa omului legii:

– Să trăiţi! murmurară toţi în cor.

– Ce transportaţi?! se răsti jandarmul la ei, în timp ce însoţitorii din garda patriotică – doi la număr – le inspectau deja căruţele. Aveţi aprobare?

– Păi, niscaiva hârtii…

– Mă, dar nu din alea pe care mi le-aţi arătat şi-acum un an, că-mi jigniţi inteligenţa şi uniforma.

– Aveam de gând să trecem pe la dejugătoare, şopti Neagu Ocheatu conspirativ.

– Ce să fac cu voi, mocani pârliţi? zise jandarmul scârbit.

– Să tră… trăiţi dom' şef! Astea… astea sunt pentru cursa asta! căută Ştefan Sucitu să fie cât mai convingător, fluturând o hârtie jerpelită, scoasă din sân.

Mâna puternică a lui Neagu Ocheatu îl împinse pe Ştefan Sucitu cu atâta fermitate încât acesta ateriză în şanţ. Jandarmul păru că se amuză de scenă.

– Bine, aruncaţi câte zece bucăţi de căciulă.

Ştefan Sucitu, care până atunci abia reuşi să se ridice din şanţ, căzu înapoi ca lovit de apoplexie:

– După ce am fost jefuiţi, să mai dăm şi vamă?!…

– Cum?... În *Pădurea lui Burcă*?! Şi eu care credeam că i-am stârpit… scrâşni foarte furios jandarmul. Bine, aruncaţi peste gard doar cinci bucăţi.

Ştefan Sucitu deschise gura să protesteze, însă privirea de uragan turbat a lui Neagu Ocheatu îl încremeni pe loc. Târgul fusese încheiat şi toată lumea trebuia să fie mulţumită. Cât despre locul unde au fost jefuiţi…

– Domnule şef, aş vrea să vă spun ceva, da' nu ştiu dacă îi bine…

– Spune mocane!

– La Consemnaţiuni, până a nu ne apropia, era lumină înlăuntru, apoi s-a stins. După ce-am trecut, chiar m-am uitat bine, iar s-a aprins.

– Dacă-i adevărat ce-aţi spus, aruncaţi peste gard doar două bucăţi, iar dacă nu-i adevărat, rugaţi-vă să nu vă mai întâlnesc. Hai, valea! se stropşi jandarmul, însă dându-şi seama că târguiala a fost auzită şi de cei din garda patriotică, adăugă rânjind mânzeşte: Am glumit cu vămuirea, măi prăpădiţilor. Vedeţi-vă de drum!

– Să ne trăiţi! salutară în cor toţi cărăuşii.

Scurtele îndemnuri adresate boilor îi făcură pe aceştia să urnească uşuratele căruţe. Nu după mult timp, convoiul părăsi drumul şi intră într-un fel de curte – loc de popas pentru cei sleiţi şi însetaţi. Vasile, Nicu Radu şi Neagu Ocheatu scotociră în căruţele lor şi aruncară peste gard câte doi căpriori.

– Eu nu dau vamă! N-aţi auzit cea zis jândarul?! Eu nu dau vamă! se apucă să urle Ştefan Sucitu, căutând să iasă cât mai repede din ocolul în care a intrat fără să judece.

– Ştim ce-a zis, dar noi facem ce trebuie să facem!

Ca înţeleşi din vreme, Vasile şi Neagu Ocheatu căută în căruţa lui Ştefan Sucitu, apucă o grindă şi o săltă pe umeri. Disperat, proprietarul se prinse de ea cu amândouă mâinile, riscând să ajungă dincolo de gard. Aceeaşi scenă se repetă şi cu cea de-a doua grindă.

– Haa! Vă bateţi joc de minee!… începu să plângă de adevăratelea Ştefan Sucitu. Aşa-i dacă n-am şi eu un stâlp! Ce mă fac, oameni buni, ce mă faac!? se lamenta acesta privind către unicul martor străin al scenei – un cerşetor trezit din culcuşul lui de paie murdare.

Ceilalţi cărăuşi ignorară lamentaţiile moşului şi plesniră din bice. Pe când să iasă în drum, cârciumarul, ale cărui acareturi formau latura din fund a curţii, îi opriră curtenitor:

– Ce-aveţi acolo, mocanilor?

– Jupâne, mata nu faci speculă cu marfă de-a noastră…

– Poate că vreau să construiesc şi alte maghernițe, zise cârciumarul şi mai amiabil. Ei, ce ziceţi, vindeţi?

Graba cârciumarului îi cam surprinse pe cărăuşi. Cum era cel mai nesuferit comerciant din drumul lor, hotărâră să stoarcă ceva bani de la el. Neagu Ocheatu ceru o sumă care şi pe Ştefan Sucitu îl încântă, căci ea acoperea şi marfa furată. Ca bun afacerist ce era, cârciumarul îşi frecă barba, cântări din ochi marfa şi zise nemulţumit:

– Mă ruinaţi!... Mă sărăciţi! Dar ce vă pasă vouă?... Descărcaţi-o acolo.

După ce asistă la stivuirea materialelor de construcţie, dispăru grăbit într-o odaie. Cărăuşii aşteptau cu o nedesluşită încordare întoarcerea cârciumarului. Acesta nu se lăsă aşteptat prea mult, făcându-şi apariţia cu desaga de bani pe care îi împărţi cu mâinile tremurânde.

– Hei, dă-ne o sticlă de rachiu şi o pâine.

– Sunteţi chiori? Nu vedeţi că e închis?

– Lasă snoavele, jupâne! Lasă snoavele… Noi ţi-am cerut rachiu.

– M-aţi jupuit destul. Plecaţi!

– Să fim al dracilor dacă ţi-om mai călca pragul!…

– Să vă audă Dumnezeu! hotărî tăios cârciumarul, trântind cărăuşilor uşa în nas.

Uluiţi de ce li se întâmplă, rămaseră neclintiţi câteva clipe. Chiar că se întâmpla ceva ciudat şi ei nu ştiau.

– Şi-acu spre casă, nepoţilor!

Vocea mulţumită a lui Ştefan Sucitu îi aduse îndărăt în curtea cârciumarului. Ca răspuns la acest îndemn, ceilalţi cărăuşi, cu zâmbete şugubeţe pe chipuri, priviră spre Mitruţ. Acesta nu ştia ce să facă, să zâmbească şi el sau să se aştepte la vreun reproş.

– Păi, noi ne-am hotărât să-i arătăm băietului oraşul, decretă Neagu Ocheatu.

– Sunteţi proşti! Vă comandă un copchil?! Eu mă duc întins acasă!

– Bre, moş Ştefane, şi eu m-aş duce acasă de unul singur dacă n-aş trece prin *Pădurea lui Burcă*...

Sub veselia zgomotoasă ei ascundeau, ca pe o boală lumească, viermele curiozităţii ce-i rodea pe dinăuntru. Pe orizont, soarele se trudea să-şi arate întreg discul sângeriu. Puţin mai la sud de tipsia roşie, înfipt în capătul drumului, oraşul îşi arăta ceţos conturul. Mitruţ era la conducerea convoiului şi nu se ştie cât de repede şi-ar fi mânat boii dacă celelalte perechi de cornute ar fi catadicsit să ţină pasul cu nerăbdarea lui. Or, cu cât se apropia de oraş, cu atât mai mult clădirile înalte se ascundeau după casele mici, dărăpănate şi înghesuite ale mahalalei încă adormită. Ar fi vrut să-l întrebe pe tutore dacă acesta e oraşul. Ceva însă îl împiedica. Şi-apoi tutorele său picotea învelit de

răcoarea dimineţii. Micuţul convoi, în fruntea căruia trecuse Vasile cu boii săi, se opri la câţiva metri de intrarea în obor. Cărăuşii se adunaseră să hotărască ce aveau de făcut. Doar nu se făcea să ajungi în oraş şi să nu vezi ce mai e cu lumea asta, încotro se îndreaptă, încotro te târăşte. Şi dacă tot au venit până aici, nu se putea să nu bea un ţoi-două de rachiu şi să nu mănânce o lipie, dar mai ales trebuia să cumpere câteva pâini împletite, pufoase, presărate cu seminţe de mac pentru cei de acasă, aflaţi în aşteptare. Spre mirarea lor nimeni nu-i taxă la poarta oborului. Ştefan Sucitu, dorind să profite până la capăt de situaţie, îşi duse căruţa într-un ungher foarte aglomerat, urmat fiind, vrând-nevrând, şi de ceilalţi cărăuşi. După ce dejugă boii şi le puse sub boturile umede restul de lăstari, cărăuşii se adunară la căruţa lui Neagu Ocheatu. Cu toată mândria lor de mocani vajnici, dacă ar fi fost întrebaţi ar fi recunoscut fără crâcnire că nu ştiu pe ce lume se află. Oborul nu mai era obor. Mirosul de mici şi de cârnaţi, amestecat cu cel de bălegar proaspăt, lipsea; comercianţii ambulanţi nu-şi mai strigau marfa, iar ţigăncile cu ghiocul nu te mai trăgeau de mânecă să te duci cu ele ca să îţi ghicească viitorul, de parcă nu asta le era meseria. Tractirul de peste drum avea pentru prima oară obloanele trase. Toţi ocupanţii oborului ştiau ceva ce nou-sosiţii încă nu aflaseră.

– Stabilizarea! A venit stabilizarea!! strigă în fugă un ţigănuş aidoma copiilor ce vindeau ziare.

Cei patru cărăuşi priviră împrejur. Zvonul nu produse niciun efect asupra celorlalţi. Poate doar li se confirmase temerile. Ştefan Sucitu îşi îmbrăţişă banii din sân şi se uita năucit şi disperat în sus, căutând doar în Ceruri ajutor. Mitruţ dori să întrebe ceva, însă din gâtlej îi ieşi doar nişte zgomote nearticulate.

– Ce-ai în gură? îl întrebă tutorele.

Deschizând gura, Mitruţ scoase la vedere o piatră ceva mai mare decât o castană. Câte zâmbete ar fi stârnit situaţia în alte împrejurări şi cât s-ar mai fi tăvălit de râs Ştefan Sucitu dacă n-ar fi fost îngrijoraţi de banii lor. Surâzând, Vasile îl prinse fratern pe după umeri pe bietul Mitruţ:

– Lasă, măi Mitrule, o să fii şi tu tare ca piatra de fiecare dată când vii la oraş.

Uşa de la tractir se deschise larg. Fără să le mai pese în grija cui îşi lăsau căruţele, mărfurile şi celelalte bagaje, oamenii, cu mic cu mare,

dădură năvală în faţa restaurantului, blocând strada. Un agent proptit în cadrul uşii citea cu voce tare de pe o hârtie tip:

– ...Douăzeci de mii de lei vechi pentru un leu nou! Cei care nu pot atesta vreo meserie pot schimba, prin capul familiei, un milion şi jumătate! Meseriaşii de la sate pot schimba cinci milioane, iar cei de la oraş trei milioane!!

– Şi cu restul ce facem?! întrebă din mulţime o voce gâtuită de emoţie, după o pauză în care se înţelesese că agentul nu mai avea nimic de comunicat.

– Ceea ce fac şi eu! zise patronul ivit lângă agent şi azvârli pe rând vreo cinci saci burduşiţi cu bani.

Precum nişte pui de gazele aruncaţi în mijlocul unei haite de hiene flămânde, tot aşa sacii au fost hăcuiţi de mâini avare şi desperate. Văzând că Neagu Ocheatu stătea deoparte şi asista senin la scenă, Mitruţ i se alătură cu inima îndoită. Prada fusese mistuită în câteva clipe. După un festin grăbit, hienele îşi ling boturile reciproc, adunând şi ultimul strop din sângele victimelor, oamenii îşi smulgeau bancnotele unii de la alţii fără sfială şi teamă, amuzându-se ca într-un joc serios.

– Ce-i domnişorule, tu nu te înghesui la părăluţe? îi reproşă cu sarcasm tutorele său lui Mitruţ.

– Măi Nicule, îl crezi atât de nebun pe jupânu' încât să dea cu bani buni în noi? zise Neagu Ocheatu, încercând să-l aducă pe pământ pe tovarăşul lui.

– Da' poate-i schimbă pe toţi…

Neagu Ocheatu oftă clătinând din cap şi plecă spre căruţă. Nicu Radu rămase în cumpănă cu braţele pline de hârtii. Cel mai şifonat din tărăboi, dar şi cel mai mulţumit a ieşit Ştefan Sucitu. Era tăvălit şi călcat în picioare, avea aproape toate degetele strivite, era julit pe braţe şi pe faţă, însă în imaginaţia lui deţinea o avere uriaşă ascunsă în sânul cămăşii sale de cânepă.

Confuzi şi fără chef, cocoţaţi în căruţele lor, cărăuşii părăsiră oborul. Ştefan Sucitu conducea convoiul într-un ritm ceva mai alert decât ar fi fost nevoie. Neîndoios, vroia să-şi ştie banii puşi la adăpost sigur. Cu toată nerăbdarea lui, când ajunse în dreptul cârciumii unde îşi vânduse marfa dimineaţa, opri căruţa pe marginea drumului. Aruncat parcă de un resort mult prea puternic pentru picioarele sale bătrâne, ateriză în scaieţii din gard. Bălăbănindu-se şi înjurând precum un olog

flămând, se repezi spre locul unde în zori depozitase lemnele, bruscându-i pe muşterii ce aşteptau ca localul să se deschidă. Marfa lui dispăruse. Năbădăios, nevoie mare, se îndreptă spre uşa cârciumii unde începu să bată cu pumnii şi cu opincile:

– Hoţule, deschide!! Dă-mi marfa înapoi că-ţi pun foc, hoţule!… Hoţule!! Tu ai ştiut, hoţule! Tu ai ştiut!...

Spectacolul oferit de Ştefan Sucitu era jalnic şi grotesc totodată. Obosit şi convins că trebuie să renunţe, se apropie de Neagu Ocheatu şi-l rugă mai mult în şoaptă:

– Mă Neagule, mă băiatule, mă fiule mă, dă-i foc mă, că tu poţi mă! Poţi!

– Dac-ar lua crâşma foc, toată lumea ar zice că mata ai aprins-o…

– Mă, nu glumi! se sperie Ştefan Sucitu.

– Dacă m-ar întreba oarecine, şarjă Neagu Ocheatu, aş spune: „ Da, domnule, am văzut o stârpitură de uncheş…”

– Neagule, nu glumi bă! Cu asta nu-i de glumă! ţipa acum Ştefan Sucitu şi cu ultimele puteri ajunse în căruţa sa. Furia ce-i mai rămăsese o descărca acum pe bieţii boi.

Micul convoi nici nu apucă să iese bine din sat că un vuiet de glasuri speriate îl prinse din urmă:

– Arde crâşma, bă! Arde crâşma!!

Ştefan Sucitu nu îndrăzni măcar să privească înapoi, darămite să se bucure.

Ajunşi la locul primului popas, acolo unde au fost uşuraţi de jumătate din marfă şi de unde drumul devenea mai anevoios, cărăuşii, rutinaţi de atâtea curse, au tras căruţele pe iarbă ca să li se mai odihnească boii la umbră. Dacă ar fi decurs totul după voia lor, în traiste ar fi avut acum cel puţin o pâine împletită, rumenită şi presărată cu seminţe de mac, o pâine pufoasă care să li se topească în gură. Năduful le acrea şi mai tare foamea. Nici nu s-au aşezat bine lângă vatra făcută de focul lor cu o seară în urmă, că Ştefan Sucitu sări în picioare:

– Măi Vasilică, hai prin grădinile astea, poate dăm de lemnele noastre!

– Dac-aş veni, m-aş uita după niscai poame, dar ştiu că nu s-au făcut pe seceta asta blestemată…

Mustăcind, Ştefan Sucitu se îndreptă spre grădini. Profitând de

moment, Vasile se apropie de căruţa rămasă vremelnic fără stăpân, de unde se înapoie cu sticla cu rachiu. Cât ai zice bogdaproste, sticla a şi fost golită în burţile flămânde şi însetate. Sub privirile amuzate ale lui Mitruţ, Vasile se duse la boul lui cel florean şi începu să-i mângâie scrotul zbârcit şi gol. Boul începu să se uşureze, mugind uşor. Vasile îi colectă urina şi duse hoţeşte sticla înapoi în traistă. Într-un târziu, Ştefan Sucitu apăru strigând:

– Sculaţi mă, sculaţi că vă fură ăştia şi boii, boilor!

Deşi le-a fost stricat somnul, nimeni nu se îndura să plece de la umbra rară. Neagu Ocheatu, văzând la geana pădăricii, pe un tăpşan, o turmă de oi amiezită, îl chemă pe Mitruţ, îi prinse mâinile în palmele imense, aspre şi uscate şi îi şopti, privindu-l adânc în ochii sfioşi:

– Te duci la fiecare căruţă şi vezi ca toate găleţile în care dăm apă la boi să fie curate-curate şi cu toarta în sus. Te prefaci că aduni fluturi adormiţi din aer şi-i arunci înăuntru.

Mitruţ încuviinţă şi făcu ceea ce îi spuse Neagu Ocheatu să facă, având grijă să nu stârnească suspiciuni, mai ales lui Ştefan Sucitu. Cele două-trei tălăngi au început să răsune, şi turma, ignorată până atunci de ceilalţi, porni să se învârtă pe loc de parcă, pe nepusă masă, căpiase. Uşor speriat şi uimit, Mitruţ urmări dansul oilor până se potoliră. Din această postură l-a trezit vocea lui Neagu Ocheatu:

– …Că tare bun ar fi nişte lapte de oaie.

Ştefan Sucitu se uita la oi ca milogul la pomană:

– Îs departe şi ciobanii or fi prin preajmă…

– Da' uitaţi-vă în găleţi, le sugeră Neagu Ocheatu.

Nicu Radu întinse mâna după găleata sa şi o smunci neatent. Din ea sări stropi de lapte. Mitruţ se uita contrariat la tutorele său cum bea cu nesaţ.

– Ia, că-i bun!...

Prinzând cu neîncredere găleata, Mitruţ o duse la buze. Trase printre dinţi câteva picături din lichidul alb. Îl plimbă cu limba pe cerul gurii şi-l înghiţi când constată că într-adevăr era lapte de oaie proaspăt şi gras.

– Ce rămâne aruncaţi! îi somă Neagu Ocheatul, golind în iarbă laptele ce-i prisosise.

Cu părere de rău, Mitruţ aruncă laptele pe care nu reuşise să-l bea, apoi plecă să aducă boii la jug. În urma lui auzi vocea lui Vasile:

– Moş Ştefane, scoate şi mata sticla aia cu rachiu!

Speriat, Ştefan Sucitu se repezi la geantă şi o cântări în mână. După ce răsuflă uşurat, răspunse grăbit:

– Mai încolo. Mai încolo! Când om ajunge-n deal….

Oricât ar fi vrut să uite ceilalţi de el, explodă când văzu că laptele pe care intenţiona să-l păstreze foşcăia de viermi albi şi unsuroşi:

– M-ai spurcat, Neagule! M-ai spurcat, mă!…

Convoiul se puse încet-încet în mişcare. Mitruţ privi cu blândeţe îndărăt:

– Poate altădată…

Lacul Negru

Căzuse peste sat, în anul acela, o vară lungă, toridă şi uscată de parcă fusese adusă pe cocoaşele cămilelor sahariene. Pe la amiază aerul crea iluzia că izvorăşte din pământ, din pietre, din iarba pârlită şi, clătinându-se ameţit, se ridica un metru-doi până când se neantiza.

– La naiba! zise cu glas tare Grig, aşezându-şi manualul alături şi privind indolent păduricea de lumânărele care tremura fantomatic pe prundul încins.

Furat de gânduri, toropite şi ele de căldură, se lăsă pe spate, pe prundişul ce ţinea loc de plajă. Trăia, fără să conştientizeze faptul, sub impulsul unor emoţii recente şi ele îl îndemnau să renunţe la facultatea de psihologie în favoarea celei de medicină ori măcar să se gândească la această posibilitate. Continua, fiindcă deja era prea târziu, să se pregătească pentru prima facultate, aleasă şi ea tot dintr-un teribilism de imberb, dar aplecarea spre tocit îi era sabotată de fantome şi obsesii. Mai gravă era problema că nu ştia pe care să le alunge cu prioritate:

– La naiba… mormăi nemulţumit. În casă nu-ţi arde, aici te dogoreşte, la umbra pădurii… Zexe! Am să o fluier şi eu când am s-o văd prin curte şi o să scutur mesteacănul. Apoi o să mă pitesc. Am s-o las să strige de câteva ori, iar în locul pădurarului, apar eu… Ce? Cum să nu vrea că doar se ştie şantajabilă? Dar nu se pune problema asta… La câte ocheade mi-a tras ea… Ba nu: am s-o invit cât mai des la o cafea, ca să adorm vigilenţa soacră-sii, şi numai dacă nu reuşesc aşa am să apelez la mesteacăn…

Grig, şi aceasta era una dintre obsesiile sale, considera că admiterea în facultate este un prag al vieţii mai concret decât bacalaureatul şi nu găsea firesc să-l treacă fiind virgin. Desigur, avusese multe iubiri în anii de liceu, că doar era un tip drăguţ, spiritual şi multe fete îi căutau compania, însă firea lui romantică îl împiedicase să transforme relaţiile platonice în altceva. Nu se poate spune că acum nu regreta.

– Am s-o dezbrac nasture cu nasture, piesă cu piesă… se trezi

gândind cu glas tare.

Simţind că i se înfierbântă sângele, îşi săltă picioarele şi le trânti în apă. Stropii fini, în sclipiri de curcubeu, săriră pe abdomenul bronzat şi-i udară slipul maroniu cu dungi subţiri, negre:

– La treabă, Grig! îşi porunci fără tragere de inimă.

Ridicându-se în capul oaselor, deschise manualul la nimereală şi începu să citească cu glas tare, graseind. Parcurse doar câteva rânduri apoi se opri încurcat. Prezenţa unui intrus şi privirile acestuia parcă îi ardeau ceafa. Iritat, privi molatic peste umăr:

– Ce cauţi aici, mă?!

– Hi, hi, hi!

– Să nu mai râzi aşa că mă superi! Ce, eşti muiere? De când stai acolo?! întrebă Grig, speriat că i-ar fi putut fi ascultate gândurile.

Ca un căţel înjurat, Culi, fiul nenorocit al unor vecini, căută să plece.

– Stai jos! se răsti Grig, fără de venin, obligându-l pe nepoftit să rămână locului.

Aşezându-se pe o piatră micuţă, la o distanţă impusă de un amestec de teamă şi respect, Culi se lăsă studiat de către Grig: ochii, tragic de temători, nu ştiau unde să privească dacă erau priviţi; aerul de paragină al acestei fiinţe, de douăzeci-douăzeci şi unul de ani, era dat de barba şi obrajii neatinşi de brici, unde puful roşiatic şi tuleiele negre crescuseră laolaltă. Deşi prisoseau, la această situaţie contribuiau părul în şuviţe lungi şi slinoase, dar şi hainele extrem de ponosite:

– Dă-ţi flanelul jos, suflecă-ţi pantalonii şi fă un ghiol!

– Da’ nu mă lasă taica… îndrăzni Culi.

– Când eşti cu mine şi Dumnezeu te lasă, auzi?! Hai, pune mâna!

După ce îşi lepădă flanelul de lână, cârpăcit cu zeci de petice din pânză de doc albastru, decolorate de vreme, Culi întrebă timid:

– Un’ să fac?

– Aicea măi Culi, aicea! făcu Grig un gest evaziv cu mâna stângă.

„Doamne, dar slab mai e…” se miră Grig, spionându-l pe sub sprâncene pe Culi. Ca să nu-l stânjenească prea mult, deşi acesta nu părea stingherit sau conştient de constituţia sa, Grig luă manualul, îl deschise ca mai înainte, însă acum îl ţinea doar pe post de paravan solar. Unda, încet-încet, începu să-i inunde trupul. Ameninţată fiind de valurile uşor tulburi, cu băşicuţe albe şi cu bucăţele de vrescuri ridicate

de pe plajă, cartea fu aruncată mai sus pe mal.

– Ai făcut treabă bună! aprobă Grig privindu-l pe Culi cum se căznea cu o piatră. Da-da, ai făcut o treabă a-ntâia!...

Pârâul, în drumul său liber, cu greu îţi cuprindea pulpele până la jumătate, dacă erai nevoit să-l treci. Acum, că albia minoră îi era barată de zidul din pietre făcut de Culi, apa ajungea până la jumătatea coapselor şi la o adică puteai să te bălăceşti cât de cât.

– Eu mă duc până în casă. Chiar dacă te strigă ai tăi, să nu pleci, m-ai auzit?!

Într-adevăr, Grig se înapoie repede şi-l găsi pe Culi încă trudind la curăţarea ghiolului.

– Poftim… îi zise Grig, întinzându-i un sandviş mare cu salam şi roşii.

Culi prinse hulpav mâncarea ce-i fusese întinsă şi începu să înfulece cu lacrimi. „Tot foamea a rămas cel mai hain zeu” gândi Grig, amintindu-şi cum, copil fiind, prins în anturajul lui Culi şi al fraţilor lui, scormoneau zilnic în gârla alambicului după sâmburi fierţi de zarzăre, piersice şi goldane pe care îi spărgeau cu piatra şi le mâncau miezul. Abia după ce lor nu le mai ghiorăiau maţele, se ridicau şi mai încropeau o oină, un şotron, o v-aţi ascunselea. Alungă cu un fel de jind şi compasiune amintirea şi lăsă pe un bolovan treningul, şortul, maieul şi tenişii purtaţi, aduşi din casă, apoi aranjă pe o lespede mare de lângă apă trusa de bărbierit, foarfecele şi săpunul. În timpul acesta, Culi termină de mâncat şi părea foarte fericit, iar când fu chemat să se aşeze pe bolovanul de la picioarele lui Grig, se apropie sfios şi temător. Bărbier şi frizer de ocazie, Grig părea mulţumit de ce ieşise de sub lama şi foarfecele mânuite de el.

– Şi acum treci să te speli bine cu săpun. Uite-l acolo! Ce faci? Ce faci?! Dă-ţi pantalonii jos!

Culi îşi lepădă în grabă pantalonii, nesfiindu-se de goliciunea sa, apoi sări în apa caldă a ghiolului unde îngenunche şi începu să-şi frece cu săpun doar palmele, arătându-se încântat de clăbucii albi şi parfumaţi. Văzând scena, Grig îşi aminti iarăşi de pruncie: pe prund creştea o buruiană a cărei rădăcină, sfărâmată în mâinile ude, făcea multă spumă. Firește, ar fi recunoscut oricând acea plantă erbacee cu flori trandafirii – ei îi ziceau săpunariţă, săpunăriţă ori, mai rar, ciuin sau odagaci – şi chiar a începu să o caute din priviri, mirându-se că

frageda copilărie îi e legată, mai mult decât ar fi crezut, de cel ce se scălda, radiind de fericire. Cum se înfăptuise această înstrăinare? Maică-sa, divorţând de soţul alcoolic şi violent, s-a mutat cu serviciul la oraş, iar el, Grig, a trebuit să fie încarcerat – asta a fost senzaţia lui de atunci – într-o garsonieră confort sporit, de închiriat, pe care între timp au reuşi să o cumpere. Dobândind casa părintească, în urma unor lungi procese de moştenire, de vreo câteva luni veneau mai des în sat. Acum trăia senzaţia inversă: se simţea prizonier sau dacă nu prizonier măcar exilat vremelnic în această paragină de paradis căci, de când cu vacanţa şi cu pregătirea pentru examen, maică-sa l-a adus aici ca să-l ţină departe de prietenii citadine, de tentaţiile oraşului, ea fiind obligată să facă naveta ca să-i fie alături seară de seară. Totuşi, amintirile începeau să-i estompeze lui Grig această impresie de surghiun, făcându-l să se regăsească din ce în ce mai acasă în satul natal, sat aproape uitat.

– Hei, dă peste tot cu săpun!...

Văzându-i stângăcia, Grig se apropie de Culi şi începu să-i săpunească energic părul şi spatele, subsuorile şi gâtul. În timp ce făcea acest lucru, în mintea lui se desfăşura acea de demult întâmplare nefastă, auzită de câteva ori: Cotin Guscă, tatăl lui Culi, cumpărase doi cai roibi, înalţi, odihniţi, învăţaţi doar să tragă în ham. Când i-a adus în curte, sub aburii alcoolului şi sub imperiul bucuriei, şi-a luat copilul de patru-cinci ani şi l-a aruncat pe unul dintre ei. Calul abraş a început să se cabreze, înspăimântându-l de moarte pe Culi. Femeile din jur – maică-sa, vecinele – ţipau, înzecind spaima bietului copil, care întindea cu disperare mâinile spre tatăl său. Acesta refuza să dea ajutorul implorat, iar când armăsarul l-a aruncat de pe grumazul arcuit, copilul abia a fost prins prin aer. Cotin Guscă l-a bătut, l-a înjurat şi l-a trimis la culcare. Spaima a pecetluit acel destin cu boala cezarilor…

Ca unei mărfi pregătită pentru export, după ce-l termină de spălat, Grig îl ştampilă pe Culi cu o palmă pe spatele alb. Acesta tresări speriat aşteptându-se şi la alte represalii. Pentru a-i alunga nedumerirea, Grig zise râzând:

– Un tăune, mare cât o ghionoaie, a venit să se înfrupte din rezerva ta de sânge. Uite, încă unul, încă unul, altul, poc, trosc, pleosc…

Până când să-şi dea Culi seama că e vorba de o joacă nevinovată, Grig îi înroşi pielea de pe spate, de pe braţe, apoi începu să-l stropească

abundent cu apă. Culi râdea tâmp şi se apăra de potop ca un copil neajutorat.

– Gata, mai stai în apă?

– Dacă mă mai laşi…

Grig ieşi pe mal unde aşteptă să se zvânte uşor în razele soarelui nemilos. Căută mai apoi pachetul cu ţigări, scoase una şi cu gesturi lungi o aprinse la flacăra brichetei. „Trebuie să-l socializez!" hotărî pe loc, şi planul se desfăşura în faţa ochilor de parcă fusese clocit în minte demult. Expirând şi al doilea fum de ţigară, reaprinse bricheta şi dădu foc hainelor jerpelite şi soioase.

– Mă bate taica! Mă bate taica!... răbufni în lacrimi Culi şi sări din apă îngrozit de acea catastrofă inimaginabilă.

– Stai jos! şopti blând Grig, însă ferm.

Culi îşi înghiţi plânsul, aşezându-se năucit pe prundişul încins. Tresări din cine ştie ce spaime adânci când Grig îi întinse un şort uşor decolorat de vreme, zicându-i:

– Îmbracă-te cu ăsta. Ia şi tricoul. Noaptea, când e cald, să dormi numai cu ele.

– Da' taica?... îndrăzni Culi.

– Ţine şi astea, rosti Grig şi-i puse costumul de trening în braţele ce tremurau încă.

Culi, înmărmurit de fericire, îşi mângâia cu gingăşie darul primit.

– Îţi mai aminteşti de vremea când îmi arătai la aritmetică?

Culi nu răspunse, dar chipul i se lumină de bucurie şi recunoştinţă – cineva îşi mai aducea aminte de el! Grig lăsă ecoul întrebării să plutească în susurul amintirii dulce ca mierea şi se apucă iarăşi să citească. Zădărnicind efortul, gândul zbura aiurea. Iritat că nu se poate concentra, se hotărî să-şi trimită oaspetele nepoftit acasă, mai ales că insolaţia îi putea face rău. Culi plecă supus, dând frecvent din cap în semn de aprobare şi, poate, de mulţumire. Grig rămase privind în urma lui: mersul uşor târşâit, de parcă s-ar fi temut să nu aibă mereu amândouă picioarele pe pământ, spatele ţeapăn şi puţin aplecat, mâinile îndoite de la coate, bălăngănindu-se în lateral, fără vlagă, oricând gata să apere ceafa de un posibil agresor, auzul încordat, privirile agitate dar sfioase… totul dar totul arăta fragilitatea acestei fiinţe.

– Lasă mâinile pe lângă corp!

Culi reacţionă fără să privească înapoi, însă, după numai câţiva

paşi, aduse braţele în poziţia iniţială.

Bietul de el, nu fusese lăsat să urmeze decât primele trei clase primare, căci învăţătoarea cea nouă se speria foarte tare când acesta făcea câte un atac de epilepsie. Cum crizele erau din ce în ce mai dese, părinţii lui l-au retras de la şcoală la începutul clasei a patra. La doctori nu l-au dus fiindcă ştiau că „boala copiilor" nu are leac. L-au pus în schimb la oi, să le păzească. Această muncă îi plăcea teribil lui Culi, chiar şi atunci când făcea câte o criză mai lungă şi oile îi plecau de nebune, iar el, neştiind încotro au luat-o, venea de unul singur acasă şi lua bătaie. Nu a trecut mult timp şi a fost nevoit să renunţe la această bucurie, deoarece fratele lui mai mic a crescut destul de mare ca să poarte oile. De atunci – după cum realiză abia acum Grig – Culi a fost aproape în permanenţă izolat. Mesele de prânz şi cele de seară, când primea într-o strachină de lut nişte mămăligă pusă în lapte şi arareori un bulz cu brânză de oi, erau prilej de a fi în mijlocul familiei. Restul amar al zilei îl petrecea în camera din casa mare, unde stătea ore în şir la fereastră, mângâind cu privirea tot ce mişca prin curte, ori însoţind cu ochii vecinii ce treceau prin faţa porţii. Din această celulă nezăvorâtă mai cobora în zilele calde, când excrementele oilor erau uscate, iar el avea voie să le adune cu un măturoi făcut din crengi de mesteacăn. În bucătăria mică, o chichineaţă separată de casa mare, unde erau înghesuite două paturi, o sobă şi o masă, era tolerat doar în toiul iernii, când gerul era hain chiar şi cu ouăle corbilor, fiindcă nu se îndurau să facă focul peste zi în camera pe care noaptea o împărţea cu fraţii lui.

În dimineaţa următoare, în grădina din spatele casei, sub părul imens, pe un colţ de pătură unde învăţa Grig, poposi timid Culi. Grig îl privi insistent pentru a-l pune în încurcătură. Neştiind unde să îşi ferească privirea, Culi aştepta supus ca un câine ce vroia să intre pe sub pielea stăpânului.

– Bă! Tu nu ştii să saluţi?!

După ce Culi îşi reveni din sperietură, dădu să plece, resemnat la gândul că prietenia nu s-a închegat precum se aşteptase, precum visase.

– Stai, stai aşa! Te duci până colo la colţ şi te întorci în pas vioi, cu mâinile pe lângă trup, cu fruntea sus şi cu pieptul afară, iar când ajungi lângă mine, mă saluţi. Ia să vedem.

Culi se ridică şi începu să se depărteze de Grig timorat în mişcări, mai ceva ca viitoarele regine ale frumuseţii în faţa examinatorilor

severi.

– Hai, privirea sus, pieptul de cocoş, calcă apăsat ca un ţap, mişcă mâinile! Aşa, acum întoarce-te. Aoleu, ce soldat am să fac din tine! Dacă o să am timp… adăugă în şoaptă.

După cum am mai spus, Grig îşi alesese de unul singur facultatea la care urma să dea admiterea, de aceea n-ar fi vrut în ruptul capului să-şi dezamăgească mama, ratând nătâng examenul, însă nici pe Culi nu putea să-l lase de izbelişte. Şi când te gândeşti că nu l-ar fi descoperit dacă în urmă cu două seri nu s-ar fi dus la Fănică, fratele mijlociu al lui Culi, să îi propună să iasă la un suc undeva, ca alternativă a rutinei zilnice, deşi maică-sii îi era teamă ca „sucul" să nu fie vreo votcă ceva, deşi Grig îi dovedise că nu are de ce să se teamă în această privinţă. Seara nu avea să fie cum şi-o programase el. Nimerise la uşa vecinilor tocmai când se terminase cina, o cină ca de obicei sărăcăcioasă, iar Cotin Guscă, un om mărunţel şi aprig, şi poate nu rău din fire, ci mai degrabă îndărătnic, se aşeză pe talpa casei mari, arătându-se preocupat profund de o idee, de un gând. Grig nu aşteptă să fie invitat ca să ia loc lângă acesta pentru că oricum, până când Fănică îşi schimba hainele, ba mai trebuia să caute şi de nişte lighioi, nu avea ce face, aşa că se urcă şi el pe gorunul masiv, cioplit, ce constituia marginea târnaţului.

– Şi aşa, măi Gligoriţă, ce mai zici tu? Ce mai faci tu? deschise Cotin Guscă discuţia, adresându-i-se lui Grig ca unui prieten drag, reîntâlnit după mult timp.

– Mă pregătesc pentru examen.

– Ce părere ai despre pilda asta grozavă, că eşti om cu carte de-acum?

Trecând peste remarca „eşti om cu carte de-acum", care l-ar fi deranjat cât de cât pe Grig dacă ar fi venit de la orice altă persoană, căci ar fi suspectat-o ca având ceva peiorativ în ea, el se întrebă dacă fusese vreo ştire pe prima pagină a tuturor ziarelor despre care habar nu avea? Ezitarea lui părea că-l dezamăgeşte crunt pe Cotin Guscă, şi totuşi nu ceru lămuriri. Ştia că le va primi după ce vecinul său îşi va aprinde ţigara căutată cu gesturi molcome. Parcă pentru a-l scuti de corvoadă, Grig scoase pachetul său de ţigări şi-i oferi una. Cu aceleaşi gesturi lente Cotin Guscă luă ţigara extrafină, cu filtru alb, o aprecie îndelung şi o aşeză lângă suratele ei mai populare, fiindcă tot una dintre acestea urma să fie sacrificată. Fumul de tutun nealintat umplu cu izul său acru

curtea. Grig îşi ascunse pachetul în buzunar, fără să vrea să îşi aprindă şi el una – un fel de respect pentru persoanele în vârstă îl împiedica să fumeze în prezenţa acestora! – şi aşteptă pasiv, dându-i răgaz lui Cotin Guscă să savureze primele fumuri, deşi viermele curiozităţii începuse să muşte discret din pacienţa sa. În acele momentele de aşteptare prelungă ieşi din bucătărie Culi. Grig îl vedea după cine ştie câţi ani şi, neputându-şi ascunde curiozitatea, lua seamă la acest om ce se îndrepta cu ochii în pământ spre camera lui, spre arestul lui. În ciuda sfielii, Culi avu curaj să se oprească după ce încălecă pragul uşii principale. Iritat de faptul că fiul său cel mare nu se ascunde în casă, Cotin Guscă trase adânc din ţigară, clătină scurt din cap a nemulţumire, îşi suflă fumul în sân apoi şopti apăsat:

– Du-te-n casă, mă!

– Lasă-l, bre, lasă-l să stea cu noi. Culi, hai lângă mine! zise Grig, arătând un loc chiar lângă el.

Pus în dificultate, dar cedând dorinţei sale, riscând astfel represalii, Culi rămase locului, rezemându-se de tocul uşii. Nemulţumit că nu i se executase ordinul întocmai, Cotin Guscă se foi pe locul său, pe urmă sudui pe una dintre fiicele gemene pentru o pricină oarecare. Fata ignoră sudălmile grele ale tatălui, ca şi cum acesta i-ar fi dat bineţe a zecea oară în acea zi. Din tot tărăboiul iscat fără motiv, cel mai indispus ieşise Cotin Guscă, şi se vedea pe faţa lui că nu-l mai interesa nimic. Lui Grig i s-ar fi părut necuviincios să se arate nerăbdător să plece, aşa că, mimând curiozitatea, zise:

– Despre ce minuni e vorba?

Încet-încet, Cotin Guscă se destinse şi discuţia se lăţi şi se lungi până târziu în noapte, iscând confruntări de idei şi de păreri. În fond era vorba despre un grup de tineri – studenţi la geologie, după cum concluzionase Grig – ce au campat pe malul Lacului Negru. O studentă a dispărut în apele acestuia în condiţii misterioase. Localnicii au pus dispariţia pe seama legendei, des întâlnită în lumea toată, cu balaurul care te ucidea cu privirea, adevărat vasilisc, păzitorul castelului de cleştar de pe fundul mării, căci lacul comunica, fără tăgadă, cu marea. Grig nu văzuse vreodată iezerul şi nici nu-şi amintea să fi auzit măcar de el, însă din explicaţiile lui Cotin Guscă îl localiză undeva pe versantul celălalt al muntelui dinspre sud. Voiniceşte, într-o zi bună de mers, puteai ajunge până acolo şi îţi rămânea timp să te şi întorci. Grig

se convinsese deja că era vorba despre un lac glaciar format în circurile săpate de gheţari. Cât despre denumirea lacului? Oho, în fiecare masiv muntos sunt nenumărate lacuri, dintre care unul musai poartă numele de Lacul Negru. Că lacul comunica cu marea, nici asta nu era ceva insolit. Îi explicase lui Cotin Guscă paradoxul hidrostatic, şi anume faptul, ciudat la prima vedere, că presiunea unui lichid pe fundul vasului în care se află nu depinde de forma şi de dimensiunea vasului, ci numai de înălţimea lichidului şi de densitatea lui. Explicaţia, cam doctă pentru Cotin Guscă, Grig o simplifică astfel, gata fiind să o pună pe dată în practică:

– Dacă ai jos în curte o cadă, în formă de pâlnie, plină ochi cu apă şi dacă din fundul ei pleacă un furtun subţire-subţirel – ca cel de perfuzie, de exemplu – nu vei reuşi, în veci, să ridici apa în pod.

– Mda… făcu Cotin Guscă în îndărătnicia sa. Şi tu eşti om cu carte, măi Gligoriţă, da' şi învăţătoru' lor nu-i de colea. El are facultăţi multe şi grele. Ce l-a putut face să se sperie atât de tare, hm?...

Pe pătura întinsă la umbra părului, Grig rememoră cele discutate deunăzi cu vecinul Cotin Guscă. „Nu! conchise el, hotărând că teoriile n-au cum să i se clatine. Chiar dacă pe tractul lacului până în fundul mării ar fi untdelemn, sau un lichid şi mai puţin dens ca acesta, totuşi diferenţa de nivel e prea mare ca suprafaţa lacului să ajungă la această înălţime. Să tot fie o mie şase sute de metri. Şi unde-i cea mai apropiată mare? Hăt!…" Grig îşi opri gândurile, frământându-şi fruntea în pumni: „Asta îmi mai trebuia: încă o fantasmă după care să îmi zboare gândul…" Îl privi amuzat pe Culi, gâdilit parcă de un gând ghiduş, apoi i se adresă ca şi cum acesta ar fi înţeles despre ce era vorba:

– Vezi cartea asta? Trebuie s-o învăţ pe de rost. Aşa cum tu ştii poezia „*Căţeluş cu părul creţ*"…

– Da' eu ştiu pe de rost „*Muma lui Ştefan cel Mare*"! îndrăzni Culi.

– …Tot aşa trebuie să ştiu eu cartea asta, continuă Grig, ignorând faptul că a fost întrerupt. Şi ca să-ţi demonstrez câte lucruri abracadabrante se spun aici, o să citesc cu voce tare, poate aşa îmi intră şi mie ceva în capul acesta sec, sau aşa gândul n-o să-mi mai plece uşor pe coclauri. Uite, o luăm chiar de aici: „*În formarea opiniilor, oamenii au la dispoziţie două mari surse – experienţa şi raţiunea. Lumea experienţei este o umbră palidă a lumii reale, inteligibile. Aşadar…*"

Singurele momente de relaxare pentru Grig, în orarul cazon autoimpus, erau acelea când pregătea prânzul pentru ei doi – căci Culi devenise o prezenţă cotidiană – ori când, tot ca o destindere, umpleau cu apă din gârlă o vană mare din care, spre seară, udau grădina. Atunci avea prilejul şi să se zbenguie infantil cu dragul de Culi, fiindcă acesta uitase să alerge, să ţopăie. De fapt, deplasarea lui Culi de colo-colo era o luptă perpetuă de a trece neobservat, or tocmai asta urmărea Grig, să îl înveţe să râdă şi să vorbească tare, să alerge sau să calce apăsat. Culi se arăta foarte bucuros când era pus la muncă. În felul acesta, credea el, îşi răscumpăra mâncarea pusă pe masă în faţa lui de către Grig şi tot atunci avea ocazia să aducă iar şi iar în discuţie Lacul Negru. Se vedea de departe că subiectul îl obseda. Grig accepta faptul că orice om are nevoie de mituri şi legende, iar când se sătura de acest subiect, conchidea glumeţ cu un bobârnac pe urechea sau fruntea lui Culi:

– Când o să-l văd, o să-ţi spun mai multe…

– Da’ mă iei şi pe mine?

Grig îl privea cu falsă superioritate şi neîncredere:

– Pe tine mă? Ca să te iau cu mine, îmi trebuie o zgardă trainică să nu te pierd prin târşuri sau să nu te pape balaurul cel rău, cu şapte capete…

Într-una din zile, încă de dimineaţă, soarele trecuse la represalii gratuite, aşa cum făcea de mai bine de o săptămână, încât te întrebai îndreptăţit ce i-o fi căşunat. Culi asculta cuminte cum Grig citea din manualul de filosofie. La un moment dat simţi cum creierul îi cade într-o ceaţă deasă făcând ca obiectele din jur să îşi piardă conturul, să alerge bezmetic. Era preludiul unei crize. Poate pentru prima oară în viaţa lui se opunea cu toată puterea, cu toată voinţa. N-ar fi vrut în raiul lumii să se compromită în ochii prietenului său, să-şi arate nevolnicia, slăbiciunea, infirmitatea. Mintea îşi poruncea sieşi să ţină corpul sub control, tot ea primea semnale că totul e aşa cum comanda, doar că, în realitate, trupul căzu pradă convulsiilor nemiloase. Cum stătea întins pe pătură şi citea, Grig recepţionă o lovitură puternică pe coapsă. Întorcând privirea, văzu corpul prietenului său contorsionat spasmodic. Sigur că se aşteptase să fie martorul unor crize, nu-şi mai amintea dacă în copilărie a avut parte de aşa ceva, şi se pregătise în sine pentru aceste clipe invitabile, totuşi incidentul l-a bulversat mai mult decât şi-ar fi închipuit vreodată. Cuprins de o frenezie izvorâtă din frică, s-a aplecat

peste Culi şi l-a întors pe partea dreaptă, apoi i-a prins capul între palme, ca să nu se mai izbească de pământ. Nu avea altceva de făcut decât să aştepte. Convulsiile erau din ce în ce mai puţin intense, din ce în ce mai rare, iar una, ca o tresărire, ca o ultimă replică a unui seism devastator, trecu prin corpul părăsit de duh şi pace. Simţind cum toţi muşchii lui Culi se relaxează, Grig îşi retrase mâinile. Clipind de câteva ori, Culi privi în jur ca să-şi dea seama unde se află, apoi, stânjenit şi temător, se aşează pe şezut, îşi îmbrăţişă picioarele şi îşi propti apăsat şi plin de ciudă bărbia pe genunchi.

Nefericirea unuia dintre prieteni poate să aducă foarte uşor un abis de netrecut sau poate să cimenteze pe veci frăţia. Grig chiar că nu ştia ce să facă, ce să spună. Găsi drept încurajatoare o bătaie pe umăr. Culi se feri, îşi feri capul ca şi cum urma să vină o ploaie de pumni. Văzând că nu se întâmplă nimic din toate acestea, reveni la poziţia iniţială, la gândurile lui dintâi, oftă, apoi dădu să plece. Bănuind că, odată plecat, putea să nu se mai întoarcă vreodată, Grig îl rugă să rămână locului. Negăsind altă modalitate de a dezamorsa atmosfera, se apucă să citească tare din manualul de filosofie:

– „***Fericirea ca problemă filosofică***. *Toţi oamenii doresc să fie fericiţi. Oricât am fi de nihilişti sau…*” Aici Grig închise cartea şi încercă să reproducă din memorie: „*...sau de sceptici…*” Ăăă! „*…de sceptici în anumite momente ale vieţii…*” Ăăă…

– „*…Oricât ne-am îndoi că fericirea poate fi atinsă ori că merită să o căutăm, noi nu încetăm să tindem conştient sau nu către dobândirea ei, dar…*”

– Stai, stai aşa! zise Grig uluit şi căută o altă lecţie: „***Omul este un animal metafizic…***” Să te văd!

– „*În afară de om nicio altă fiinţă nu se miră de propria-i existenţă pentru toate celelalte...*”

Grig încercă şi cu alte lecţii. Culi reproducea din memorie, fără pauză, fără intonaţie, fraze întregi, ca şi cum manualul ar fi fost deschis în faţa sa. Poate uşor iritat, poate puţin invidios pe o memorie aşa de bună, Grig îl întrebă:

– Ce idei au promovat socraticii?

Pus în dificultate, Culi ceru iertare din priviri.

– Spune-mi şi mie o idee filosofică.

– Da’ nu ştiu… şopti vinovat Culi.

– Iu-hu! chiui vesel Grig, pentru a-i alunga temerile lui Culi. Mă, tu ai o formă clară de psitacism. Adică reproduci mecanic tot ce auzi sau citeşti fără să înţelegi sensul. Nu te întreb dacă ai înţeles! încercă Grig o glumă şi faţa i se lumină de un gând năstruşnic şi periculos de tentant: Ia să-ţi văd scrisul! zise el oferindu-i pixul şi caietul în care îşi mai nota din când în când câte ceva. Uite, scrie lecţia asta de aici până aici. Nu te grăbi…

Culi se aşează pe burtă şi începu să scrie încordat, ca şi cum ar fi săpat după o comoară demult ascunsă, demult ştiută. Cu aerul că se afla în faţa unei simpatice şi mici catastrofe, Grig îi opri truda:

– Nu se poate aşa ceva. Tu ai scrisul unui elev de clasa a treia…

Culi nu ştiu dacă să se bucure sau nu, aşa că aştepta încordat continuarea, sentinţa.

– Încearcă să scrii cu literă mică de tipar, ca mine! îi propuse Grig oferindu-i o mostră din scrisul său.

Gata să ducă la capăt orice corvoadă, Culi se apucă să chinuiască primele litere. Grig îl încurajă mormăind, apoi exclamă încântat:

– Hai că merge! Merge!! şi îl luă pe Culi şi îl tăvăli de câteva ori. După mica lor hârjoană, Grig îi propuse să copieze manualul de la un capăt la altul: Vrei?

– Îhî! se arătă Culi bucuros.

Scăpând de această grijă, Grig se scufundă în gânduri. Ce ştia el despre epilepsie? Mai nimic. „Oricum, o să-i cumpăr vitamine, medicamente psihotrope şi psihotonice, iar glucoza solidă să nu-i lipsească din buzunare. La acestea o să mă ajute mama, că de aia e asistent medical…” Mulţumit că şi această grijă o rezolvase oarecum, macazul se schimbă şi gândul ajunse într-un depou pitit, având miros de izgonire din rai: Când a fost adusă în sat, cochetăria ei era atât de evidentă, ca un plop într-o câmpie vastă. Văzuse multe femei ce se voiau elegante, însă ea *era* elegantă. Primii fiori de dragoste, ea îi aruncase în inima lui. Îi aruncase dintr-o joacă, din cine ştie ce capriciu. Apoi el suferise. Suferise din cauză că ea îşi urmase soţul într-o colonie muncitorească. „Un înger printre muritorii sordizi şi vulgari” şi-o imagina cu juvenilu-i romantism. Acum era iarăşi acasă. Şi era singură! Soţul îi plecase la muncă în străinătate. De altfel, satul era ca în timp de război – rămase în el doar cei necopţi, nevolnicii şi bătrânii. Mai întâlneai pe cei atât de nevoiaşi, că nu aveau valută să treacă la vamă, şi

pe cei ce aşteptau să îi ducă alţii la gară. Vinovate de prea multă tinereţe, femeile frământau, din prea multă singurătate, aşternuturile vag conjugale… Sigur că se întreba cum de se îndrăgostise cândva tremurător ca frunza plopului de ea. „E adevărat că e drăguţă, dar departe de a fi o frumuseţe!” conchise Grig în mintea sa. Acum căuta mai mult defectele, sau mai bine zis, acele mici imperfecţiuni care, atunci când eşti îndrăgostit, le găseşti adorabile, delicioase. Astfel, profilul frânt al nasului dădea senzaţia că e cam mare pe chipul slab, cu bărbia uşor voluntară; ochii mari, de un albastru intens, erau într-adevăr frumoşi, poate prea duşi în orbite, găsi Grig ceva de reproşat ochilor; sprâncenele pensate savant pe fruntea înaltă, umbrită de un breton la fel de savant, aduceau un strop de frumuseţe. Când ajunse la păr, Grig chiar că răbufni: retezat la nivelul umerilor, purtat liber, făcea ca obrajii să pară prea supţi, scofâlciţi chiar, şi nu înţelegea cum de Mary-Anne – şi numele îl găsise atunci exotic şi doar el i-l pronunţa corect, pentru ceilalţi ea fiind Mariana! – nu realiza acest lucru, sau de ce nu ţinea cont de sfatul lui, căci începuseră iarăşi să flirteze, ori poate că nu, poate că ei îi era teamă astăzi că nevinovatele ocheade de altădată aveau miros de crin, iar Grig nu concepea altfel situaţia. Probabil de aceea nu acceptase încă invitaţia lui de a bea o cafea împreună. Abia acum îşi reproşa faptul că petrecuse anii liceului în „iubiri pure” şi gândul că era încă virgin îl chinuia mai tare decât căldura, decât apropierea examenul de admitere. O urmărea cu discreţie pe Mary-Anne. Aşa descoperise legătura dintre ea şi pădurar. „Şi cine ştie câte aventuri mai are…” îi înghionti spinul geloziei inima. „Nu-nu! Prioritar trebuie să fie altceva – admiterea.” Însă, cu descoperirea de adineaori, treaba i se părea mai uşoară. Sigur, trebuia să fie complet nebun să pună în aplicare acest plan şi chiar că se întreba de unde atât curaj, de unde atât spirit de aventură la el, pentru care şedinţele cu părinţii nu constituiau prilej de reproşuri, de fandoseli. Ca şi cum s-ar fi privit într-o oglindă alături de Culi, Grig se gândea la modificările aduse fizionomiei sale, aşa încât ea să semene cu a lui Culi. „Ochii, ochii sunt cam de aceeaşi culoare şi formă. Sprâncenele lui Culi sunt arcuite, ale mele drepte. Ei, nu-i nimic – o pensetă şi să vezi cum vor semăna. Fruntea mea o micşorez cu un breton. Nasul meu e ascuţit iar al lui e cam lat la bază. Cu două segmente de tub din plastic incolor introduse în nări pe timpul şedinţei foto, se rezolvă. Buzele o să mi le sug uşor…

Mai plătesc şi câteva acatiste…” Simţind relaxarea din aer, Culi se opri din scris şi zise amuzat:

– Taica, aseară, mi-a zis: „Ce păşeşti ca bonjuriştii, mă?!” Ce înseamnă asta?

Amuzându-se voit exagerat, Grig îi explică proveniența cuvântului, însă ştia că prietenul său e departe de a avea un mers firesc, un mers relaxat. Cu treabă sau fără treabă, Grig începu să frecventeze zilnic băcănia din capătul celălalt al satului şi atunci îl lua şi pe Culi. Acesta, pe dată ce pierdea din priviri poarta casei sale, devenea tot mai nesigur şi stingher. Când se întâmpla ca pe la porţi să şadă babe la bârfe, Culi rămânea cu o jumătate de pas în urmă, ascunzându-se, pur şi simplu, drept prietenul său. Observându-i strategia, adeseori Grig îi punea mâna pe umeri şi-l obliga să meargă în acelaşi pas cu el, gândindu-se cu optimism la timpul când Culi avea să păşească degajat pe aleile campusului, ori prin oraş. Deocamdată ignora babele şi femeile care îşi şopteau în barbă vorbe despre Culi. Ignora privirile pline de uimire şi de milă. Uimire pentru faptul că nimeni nu se mai aştepta să-l vadă pe Culi ieşit din captivitatea bolii şi a familiei sale, familie mai mult ignorantă decât haină. Compasiune, pentru ce?...

– Vrei să te bărbiereşti? rosti Grig, venit parcă din cine ştie ce sfere.

Culi strânse din umeri, considerând că nu merită să opreşti munca pentru astfel de fleacuri. Grig se duse totuşi în casă şi în scurtă vreme reapăru cu trusa de bărbierit. În timp ce o desfăşura pe un taburet, auzi o voce melodioasă, uşor nazală:

– Hei, ce faci acolo?

În ciuda căldurii ce îl făcea să stea doar în slip, pe Grig îl trecu un fior ca un narcotic uşor. Controlându-şi emoţia din glas, răspunse răsucindu-se pe călcâie:

– Mi-am deschis o frizerie. Nu vii să te tund?

Alintându-se, Mary-Anne clătină din cap.

– Ţi-am spus că actuala coafură nu te avantajează deloc.

– Dar ce are?

– Te vulgarizează!

– Crezi?... cochetă iarăşi Mary-Anne.

Lumina puternică a soarelui contura, în ciuda şipcilor gardului, prin rochia vaporoasă, profilul picioarelor zvelte. Grig îşi hrăni

imaginaţia şi de sub slipul său, altul de data aceasta, demonul virilităţii se zbătea în nechezat de mustang, scoţându-şi capul trandafiriu la lumină. Dorind să pară pudică, fiindcă i-a fost surprinsă privirea tocmai acolo unde îşi dorea Grig, Mary-Anne plecă aruncându-i, cu aceeaşi cochetărie, un „Pa!...” destul de languros.

– Să ştii că tund şi la domiciliul clientului!

– Poate altă dată. Acum e soacra acasă…

„Uau… ce invitaţie mai clară vreau?” gândi Grig şi, masându-şi partea din faţă a slipului, se întoarse nepăsător spre Culi. Acesta roşi ca o prezbiteră, ferindu-şi sfios privirea. „Mda, altă dată nu-ţi era ruşine să-ţi arăţi şurubelul… Totuşi, sexualitatea e o problemă pe care trebuie să o abordez. Numai că după examen, Culi, după examen… Dar dacă am să te ascund în şifonier când am s-o fac cu Mary-Anne?” Acest ultim gând i se părea cam pervers, însă tocmai de aceea…

Deocamdată Grig era mulţumit că se descurcase bine în faţa funcţionarului de la Biroul de Evidenţă al Populaţiei, şi iată că a doua zi trebuia să se ducă să-şi ridice noua carte de identitate, pentru care pozase cu fizionomia uşor schimbată.

Într-adevăr, la mai puţin de cincisprezece ore, Grig se afla iarăşi la umbra deasă a părului din grădina sa, îmbrăcat într-o ţinută sport, ţinând în mână cartea de identitate în care cel din fotografie semăna mai mult cu inocentul de Culi decât cu adevăratul posesor. Entuziasmul pentru această reuşită se dezumflă precum o băşică de porc umflată cu abur şi lăsată apoi în ger atunci când îl văzu pe Culi atât de preocupat:

– Ce-i cu tine, ai avut vreo criză?

– Nu, nu-i asta…

– Nici de mâncare nu te-ai atins.

– Nu mi-e foame.

– Ei, iată ceva nou… încercă Grig să-şi clintească prietenul printr-un sarcasm nevinovat.

Degeaba, Culi era un bulgăre de pământ pe un mormânt proaspăt. Grig aruncă actul de identitate ca pe un trofeu ros de molii şi se aşeză lângă Culi:

– Te ascult…

– Vreau să dau şi eu examen la facultate.

– Asta era? Păi să ştii că nu se prea poate. Ca să dai admiterea trebuie să termini şcoala generală, să faci liceul, să iei bacalaureatul. Or

tu nu ai decât trei clase primare. Asta-i realitatea!...

– Şi eu ce-o să fac de-acum? O să mă închid iarăşi în casă, o să am iarăşi crize dese, şi acum, că sunt mult mai conştient de existenţa mea, o să-mi doresc criza din care să nu-mi mai revin, din care să crăp.

– Ho, cobe! Ho, că nu e chiar aşa!... Hai să fim realişti: că ştii filosofie, asta n-o să facă femeile să stea ciucuri la portiţa ta ca să le citezi din Platon, iar nepricopsiţii n-or să-ţi zică „Sărut mâna, coane Culiţă!" când te-or întâlni pe drumeag. Acum ai ieşit puţin la lumină. Depinde de tine dacă te scufunzi iarăşi. Eu zic să te gândeşti la fraţii tăi, în special la Nicuşor, pe care îl iubeşti mult-mult. Ce-ar fi să crezi că tu eşti fratele lor mai mare de care ei au atâta nevoie? Cât despre noi, dacă o să intru la facultate, o să-ţi las un braţ de plicuri francate şi o să-mi scrii zi de zi trăirile tale, problemele tale… Uite aşa o să fim mereu aproape. De acord? Şi cine ţi-a spus că nu o să dai la facultate?

Culi zâmbi resemnat. Cum pe chipul prietenului său nu era urmă de ironie, se gândi totuşi la vreo minune. Grig întinse mâna după cartea de identitate şi i-o arătă:

– Ce zici, semănăm? după o pauză lungă în care citi efectul surprizei pe chipul lui Culi, Grig continuă: O să dai examen în locul meu. Mă ajuţi?

Întrebarea era superfluă şi ştia asta. Şi mai ştia că încalcă al naibii multe articole din Codul penal, dar această latură nu i-o relevă lui Culi, ca nu cumva să-l sperie.

– Uite cum facem! continuă Grig pe un ton care să îi dea încredere lui Culi. În perioada examenelor susţii că te numeşti Burda Grigore, născut în…, la data de… Acolo o să te învăţ eu cum să te comporţi. Peste o săptămână v-om da piept cu prima probă, până atunci am să te duc în oraş de câteva ori ca să te obişnuieşti cu forfota, o să ne plimbăm şi prin campus ca să ne familiarizăm cu clădirile, cu atmosfera, cu sala de examen. Îţi place planul meu?

Fără să se gândească la cât de grea putea să fie proba la care urma să fie supus, Culi aprobă absent, căci alte interese îi supuneau prezentul. După ce se foise un timp, rosti:

– Grigoriţă, ca să pot să fiu cu totul al tău, întâi şi-ntâi trebuie să văd Lacul Negru. Poate îţi par infantil, dar ideea aceasta, subiectul acesta mă obsedează.

Grig se obişnuise cu vocabularul lui Culi, ce se vroia elevat. Mai

mult, acest fapt îl încânta, dar îl şi îngrijora totodată, fiindcă sârguinciosul său prieten nu stăpânea pe deplin înţelesul tuturor cuvintelor. Alungând această constatare, prea des remarcată în gând, şi revenind la doleanţa lui Culi, Grig percepu intenţia acestuia de a face excursia ca pe o călătorie iniţiatică. Dar dacă era mai mult? Dar dacă în subconştientul lui Culi era o confruntare indirectă dintre el şi taică-său – persoana despotică, stăpână peste bine şi rău, peste lucruri şi oameni? Poate îşi dorea o victorie asupra acestui om care declarase sus şi tare că neînsoţit nu ar avea curajul să se apropie de Lacul Negru.

– Da' singur vreau să mă duc! condiţionă Culi, ca şi cum ar fi avut permisiunea.

Această ultimă pretenţie îi confirmă lui Grig temerile. Să se opună era riscant. Culi tot s-ar fi dus cândva. Aprobând excursia, îi punea viaţa în mare pericol. Peste toate acestea, o eventuală reuşită i-ar fi dat lui Culi încrederea de care avea atâta nevoie:

– Bine, fie… Stai, stai aşa! Promite-mi că n-o să mergi pe creastă, că n-o să mergi pe buze de prăpăstii şi nici pe malul apei. Nu vei staţiona pe versanţi abrupţi! Spune-mi iute de ce-ţi cer asta?

Ca un copil răsfăţat care şi-a obţinut jucăria mult dorită, Culi începu să se copilărească, piţigăind prima propoziţie:

– În caz că voi avea o criză… etc., etc. Ăăă, vroiam să îţi spun altă dată, însă nu mai are importanţă dacă o fac acum, mâine sau poimâine, cu toate că tare aş fi vrut să am confirmarea: aseară, când am plecat de aici, în faţa porţii mele simt că mi se „rupe filmul." „Fire-ar să fie, îmi zic, măcar de aş ajunge în curte…" Când mi-am revenit, eram tot în picioare, ajunsesem în mijlocul curţii, iar poarta era încuiată în urma mea. Ai mei nu erau acasă. Ori să mă fi cărat vreun vecin, nu cred. Nu aveam treningul prăfuit…

– Ori poate?…

Sub ecoul acestei veşti neverosimile se lăsă o pauză lungă, fiecare gândind, dacă nu la miracole, măcar la o aripă de înger. Într-un târziu Grig rupse tăcerea:

– Mâine dimineaţă treci pe aici să-ţi pun mâncarea, apa şi pastiluţele în rucsac. Îţi dau o jumătate de oră avans. Atât! Ne aşteptăm acolo.

– Ba nu! Mă duc singur, mă întorc singur.

– Şi de unde ştim dacă unul dintre noi… Stai! Uite cum facem:

rupem în două coala asta de hârtie. Pe ea vom scrie o maximă, o cugetare, o sentinţă sau o idee filosofică. Cine ajunge primul la iezer, pune jumătatea lui de coală, cu o piatră pe ea, pe crucea, stela funerară sau cenotaful studentei – că trebuie să fie un semn acolo – şi cel din urmă să aducă hârtia celuilalt acasă. Ai înţeles?

– Sigur, doar că eu vreau rucsacul în seara asta – cine se scoală în zori…

– …Oboseşte devreme! căută Grig să-l surprindă pe Culi cu această variantă a proverbului neştiută de acesta.

Dimineaţă, Grig se trezi greu şi obosit de parcă în ajun corhănise buşteni şi noaptea fusese prea mică pentru a se reface. Ba îl durea şi capul, ca şi cum somnul i-ar fi fost bântuit de coşmaruri. E adevărat că adormise greu cu gândul la întâmplarea din pragul serii, când maică-sa îl strigase pe Culi cu numele său. Grig s-ar fi amuzat teribil dacă incidentul n-ar fi speriat-o grozav de tare pe buna lui mamă, care a început să bată mătănii pe la icoanele sfinţite. Şi apoi mai era expediţia asta fără noimă…

„Expediţia? Ce expediţie?! Aoleu!”... Abia acum i se luminase mintea. Dintr-odată nu mai simţi nevoia cafelei, ci doar să se spele până la brâu cu apă rece, în spatele casei, la lavoarul atârnat de tulpina părului. În timp ce îşi dădea cu abundenţă apă pe faţă şi pe piept, auzi un viclean şi languros:

– Bună dimineaţa, vecine!

– La revedere! se arătă Grig sarcastic şi ranchiunos faţă de Mary-Anne, mulţumit în secret că soacra iar nu a lăsat-o pe noră să doarmă până la prânz.

– Cineva s-a trezit cu faţa la cearşaf?...

Chiar dacă acum se prefăcea a fi supărat pe Mary-Anne, nu ar fi pierdut momentul s-o impresioneze:

– Eu? Eu sunt doar grăbit. Acuşi plec într-o excursie către Lacul Negru!

– Singur?

– Singur. Vrei să vii şi tu? Nu te iau! Tu trebuie să ai grijă de bobocii de curcă.

– Pe unde o apuci?

Grig deşi găsi interesul frumoasei lui vecine inutil, totuşi îi răspunse, mimând iritarea:

– Pe Drumul Comorii! Pe unde altundeva?!

Mary-Anne îi trimise o bezea, dovadă că nu-i păsa de indispoziţia afişată de el, şi dispăru ca o încântare efemeră printre plantele ofilite de porumb de dincolo de gardul cu şipci. Grig îi răspunse strâmbând din nas, continuând să se şteargă vivace cu prosopul aspru. În grabă luă micul dejun, îşi prepară iute câteva sandvişuri, pe care le aruncă în geanta de umăr. Luă şi un bidon mic pentru apă. Încuie uşile, ascunse în locul ştiut cheile şi zise, nu pentru a cere protecţie divină şi nici din solidaritate cu rebelii sud-americani, un „Vaya con Dios!", vesel şi nepăsător.

Inima îi tresări puternic, mult prea puternic decât ar fi crezut vreodată, atunci când o zări pe drumul de deasupra satului pe Mary-Anne. Aceasta păşea lin, privind prevăzătoare în sus şi-n jos, sincronizându-şi în aşa fel paşii încât, în momentul când Grig o ajunse din urmă, ea îl apucă de mână şi îl trase grăbită pe cărarea strâmtă ce intra şerpuind în lizieră. Dându-şi seama că se lăsa purtat ca un copil, Grig strânse în pumnul său mânuţa fină şi uşor transpirată. I se răspunse cu aceeaşi strânsoare plină de promisiuni şi gingăşii. Cu cât se afundau mai adânc în pădurea de pini – o pădure tânără de douăzeci-douăzeci şi cinci de ani, în care tulpinile curăţate de crengile uscate păreau coloane zvelte ce susţineau o imensă cupolă verde, anevoios străbătută de vreo rază de soare – cu atât cărarea devenea mai accesibilă, dar şi mai greu de urmărit, căci deseori dispărea total pe stratul de ace moarte de pin ţesut cu muşchi şi licheni suri, gros ca un covor din palatele maharajahilor. Mergeau tăcuţi unul lângă altul pe spatele deşelat şi generos al dealului împădurit. Ea se afla la vârsta la care piciorul încă îi mai era subţire şi zvelt, iar pielea diafană şi elastică stătea bine întinsă pe carnea tare. Grig privi încă o dată femeia de lângă el: stăpână pe sine, dar sfioasă totodată, sobră, dar ispititoare, temătoare, dar îmbujorată ca o liceană. Îmbrăcată într-o rochie subţire de mătase, cu nasturi de sus până jos, ultimul nasture descheiat lăsa privirea să se desfete cu rotundul genunchilor gingaşi, neatinşi de soare. Decolteul rochiei, potrivit de generos, îngăduia să se vadă cum sânii săltau la fiecare pas într-un joc drăcesc, împlinit ca un cuib de mierlă din care îşi luau zborul pui de cuci îmbătaţi. Grig îşi trecu palma peste faţă şi se miră când constată că aceasta e udă, rece. Dinaintea lor, pădurea părea că se sfârşeşte coborându-şi cupola oblic până pe pământ. Uşor

contrariat, căci Grig ar fi putut paria oricând cu încredere că deja cunoştea împrejurimile ca pe propria cămaşă, trecu prin perdeaua verde, urmând femeia. Lumina violentă îl ameţi uşor şi se văzu nevoit să clipească de câteva ori până să-şi dea seama că ajunse într-un luminiş rotund şi atât de mare cât să-i faci dorului casă. Mary-Anne îl prinse de mâini şi îl trase pe covorul moale din muşchi şi iarbă rară şi păioasă, şoptind cum doar o cochetă ştie s-o facă:

– Vai, ce-am obosit… Stai şi tu lângă mine…

Grig se aşeză încet, afişând o mină de copil bosumflat.

– Ei, hai nu mai fi supărat pe mine… De unde să ştiu ce vroiai? Chiar mă aşteptam să mă tratezi cu o cafea, nu să…. Tu nu-ţi dai seama că eşti un copil faţă de mine?... Cum să… Altfel mi-am imaginat eu… Ştii tu… continua Mary-Anne să şoptească şi să-şi plimbe buzele fierbinţi pe gâtul de bărbat în formare al lui Grig. Atunci ai fost prea vehement, prea sigur de tine. Sincer, m-am şi speriat. Pe urmă mi s-a părut că aud un zgomot la tine în casă… M-am blocat. Nu puteam… Şi-apoi ai început să mă ameninţi. Cu el, când m-am întâlnit, am vorbit despre nişte lemne pentru la iarnă. …Eu nu sunt aşa cum mă crezi…

„De unde ştii tu cum te cred eu!?” gândi Grig ţâşnind în picioare, şi cât se legănă o frunză, dispăru prin partea cealaltă a luminişului. În scurt timp ajunse iarăşi pe drumul căruţelor. Neinhibat de vreo prezenţă, căutând ecoul, declamă cu gesturi largi: „Nu-ţi păstra virtutea, femeie, căci doar aşa vei ajunge în rai!” Eliberat de obsesia virginităţii, simţindu-se uşor ca un grăunte de polen, se miră când constată că ajunse deja pe Dealul Comorii: „Ia te uită, am şi ajuns *în deal la comoară*!” exclamă el şi se opri radiind de fericire, ca orice om sănătos, bucuros de o zi norocoasă. Îşi mai savură câteva clipe pacea din suflet, privind peste zări, ca un descălicător. Pentru a se bucura de porţiunea în care drumul cobora lin, hotărî să se mai odihnească un pic. Smocuri izolate de iarbă creşteau înalte, păioase, anemice, printre şisturile gri. Gorunii erau rari şi aproape toţi uscaţi, spintecaţi din vârf până în rădăcină de trăsnete. „Ia te uită: o tisă! Am să-i spun lui Paul pădurarul – rivalul meu în dragoste – că are în district şi arbori ocrotiţi de lege… Ce rădăcini aruncate au, parcă ar vrea să cuprindă comoara.” Cine nu ştia că în locul acesta şi-a pierdut dracul comoara? Sătul de atâta hamalâc, a îngropat-o şi s-a dus după ajutoare, când s-a înapoiat, uitase locul unde o ascunsese, pe ce drum venise. Fârtaţii lui nu l-au

crezut, ba mai mult: l-au pârât lui Sarsailă şi acesta nu l-a mai primit lângă flăcările calde ale iadului. Se spune chiar că în timpul Primului Război Mondial nemţii şi-au săpat aici tranşee, fiind o poziţie strategică; pe la miezul nopţii, ai noştri ar fi auzit urlete de groază. Dimineaţa i-ar fi găsit pe inamici îngheţaţi de spaimă. „Se vede treaba că nici dracu' nu ştia ce căutau cotropitorii pe aici…" glumi Grig, continuând să privească atent împrejur. Pinii, plantaţi în urmă cu ani buni, se prinseseră aproape toţi, dar cu cât se apropiau de răscrucea drumului din creştetul dealului, cu atât erau mai rari şi mai piperniciţi – adevăraţi bonsai-uri. Umbra unui nor trecu peste locul sterp, ca umbra unei păsări de pradă, accentuând şi mai mult misterul. Privind hrănitoarea pentru căprioare şi observând fânul vechi din vara trecută neatins Grig simţi cum i se ridică părul de pe ceafă. Îşi săltă uşor geanta şi consideră că nu mai are de ce să zăbovească locului. „Hait!" În spatele lui se auzi zgomot de vreasc rupt şi de piatră prăvălindu-se. „ Nu. Nu trebuie să priveşti înapoi!" îşi porunci el în gând şi o luă la fugă. Doar câteva minute îi trebui să traverseze poiana. Drumul intră iarăşi în pădure ca un purice în blana unui ogar somnoros. Ajunse după un timp pe coama altui deal. Aici drumul se bifurca tăcut. Se opri câteva momente: „De ce nu m-am uitat înapoi? Cine putea să fie? Eresuri, dom'le, eresuri!… Dacă era Culi? Nu. N-are cum să fi fost el. Culi trebuie să aibă un avans substanţial. A fost, cu siguranţă, o jivină sau vreun moş după lemne. Ia să fii mai bărbat pe viitor!" Alegând lesne drumeagul ce ajungea, după ce trecea prin albia unui pârâiaş cristalin, în drumul forestier pentru autocamioane, porni cu aceeaşi voioşie. Ajunse într-un târziu la viaduct – o construcţie impunătoare ce unea cele două maluri ale micului defileu la o înălţime de câţiva metri. În preajma lui se aflau câteva clădiri ce constituiau centrul brigăzii silvice. Grig intră în magazinul pentru aprovizionarea muncitorilor. Cumpără două conserve de peşte şi o franzelă pufoasă. Profitând de bonomia gestionarului, se interesă dacă a văzut trecând pe acolo „un băiat în trening albastru". Neprimind un răspuns ferm, Grig nu ştia ce să zică: dacă într-adevăr Culi a trecut pe acolo, şi nu găsea motive să creadă că nu ar fi aşa, acesta era de lăudat fiindcă a avut curajul să înfrunte de unul singur o comunitate de oameni străini, iar dacă a ocolit zona prin lizieră, Grig avea de ce să fie nemulţumit. Luându-şi rămas bun de la gestionar, îşi continuă drumul, drum care devenise de-a

dreptul sălbatic deoarece şerpuia în serpentine ameţitoare, muşca din stâncă, urca oftând, cobora precaut. La o curbă, Grig îl părăsi, urmând cărarea ce ducea la o stână din coasta muntelui. Buna condiţie fizică îl ajută să depăşească repede limita superioară a pădurii de conifere. Părăsi şi cărarea, îndreptându-se spre şaua muntelui. Ajungând pe zare, panorama ce se desfăşura în faţa ochilor îl fascină. Admiră coamele muntoase ca nişte grebene de zimbri pietrificaţi. Dintr-odată se simţi pierdut într-o imensitate veşnică şi pustie. Căută din priviri acel pisc pe care cine ştie cine l-a denumit Dealul Negru. În preajma lui musai se afla şi lacul. Puritatea aerului făcea ca razele soarelui să fie nemiloase cu pupilele, cu retina. Grig miji ochii ca să poată iscodi mai bine zările. Rezultatul îi presăra tot mai multă îndoială peste pojghiţa de optimism. Înainte ca această pojghiţă să se rupă, îşi aminti că tatăl lui Culi îi spuse că Dealul Negru se zăreşte după ce cobori vreo două sute de paşi de pe creasta muntelui.

Dacă mama natură s-ar implica în faptele insignifiante ale muritorilor, ar fi regizat pentru Grig o furtună cu fulgere şi trăsnete, cu torente şi cu o eclipsă totală de soare, poate şi cu un seism, astfel demersul lui ar fi semănat poate cu o coborâre în Infern sau dacă nu, măcar cu pătrunderea într-o fosă de timp. Sentimentul de singurătate apăsătoare îl făcu pe Grig să îşi simtă tricoul rece în spate. Şi asta n-ar fi fost nimic – bucăţi din aisberg îi trecu pe şira spinării când, pe nepregătite, la picioarele lui se desfăşură, mare şi sinistră, chiuveta lacustră mărginită de un deal sterp, ca o barbă despicată. Pe drept cuvânt, adâncitura asta cu străjerul ei cu tot era acoperită cu un fel de iarbă neagră. „Iarba răsugului pe care nici dracu' n-o mănâncă!" îi răsună lui Grig în auz vorba lui Cotin Guscă. În fundul chiuvetei, printre tulpinile unui micuţ pâlc de copaci care-l înconjurau strategic, lacul strălucea neprietenos. La rândul lor, copacii încercau parcă să îl ascundă ca pe o comoară, ca pe un blestem. Dacă Grig ar fi sesizat nefirescul prezenţei fagilor la o altitudine aşa de mare, ar fi stat mai mult pe gânduri înainte de a se apropia de ei. Ajuns la poala lor, Grig spionă cu privirea totul din jur. Presăraţi prin iarba neagră şi neatinsă, bolovanii, ca nişte tigve spălate de ploi, contrastau violent. Copacii, crescuţi prea falnici, păreau că nu au nevoie de clorofilă, căci doar câteva rămurele verzi, presărate pe ici pe acolo, îi înnobilau. Crengile uscate erau lepădate cu o grabă suspectă, parcă pentru a face un gard cu

care să apere lacul de intruşi sau poate să împiedice vreun duh rău să iasă de acolo. În ajutorul lor venise rugii de mure clonţoşi, ruginii, lustruiţi. Grig găsi cu greu o cale de acces spre malul lacului. Crengile trosneau sub greutatea paşilor săi, stârnind ecouri scurte şi dătătoare de fiori lugubri. Lacul chiar că avea dimensiuni modeste faţă de faima sa. Malurile îi erau invadate cu perfidie de muşchi, licheni şi plante de apă care formau, ca o pleoapă rotundă, ca o crustă care încearcă să închidă o plagă, un covor plutitor pe care acum Grig îl încerca sub paşi mici, prevăzători.

– Hei, e un proces firesc de colmatare!... strigă mult mai încet decât ar fi vrut el să strige, deoarece chiar în momentul acela zări printre tulpinile încremenite între viaţă şi moarte, pe malul celălalt al lacului, crucea studentei, nouă şi inocentă. În acele momente nu remarcă dacă pe creştetul ei flutura sau nu vreo bucată de hârtie prinsă cu vreun colţ de piatră. Revenind asupra covorului plutitor, simţi cum apa întreagă bolboroseşte chiar în faţa lui, cutremurând din profunzime lacul. În nări îi intră damf de amoniac. O moleşeală implacabilă îi cotropi toţi muşchii. Peste ochi se lăsă o ceaţă deasă la fel de neînduplecată. În toată această toropeală plăcută, mai avu puterea să-şi dorească să nu cadă cumva în faţă – ar fi fost prea aproape de apă. Ca prin vis, ca într-un vag ecou al simţurilor adormite, se simţi târât pe covorul jilav. În auz îi venea de undeva, din depărtare, numele său alintat:

– Grig! Grigoriţă!! Măi Grigoriţă!!!

Ochii începură să i se limpezească iar deasupra sa chipul prietenului său drag prindea încet-încet contur:

– Ce-i cu tine măi Culi?

Acesta îşi înghiţi plânsul şi faţa i se lumină de fericire.

– Ei, acum că am văzut lacul, hai să mergem! zise Grig, ridicându-se nepăsător, ca şi cum acolo ar fi luat un picnic fad.

– Ai văzut? Ai văzut?!...

– Ce să văd? Balaurul?

– Nu… Lacul! Lacul!! exclamă Culi exaltat şi speriat.

– Ce-i cu el? Probabil că nişte gaz metan rezultat din descompunerea materiei organice în lipsa oxigenului. Ori puţin dioxid de carbon, căci în depresiunea asta se poate acumula, fiind mai greu decât aerul. Poate ceva amoniac rezultat din combinarea hidrogenului

cu azotul… Trebuie să fii şi tu ceva mai sofist. Ia spune-mi, cu se ocupau sofiştii?

– Cu explicarea fenomenelor naturii, dar mai târziu ei au devenit simpli retori venali, gata să demonstreze orice.

– Ajunge! Apreciez aici şi acum faptul că eşti apt să faci eseuri filosofice, însă îmi arat nemulţumirea că a doua parte a răspunsului tău nu trebuia să o adaogi. Ştii doar că sunt sofist, sau că măcar le împărtăşesc doctrina! zise Grig, prefăcându-se supărat. Ca să-şi întărească atitudinea, căută ţigările. Odată cu pachetul ieşi din buzunar şi bucata de hârtie care căzu între ei ca o provocare.

Culi se aplecă, o luă şi o cercetă:

– „*Nu se ştie cine dă şi cine primeşte!*” *Leon Bloy*. Dar bine, asta e hârtia mea. Şi tu încă nu ai trecut pe la cruce...

Pe oricine ar fi păcălit scrisul lor care semăna perfect, dar nu şi pe ei. Grig se încruntă. Ar fi vrut să găsească o explicaţie oricât de naivă, de care să se fi ruşinat şi cel mai ridicol sofist.

– Nu are cum… Nu are cum… şopti Culi copleşit, privind înspre crucea studentei, studentă a cărei poveste avea să o audă de nenumărate ori, ani în şir, în campusul mustind de tinereţe al universităţii…

Şi caii mor…

Dacă acţiunile pe care le iniţiem s-ar răsfrânge direct asupra noastră, oare am sta mai mult să chibzuim înainte de a întreprinde ceva? Mă îndoiesc…

Încărcată cu asupra de măsură, căruţa s-a poticnit greu într-un smârc. Fire neînduplecată, Radu a început să-şi bată fără milă caii, neputând să conceapă că străduinţa lor e dusă dincolo de limită, că nu mai au strop de putere în plus, pus la păstrare. În toată hărmălaia aceea de înjurături, îndemnuri şi ameninţări, care atrase atenţia tuturor celor aflaţi cu vreo treabă prin poieni, surul lui Radu s-a dezechilibrat şi a căzut în glod. Poate din cauza epuizării, poate că răcoarea mlaştinii o găsi ca pe o minune reconfortantă pentru pielea încinsă de atâtea prăjini noduroase ce se abătuse cu bestialitate asupra sa, calul renunţă pentru câteva momente să se mai zbată în ham. Doar nările expirau vălătuci de aer, de parcă ar fi fost foalele lui Hefaistos, pe când acesta făurea tridentul pentru Poseidon, cu care zeul mării avea să stârnească vulcanii, cutremurele şi furtunile de pe mare. Ca turbat, Radu renunţă la beldie şi se repezi să smulgă toporul înţepenit în vraful de lemne. Îl prinse de coada trainică de stejar şi, înotând până la genunchi prin mocirlă, ajunse lângă sireapul căzut. Cu o furie oarbă îi aplică o muchie puternică în coastele ce se mişcau sacadat în aceeaşi căutare disperată de aer. Calul, surprins de atac, nu avu timp decât să se îndoaie de durere. Văzând că urmează un potop de alte lovituri, începu să se zbată haotic, aruncând cu picioarele când prin aer, când prin mocirla pestilenţială. O săgeată ca de jar, izvorâtă din genunchiul stâng, îi străbătu întregul corp epuizat şi oricâte urgii s-ar fi abătut asupra lui, nici măcar nu ar mai fi clipit. Chiar şi acest fapt minor i-ar fi părut o concesie de neadmis. Într-adevăr, grozăvia a încetat. Dându-şi seama de ceea ce făcuse, Radu aruncă toporul la un pas distanţă, îngenunche lângă victima lui, puse capul pe spata acoperită de noroi şi cu pumnii încleştaţi de milă începu să izbească întâmplător gâtul şi plexul nevinovatului cal. Mânia oarbă s-a transformat încet-încet în

mângâiere. Lacrimile căutau să-şi facă albie curată pe faţa acoperită de mâl a lui Radu. Cu mâinile tremurând nervos, gemând de durere, începu să desfacă şleaurile şi încheietoarele de la ham, să elibereze un rob care şi-a făcut cu dăruire totală datoria. Văzând că nici aşa surul lui nu reacţionează, băgă braţele sub el şi-l îndemnă să se ridice. Găsind minime forţe, sfărâmata făptură izbuti să se arunce în picioare. La primul pas făcut era să cadă în nas. Piciorul stâng, din faţă, nu-l mai asculta. Şchiopând amarnic, reuşi să părăsească teribilul câmp de luptă. Prins de bretonul din frunte, se lăsa purtat de stăpânul său spre o tihăraie din apropiere. Prin râpa abruptă, chiar că îi era imposibil să mai facă paşi. De ce continua hainul să-l chinuiască? S-ar fi oprit în clipa aceea dacă toporul din mâna crudului stăpân nu se fâţâia ameninţător. Şi chiar asta a făcut imediat ce şi-a simţi smocul de păr eliberat. Toporul fu aninat în craca unui tufan. Radu, cu gesturile unuia care ştie că nu mai are încotro, se dezbrăcă de pulover şi îl puse pe capul calului, nu înainte de a privi cu mâhnire în ochii negri şi strălucitori ca două oglinzi convexe, arătând o urmă adâncă de regret că tovărăşia asta s-a terminat cum s-a terminat. Surul, simţind în nări mirosul atât de cunoscut al stăpânului, începu să clatine botul ca să adulmece cât mai multă transpiraţie – compania acesteia dându-i şi acum, ca în atâtea dăţi, siguranţă, dar şi spaimă. Deodată capul îi explodă în mii de jerbe de foc. Pleoapele parcă intraseră într-un carusel haotic, de neoprit, unde culorile se stingeau înfricoşător, penetrând o beznă cumplită. Picioarele l-au lăsat brusc. Îşi simţi corpul sprijinit de nişte tulpini fragile de târşi ce îl susţineau părelnic să nu se rostogolească în viroaga adâncă. Teama de a nu se prăvăli îl făcu să încerce a se ridica. Mişcările nesincronizate îi slăbi şi mai mult poziţia. Hotărî să stea câteva momente neclintit, ca să-şi analizeze situaţia. Cizma stăpânului îi poposi pe crupa relaxată. Crudă şi fermă, îl împingea spre hău. Nu căută să se împotrivească. Era voinţa stăpânului…

Radu ieşi în drum şi de acolo se îndreptă spre sat. Ajunse după un timp în poarta altui cărăuş, Luca. Îl strigă peste gard şi acesta, ca orice gospodar harnic, veni mustăcind că a fost deranjat din lucrul său.

– Bre nea Luca, dă-mi-l pe stelatu' matale ca să-mi aduc în ogradă căruţa fiindc-a rămas împotmolită în noroi, La Budăiul Mare, bre. Suru' meu cred că şi-a rupt picioru'! zise Radu, ascunzându-şi minciuna sub necaz.

Deşi îl ştia violent şi adesea iresponsabil pe mai tânărul său consătean, Luca se duse în grajd, îşi înhămă calul cel breaz şi îl scoase pe poartă. Nici nu trecu bine un ceas că Radu i-l aduse înapoi teafăr.

– Da' bine se potrivesc, bre nea Luca… Acelaşi pas, acelaşi fir de păr negru, lucios; aceleaşi stele în frunte, pintenogi amândoi… Parcă au acelaşi tată.

Luca îşi încetini mişcările, privind în jos. „Ce-o fi vrând ăsta? Mai bine-l omor cu mâna mea pe Breazu, decât să ajungă la el. Pe Mişu i l-aş da, de-aş găsi pereche potrivită lu' Breazu…" Din aceste gânduri îl scoase aceeaşi voce răguşită:

– Ţintatu meu e cu trei deşte mai înalt… Ia-l mata! Să mă vezi înhămat singur la cotigă dacă o să mai pun vreodată ham pe cal. Şi copite ca ei să ajung să am de mi-o mai trebui cai! îşi accentuă Radu afurisenia.

Luca se scărpină în creştet prin căciulă, ca un om sărman care a dat peste un duh:

– Ştiu şi eu, măi băiete?!...

– Îl vinzi pe roibul matale şi cu restul banilor te aştept!

– Mi-e drag calu' tău, da' nu pot. Am necazuri acu'…

– Te aştept, bre, n-auzi!?

Târgul nu fusese încheiat. Asta nu însemna că mofluzul de Luca nu se gândea zi şi noapte la Ţintatu lui Radu, ajuns acum pe mâna unor ţigani ce se pretindeau geambaşi. Hrănit de aceştia cu ciocălăii rămaşi de la animalele gospodarilor, ciocălăi scoşi la prund ca să putrezească, bietul cal ajunse spectrul celui ce fusese. Pe la începutul lui martie, un martie golaş, dar afurisit de rece, Luca îl luă pe Mişu lui de căpăstru şi i-l duse lui Mărin geambaşul. Îi mai dădu trei sute de lei şi o strângere de mână. La proba la care a fost supus, Ţintatu s-a comportat ca o mireasă cuminte ce o avea de faţă pe mama-soacră, purtând în lungul satului un buştean mare şi verde de gorun ca pe o sarcină oarecare. Convins că afacerea e bună, Luca, atent să nu fie auzit de Mărin, se lăuda prietenilor săi întâlniţi în drum – de parcă pe aceştia i-ar fi interesat mişmaşurile sale – că a dat cinci sute de lei diferenţă. La rândul său, Mărin plănuia să-l ducă pe Mişu, înainte de a slăbi, în oborul de vite din oraş şi să ia dublu cât a dat pe Ţintatu, căci avea să prezinte acest căluţ pirpiriu, dar bine hrănit, drept noaten de doi ani şi jumătate.

Drag avea Luca de noua sa pereche de cai, însă de Ţintatu se îngrijea cu osebire. Fura din leasă – de teama ochilor Polinei, nevastă harnică şi aşezată – ştiuleţi de aur iviţi din bobul de sudoare prelins în ţărâna săracă şi-i băga sub botul negru şi catifelat ce avan îndurase foamea o iarnă întreagă. Spera că până începe aratul să-l întremeze pe arapul anemiat. Pandaliile de pe lume l-au apucat pe Luca atunci când Polina s-a arătat sceptică. Probabil că pe un străin l-ar fi luat cu parul dacă i-ar fi spus că această afacere este o mare cădere, o mare păcăleală.

Ca nişte urări de „Doamne-ajută" începu a răsuna glasul cucului în primăvara devenită deodată pură. Cum sezonul desţelenitului era bănos dar scurt, Luca nu avea de ce să se codească, însă mulţumea în tăcere norilor şi calendarului ortodox când în mijlocul săptămânii mai cădea vreo ploaie ori vreo sărbătoare religioasă, astfel se mai putea odihni şi Breazu lui, căci pe el cădea mai toată truda plugului şi frică îi era lui Luca să nu-l „rupă" aşa cum i l-a „rupt" Mărin pe Ţintatu. Cât a fost de lungă vara, Luca nu prea a căutat cărăuşie, muncind mai mult cu palmele, şi doar asprimea lui o făcea pe vrednica de Polina să nu-i amintească iar şi iar de combinaţia nereuşită. Pe cealaltă parte, Ţintatu dovedea pe zi ce trece că ograda noului stăpân nu e o tabără pentru refacerea forţelor, ci o ospătărie pentru pensionari dezmierdaţi.

Cu uşurinţă Luca ar fi dat vina pe Ionuţ şi pe Tomi – feciorii lui, veniţi după un şir parcă nesfârşit de trei fiice – dacă Ţintatu nu ar fi fost îngrijit cum s-ar fi cuvenit în vremea cât el nu stătea pe acasă. Dar nu putea face asta: băieţii îl îndrăgiseră mult pe noul locatar al grajdului şi braţul cel mai bun de fân, de iarbă cosită sau de otavă, era întotdeauna aşezat în faţa lui. Iar când venea vorba de ţesală, acesta avea partea lui dublă de răsfăţ. Toate drăgălăşeniile nu porneau din teama vreunui reproş, ci ca răsplată a faptului că Ţintatu se lăsa călărit. Mişu, calul dat la schimb geambaşului, era parşivul ce îl influenţa pe Breazu ca să nu se lase înşeuat, şi cei doi fraţi ştiau că urechile ciulite nu sunt de bun augur când se apropiau de bidivii, aşa că îi duceau ori îi aduceau de la păşune prinşi de căpestre, iar asta îi umilea destul de tare în faţa celorlalţi băietani, stăpâni şi ei de cai. Acum, blândeţea lui Ţintatu parcă se transmisese şi lui Breazu, fiindcă acesta nu mai ciulea urechile şi nu mai scutura neşovăitor capul când tovarăşul lui era călărit. Cu toate acestea, niciunul dintre fraţi n-ar fi îndrăznit să verifice docilitatea vigurosului armăsar. Toamna, odată cu plecarea la liceul cu internat a

lui Tomi, răsfăţul de care s-a bucurat Ţintatu a început să se apropie de sfârşit. Cauza nu ar fi fost delăsarea lui Ionuţ, ci tatăl său îşi arăta tot mai explicit nemulţumirea faţă de Ţintatu, având grijă totuşi să nu-şi recunoască făţiş eroarea, ba, în context, lăuda, aşa cum laudă o codoşcă pe cocota ei favorită ajunsă fără clienţi, meritele calului, merite de care, între noi fie vorba, Luca nu prea s-a bucurat. Mai pe la începutul iernii, acesta se gândea tot mai frecvent să-l ducă pe Ţintatu ca hrană la păstrăvii din topliţă, ori ca hoit la urşi. A şi avut o astfel de tentativă, dar când a văzut cam câţi bani primeşte pe gloabă grabnic a renunţat la plan, jurându-se că mai bine îl îngroapă de viu, ori că îl lasă pradă corbilor, decât să fie luat în batjocură cu aşa sumă..

O unealtă, în momentul în care te-ai hotărât s-o abandonezi, nu mai solicită nimic, nici măcar atenţie. Nu tot aşa stau lucrurile cu un animal de povară, cu o fiinţă. Iar ca să faci din curte un azil pentru dobitoacele vlăguite nu ştiu dacă e la îndemâna şi la inima orişicui. Chiar fără de suflet nu-l ştia Ionuţ pe tatăl lui. Când începuse să deschidă ochii către lume, descoperi în curte, sub nucul bătrân, un dulău lăţos, roşcat, poate mai bătrân ca pomul ce-i ţinea umbră vara, ce îşi ducea zilele într-o lungă şi bătrânicioasă apatie. Din această lentitudine îl scotea orice avion care zbura pe deasupra lui. Atunci îşi aduna toată voinţa şi alerga să se ascundă sub una dintre ieslele din grajd ori, şi mai bine, sub unul dintre paturile din casă. Ajuns la loc sigur, începea să urle tânguios de te apuca mila. Toate acestea i se trăgeau de pe timpul războiului. În retragere, frontul îşi întinse aripa seacă şi pe acele coclauri. Florea, că aşa îl strigau pe bătrânul câine, păzea ţarina, departe de sat, priponit de tulpina unui pom. În jurul lui au căzut o droaie de proiectile şi multe schije i-au sfârtecat carnea. Când l-au găsit a doua zi, i-au dezlegat lesa şi l-au târât dincolo de hat, în nişte mărăcini, crezându-l mort. Ca în orice poveste cu zâne cu păr de aur, peste niscai zile, abia târându-se, Florea a intrat în curte. Deşi s-au găsit mulţi binevoitori care să-i crape ţeasta lăţosului cu vreo rangă, acesta a murit în fundul grădinii, de bătrâneţe.

Nu la fel avea să se întâmple cu Ţintatu. Ce nu ştia Ionuţ era faptul că Florea fusese adus în acea curte pe când era puiandru, de către tata tatălui său, adică de bunelul, chiar în ziua plecării acestuia la război. Când, făcut ferfeniţă, Florea a venit acasă, taman atunci a picat, ca un sfârşit de lume, înştiinţarea despre un soldat dispărut într-o neagră

încleştare militară. Şi acel brav soldat era tocmai cel ce trebuia să-i fie bunic lui Ionuţ.

La aproape un an de când a fost cumpărat, tot pe o vreme rece şi umedă ca aceea de atunci, Luca l-a invitat pe agentul veterinar în bătătura lui. Trecuse suficient timp de când Ţintatu fusese asigurat la *ADAS*. Mai mult pentru că era un beţiv notoriu decât din altă pricină, veterinarul ceruse de băut. Cum nici Luca nu îşi ţinea paharele în talaş, a fost destupată o sticlă cu rachiu. Doar ca să scape de gura nevestei, dar şi de ameninţarea înserării, acesta a promis încă o garafă cu zeamă de cazan, însă după ce aveau să-şi săvârşească daravela.

Ţintatu păşea răbdător, purtat cu lanţul de căpăstru, în urma stăpânului şi a veterinarului care îşi găseau cu greu echilibru pe panta uliţei ce urca în păduricea de deasupra satului. În urma lor, Ionuţ, însoţit de un prieten din vecini, călca întristat. Orele, poate minutele lui Ţintatu erau numărate. Din când în când, Breazu, rămas singur în grajd, scotea câte un nechezat care se auzea prin tot cătunul. Ţintatu nu îndrăznea să îi răspundă decât cu un fornăit. Ajunşi pe un şes micuţ şi împădurit, conducătorii acelui grup se opriseră, căutând ceva cu privirea. Acel ceva părea să fie doi salcâmi tineri, depărtaţi ca la un metru unul de celălalt. Abia acum Luca îl descoperi pe tovarăşul lui Ionuţ. Prezenţa acestuia zădărnicea taina acţiunii lor, aşa că, scoţând limba într-un gest ce se vroia discret şi conspirativ, zise către veterinar:

– S-a îmbolnăvit, mânce-l lupii. Să-i facem o injecţie.

– Îhî! făcu veterinarul, schimonosindu-şi a complicitate partea stângă a feţii. Apoi, aplecându-se asupra genţii sale jerpelite, scoase de acolo două flacoane sigilate cu capace de aluminiu, o seringă imensă cu un ac potrivit şi, separat, un alt ac de aceeaşi factură, însă mult, mult mai gros, atât de gros încât Ionuţ nici nu-şi închipuia că există aşa ceva.

Luca îl trase pe Ţintatu lângă cei doi arbori şi-şi chemă fiul să vină ca să prindă lanţul. Acesta îşi îndemnă prietenul să facă treaba în locul lui, arătând prin gesturi că vrea să urmărească atent cum se face o injecţie. Şi chiar că studia mişcările veterinarului, dar mai mult ca să nu prindă vreo mustrare în ochii tatălui decât din curiozitate. Gâtul calului fu îndoit pe tulpina salcâmului cu atâta uşurinţă, de parcă ar fi fost din plastilină ori din ceară caldă, iar crupa se sprijinea de celălalt salcâm, fiind silită de coada care era trasă cu fermitate de către Luca. Imobilizat cu atâta hotărâre, Ţintatu nu îndrăznea decât să respire şi să spere că va

fi eliberat cât mai curând. Legănându-se nesigur pe picioare, veterinarul se apropie de grumazul arcuit spre dreapta al calului, îi săltă coama lungă şi pipăi carotida ce se reliefa clară sub pielea zbârlită de frig, dar poate că şi de teamă. Ţintatu tresări scurt când simţi înţepătura. Sângele ţâşnea cu forţă prin acul gros, formând rapid pe solul umed o băltoacă roşie, din care ieşeau aburi ameţiţi.

– Întâi şi-ntâi scoatem nişte sânge, că e copleşit de atâta boală. Uite, uite cât e de negru şi de vâscos!... zise veterinarul căutând, stângaci şi fals, ca să-şi motiveze acţiunea faţă de prietenul lui Ionuţ, pe urmă, fără să se sinchisească vreun pic de prezenţa puştanilor, făcu doar doi paşi, întoarse spatele şi începu să-şi golească vezica. Mirosul urinei tăbărî netrebnic peste cel de sânge, pângărind parcă toată pădurea. Ţintatu se smuci uşor. Poate că-l ajunse vreo slăbiciune, poate că stătuse prea mult într-o poziţie incomodă.

– Mai scoatem, nu? îl întrebă Luca pe veterinar.

Acesta, dând evaziv din cap, se apropie într-un târziu de cal şi cu mişcări de om sastisit extrase acul de inox, lăsând rana deschisă din care să curgă sânge cât o vrea. Ţintatu începu să dea semne de nelinişte. Veterinarul sorbi cu seringa lichidul din cele două flacoane, apoi se îndreptă iarăşi spre carotida umflată. De data aceasta Ţintatu încercă să protesteze mai viguros împotriva tratamentului brutal ce i se aplica, însă imobilizat cum era nu avu succes.

– Gata! zise triumfător veterinarul, adresându-se calului. Aripi îţi punem… He-he-he!

Luca slobozi coada lui Ţintatu. Imitându-l oarecum grăbit, prietenul lui Ionuţ slăbi la rându-i lanţul. Ţintatu căută să se aşeze mai bine, dar făcând un pas descoperi cât de tare se clatină lumea, aşa că îndepărtă cu precauţie picioarele ca nu cumva să i se întâmple vreun pocinog. De parcă şi-ar fi amintit ceva foarte important, Luca se repezi la el şi îi smulse căpăstrul. Urmă câteva secunde în care nu se întâmplă nimic. Un spasm puternic îi străbătu corpul lui Ţintatu. Trecură alte secunde de nemişcare lungi cât un veac, le contabiliză Ionuţ, de aceea următoarea convulsie păru de-a dreptul barbară. Ţintatu părea tot mai nesigur pe genunchii săi care începuseră să tremure necontrolat. Ca şi cum un lup s-ar fi repezit să-l apuce de bot, la un moment dat îşi feri capul pe spate.

– Ia căpăstrul şi duceţi-vă înainte acasă! porunci Luca.

Să nu audă voce de om, Ionuţ o luă la fugă pe uliţa abruptă, lăsându-l cu mult în urmă pe tovarăşul său de joacă. Arătându-se obosit, se duse devreme la culcare. Adormi destul de greu, căci refrenele porcoase şi vorbele rostite prea tare de către veterinarul ce căuta să-şi ia plata şi răsplata în rachiul turnat pe gâtlej se auzeau prin uşa ce separa camera lui şi a surorilor de cea a părinţilor. Dimineaţa se trezi abătut. Ca să scape de treburile din ogradă, îşi băgă nasul în manuale şi caiete – activitate încurajată de ambii părinţi, spre ascunsa nemulţumire a celor trei surori. Din când în când Breazu mai slobozea de la iesle câte un nechezat sumbru şi intempestiv, ca un ţipăt de urât, răscolind amintirea dramei din ajun. Nişte bubuituri discrete şi rare, chinuitor de rare, începu să se facă simţite de dincolo de fereastră. Cunoscând proveniența acestora, Ionuţ îşi apăsă fruntea în carte, aşteptând ca altcineva să descopere beleaua. În zadar. Nemaisuportând chinul ce părea să se prelungească la nesfârşit, strigă tare cât să fie auzit de cei din preajmă, fără a numi pe careva:

– Hei, e cineva în curte!

Pustiul căzuse peste el ca întunericul unei eclipse totale de soare. După o pauză lungă şi grea, repetă atenţionarea. Acelaşi rezultat. Mila începu să-l sufoce, precum lichidul amniotic devenit deodată toxic pentru embrionul pe care trebuia să-l proteguiască. Ridică încet privirea. Greabănul costeliv trecea tărăgănat pe la geam asemenea unei molime păroase. Ieşi pe scări şi ţipă din ce în ce mai tare:

– A venit calu' acasă! Ţintatu! Ţintatu a venit acasă!!

Descoperi, cutremurându-se, că era singur în toată gospodăria. Ca dovadă că Ţintatu nu uitase cum îl cheamă, când îşi auzi numele, întoarse capul spre stăpânul cel tânăr.

– O, doamne!... exclamă Ionuţ când văzu în ce hal arăta Ţintatu lui. Părea că străbătuse o pustietate nemărginită şi că de la un capăt la altul acesta nu văzuse măcar o găleată de apă sau o mână de otavă. Peste toate relele, mai mult ca sigur că Ţintatu venise de-a berbeleacul pe uliţă în jos, căci nu aveai unde să pui două degete pe el fără să dai de un strat gros de noroi care începuse deja să prindă crustă. Ionuţ se repezi la găleata din tablă zincată, agăţată într-un cui la streaşina magaziei. Înşfăcă din porţia orătăniilor o mână babană de boabe de porumb şi le duse sub nasul lui Ţintatu. Cu buzele groase şi dăbălate, acesta prinse câteva grăunţe, însă când dădu să le ronţăie le scăpă în

ţărâna curţii. La îndemnul lui Ionuţ de a lua altele, Ţintatu făcu un pas, şi încă unul. Ionuţ căzu în dilemă: să deschidă uşa grajdului sau să-l dea pe renegat pe poartă afară. Ţintatu se arătă mai hotărât – cu paşi rari se îndreptă spre tumurugul unde era priponit atunci când trebuia ţesălat. Aruncând nepăsător grăunţele, Ionuţ se apropie de cal. Cu ochii în lacrimi începu să-l ţesale, ca şi cum l-ar fi pregătit pentru o lungă haiducie în doi. Într-un târziu mama sa îşi făcu simţită prezenţa, ocărând o mâţă care îi umblase prin blide. Ca să aibă pe cine certa, fiindcă uşile erau vraişte, îşi strigă fiul. Acesta îi răspunse de după grajd, neavând intenţia de a părăsi ocupaţia de moment. Cheful de sfadă îi pieri subit gospodinei când dădu cu ochii de calul crezut mort:

– Doamne iartă-mă!... Doamne păzeşte! Ce facem cu el!? Taică-tu e dus după agentu' de la asigurări şi dintr-o clipă în alta stă să apară…

Într-adevăr, dacă nu şi-ar fi zărit soţul când şi-a pus pieptarul din piele de oaie pe oiştea căruţei, acesta l-ar fi dus pe agent în pădurice, iar acolo aveau să caute şi să tot caute stârvul calului până ameţeau.

– Da' veniţi mai întâi pe la noi ca să gustaţi ceva…

– Nu, nu. Ieşim…

– Fă cum zic eu, măcar de data asta, că nu te ia dracu şi nici mama lui!...

Ruşinat, agentul se întoarse primul din drum. Luca, pierdut, fiindcă în toţi anii de căsnicie nu primise un aşa afront de la soţie, îl urmă. Cu o curtoazie deosebită, căutând în felul acesta să şteargă prima impresie făcută agentului, gazda îi conduse pe cei doi bărbaţi în camera de oaspeţi. Cerându-şi scuze cu multă grijă, soţii îşi lăsaseră, „pentru un minunţel", musafirul singur. Pe antreu Polina îi şopti soţului:

– Du-te până în spatele grajdului, să vezi ce-i acolo… Beţivii dracului!...

Chiar că se afla în faţa unei nenorociri, în faţa a ceva ireparabil dacă soţia lui îndrăznea să se comporte aşa. Bolborosind niscai sudălmi în barbă, Luca se îndreptă spre locul poruncit. După ce îşi reveni grăbit din şoc, alergă după un topor.

– Şi crezi că agentul n-o să-i observe capul pisat?

Întrebarea lui Ionuţ îl opri pe taică-său ca să-şi ducă fapta vitejească la capăt. Acesta rămase neputincios în cumpănă, privind la Ţintatu ca la cea mai mare belea pe care a întâlnit-o în viaţă. Toporul îi alunecă lent din mâna inertă, făcând un zgomot sec.

– Du-te în casă şi mai ţine-l de vorbă pe agent. Rezolv eu treaba. Când din prag îţi fac semn, să ştii că problema e rezolvată cum trebuie.

Dezorientat, Luca îşi îndrepta paşii către pragul casei. Rău ajunse – gândea el – dacă dintr-o dăndănaie aşa de mare îl va descătuşa tocmai mezinul. La rândul său, Ionuţ abandonă ţesala şi îmbrăţişă, lăcrimând, capul mare şi ciolănos al calului. De-ar fi fost după voinţa sa, l-ar fi păsuit o veşnicie, dar aşa trebuia să tranşeze în grabă situaţia. Ce regrete? Ce iertări? Culese de pe jos toporul şi se duse în magazie. Cercetă dintr-o privire dacă sacul din celofan, plin cu îngrăşăminte chimică, aruncat peste un butoi cariat din colţul întunecos al încăperii, este spart. Mulţumit de ceea ce vedea, îi spintecă partea ce atârna deasupra podelei, urmărind apoi cum sferele micuţe de azotat, de dimensiuni variabile, curg zorite ca nisipul din clepsidră, făcându-l pe Ionuţ să realizeze că o perioadă a vieţii, cea în care inocenţa fusese regină, se sfârşea chiar atunci, în clipele acele, odată cu ultimele bobiţe scurse. Scutură bine sacul de pudra alburie, îl întoarse pe dos şi, ca să nu fie cumva zărit din casă, îl împachetă şi îl ascunse pe sub pulover, tocmai la subsuoară. Ţintatu, tremurând astenic din toate mădularele, deschise prelung pleoapele ca să vadă cine îl vizitează. Constatând că e pe mâini bune, închise ochii cu aceeaşi încetineală grea. Ionuţ scoase din ascunzătoare sacul, îl desfăşură şi se apropie de botul lui Ţintatu. Acesta întinse blând capul, aşa cum făcea de o viaţă întreagă atunci când primea căpăstru. Ca pe o cămaşă a morţii, Ionuţ trase uşor sacul până la fund, având grijă să lase cât mai puţin aer înăuntru, pe urmă plie marginea hărtănită de topor pe gâtul ce fusese cândva puternic şi armonios.

Degetele îi oscilau între promisiunea făcută şi între neputinţa de a curma viaţa unui sol îmbătrânit al copilăriei…

Vestala

Cu cât o ameninţare e mai des folosită, cu atât e mai puţin luată în seamă.

Strălucitorul templu închinat zeiţei Vesta, ocrotitoarea vetrelor, a bunăstării poporului şi a statului, era aşezat pe colina de deasupra oraşului, ca o pavăză între acesta şi urgia latentă ascunsă în măruntaiele muntelui, căci adeseori cabirii, ucenicii zeului Vulcan, mai scăpau câte o nicovală sau câte un baros pe pardoseala tenebroasă de bazalt, zguduind temelia ţinutului. În acele momente, locuitorii micului dar înstăritului oraş, ridicau panicaţi ochii spre templu, implorând protecţie, iar cetăţenii de vază epatau, trimiţând sclavi cu mai mult lemn de santal şi cu mai multă smirnă ca să aibă preotesele templului – vestalele – cu ce să întreţină veşnicul foc sacru din altar.

Ameninţarea era dată repede uitării. Forfota din port molipsea pe dată agora şi de acolo, pe străzile radiale, pavate cu dale mari de piatră, cuprindea tot oraşul. Generoase cum erau, străzile aveau trotuare curate de unde se intra direct în atrium, iar ca să se ajungă în curtea interioară, cel mai adesea trebuia să se treacă prin bucătărie, prin camerele sclavilor şi prin celelalte dependinţe. Casele erau lipite una de alta, delimitând strict geometria străzilor. Cu cât locuinţa se afla mai aproape de agora, cu atât numărul de odăi era mai mic, iar curtea interioară adeseori lipsea. Cetăţenii de vază se bucurau de locuinţe cu multe camere şi de grădini îngrijite. Aristocraţii trăiau în vile fastuoase, în afara oraşului, în mijlocul unor adevărate parcuri, invidiate de toţi, râvnite de toţi.

În şirul lung de case, în tihna lui neagră, ologul nu se bucura nici de umbra sicomorilor din grădina sa, nici de răcoarea locuinţei lui mari. Prietenii nu cultiva. Arar trecea dincolo de prag. Se târa până la umbra micului chiparos, răsărit printre dalele trotuarului, şi de acolo privea peste agora, peste port. Urmărea cu melancolie corăbiile ce se întorceau cu burţile pline, dar cu şi mai mult jind le adora pe cele care plecau. Pe acestea le însoţea cu privirea până când le înghiţea ceaţa albastră sau

vreun crepuscul sângeriu. Cu gândul le împingea departe, tot mai departe spre cine ştie ce ţinte argonaute sau bătălii navale.

Temându-se de somn, căci visele îi erau mai amare ca starea de veghe, ologul ieşise în acea dimineaţă prea devreme în faţa uşii. Îşi dădu seama de acest fapt când văzu că răcoarea dalelor îi îngreuna şi mai mult mişcările:

– Doică!! Doică, un pled călduros pe dată să-mi aduci!

Doica apăru grăbită, purtând în braţe o pătură uşoară:

– Prea bunul meu stăpân, cu zorile deodată, roza ce atât de mult ai îngrijit-o a înflorit.

Un zâmbet pierdut în zare se ivi pe chipul ologului:

– Într-o cupă de argint s-o pui, că vreau s-o văd.

În scurt timp doica reapăru ţinând în mâini, ca pe o ofrandă, cupa în care plutea roza şi, după ce o aşeză lângă olog, se retrase în tăcere.

„Ce zeiţă oare şi-a pus răsuflarea,
Mirifică roză, în parfumul tău?
De ce zâmbete de nimfă-ţi dă petalelor culoarea
Când în lume-i atât rău?”

Zarva iscată în agora îl făcu pe olog să-şi ridice privirea într-acolo. Ca spectator într-un veritabil amfiteatru, el asista parcă la finalul unei reprezentaţii. Spânzurătoarea şi călăul aşteptau fremătând. Ştreangul se legăna în briza uşoară. Osânditul, încadrat de trei oşteni, era purtat spre eşafod. Rumoarea se înteţi şi oştenii se opriră încurcaţi. Prin faţa lor trecea, însoţit de patru vestale, Marele Preot al templului zeiţei Vesta. În virtutea obiceiului, condamnatul trebuia graţiat dacă Fortuna îi scotea în cale fie doar o vestală. Plebea începură să exalte triumfătoare:

– Gra-ţi-e-rea! Gra-ţi-e-rea!

Neputincios, un oştean îşi trase gladiumul de la brâu şi cu vârful triunghiular tăie frânghia ce-l încorseta pe osândit. Acesta, în uralele plebei înfierbântate, îngenunche la picioarele celor ce i-au redat viaţa. Cortegiul sacru nu-şi încetini mersul fiindcă în faţa lui se aşternea, cu veneraţie, cărare. Vestalele n-ar fi putut fi atinse decât de osândiţii la moarte, de mutilaţii de război şi de către schilozi. În schimb, cetăţenii mai avuţi puteau să arunce în coşul purtat de Marele Preot un bănuţ de aramă, de argint sau de aur. Femeile puteau, la rândul lor, să pună smirnă. Cât un pescăruş ar fi dat din aripi de două ori, cortegiul străbătu

agora şi acum urca alene pe strada ce ducea spre templu. Ologul nu ar fi vrut să-i stea în cale, însă, dându-şi târziu seama că nu se va putea retrage onorabil, rămase neclintit, hotărând să-l ignore.

Dacă ar fi ştiut gândurile parcelor…

Din taverna joasă şi fetidă, sărutaţi de zeul Bachus, chiuind şi lălăind, ieşeau mai mulţi orbi, schilozi şi ciungi, formând un grotesc alai. Veselia şi-au înteţit-o când au dat de cortegiul sacru pe care, în scălămbăiala hidoasă, l-au înconjurat. Gesturile lor, atingerile lor erau profanatoare. Ologul, văzând scena, îşi lăsă mâhnit capul în pământ, şoptind plin de fiere:

„De trupul meu, de parce chinuit,
Mi-a tot fost silă, deşi nu se cuvine,
Acum, când văd acest alai smintit,
Ajung să-mi fie-n veci de el ruşine!”

Ridicând ochii, întâlni privirea unei vestale care îi zâmbi împăciuitoare. De i-ar arăta zeii cum să ceară iertare pentru acei netrebnici inconştienţi. Într-un gest firesc, mâna i se duse la brâu, de unde scoase punga. Din ea alese un bănuţ de argint şi-l arătă spre cortegiul sacru. Cu zâmbetul nestins pe buze, cu pasul uşor, vestala se îndreptă spre olog, luă bănuţul dintre degetele chircite şi, pentru o clipă scurtă cât un preaplin de bucurie, privi chipul pur în suferinţă. Ologul lăsă stânjenit privirea în jos când întâlni acei ochi ce umpleau cerul cu al lor senin şi care-l privise cu luare-aminte.

– De ofrandă, Marele Preot se va bucura! Iar pentru roză mulţumiri eu îţi aduc… zise vestala şi luând din pocalul de argint roza îşi împodobi zulufii de un blond elegant, zulufi atât de rar întâlniţi prin porturile răscoapte de soare.

Încântat că obrăznicia de mai înainte a milogilor a fost iertată, ologul o urmări cu privirea pe vestală cum se alătură grupului ei, diafană în mers şi prezenţă, acompaniindu-şi plutirea cu un râs molipsitor şi inocent.

Clocite pe-ndelete de vipie, pâcloase şi imperceptibile ca undele unui râu ce se pierde în meandre largi, sinucigaşe, aşa treceau, monotone şi de-o tristeţe fără de margini, zilele ologului. Întâmplarea cu vestala, cu milogii ar fi vrut să o uite. Însă mereu tresărea când i se părea că în aer desluşeşte parfum de roză amestecat cu miros de smirnă. De data aceasta inima îi tresăltă răsunător când simţi cum nişte paşi se

opresc în apropiere:

– Pe stăpâna mea, zeiţa Vesta, nu prea o venerezi. La altaru-i sfânt arar te uiţi! zise vestala, îmbătând aerul cu vocea blândă, reuşind să ascundă tandreţea sub o mantie de voioşie.

– *Gândul meu de mare e robit!*
Dar ca să fiu iertat de greaua vină,
La templul ce-l slujeşti o s-o trimit
Pe doica mea, cu-n bob de smirnă.

– Nu asta ţi-am cerut… dar lasă. Îngrijorată sunt că de frumoasa roză te-am lipsit, de nu ai alta să admiri.

– *Îndrăznesc prea multe dacă spun,*
Că dincolo de roză nu credeam a fi o altă bucurie
Până când te-ai abătut din drum
Să-mi dăruieşti un zâmbet mie?

Vestala, duioasă în priviri şi gesturi, înainte de a porni în drumul ei, se aplecă şi mângâie obrazul îndurerat, gândind că doar Faun, zeul, ar putea să aibă chipul înnobilat de atâta suferinţă. Ologul îşi alintă pierdut obrazul atins de acele degete mătăsoase ca spuma albă a mărilor şi, ocrotitor, urmări cu ochii zeiesca zămislire până când aceasta dispăru în mulţimea din agora, apoi îşi întoarse privirea spre templu şi de acolo mai departe. Muntele, oftând, scoase un vălătuc de fum gros şi de cenuşă neagră de parcă meşterii cabiri îşi puseseră foalele în mişcare.

– Doică, în cupa aurită, roza cea mai frumoasă din câte sunt, pe dată să-mi aduci! strigă ologul.

Ca o sclavă devotată, doica apăru grăbită şi aşeză cu atenţie cupa lângă olog. În apa cristalină plutea perfecţiunea întruchipată de o roză. Ologul zâmbi încântat:

– Şi, doică, te mai rog, adânc tu sapă şi tufa de roze în glastra de lut ars s-o pui. Cu zor, la templu s-ajungă! Şi vezi un bob de smirnă ia – pe cel mai mare, de-l găseşti – şi ofrandă să îl duci. Că florile pentru tânăra vestală sunt, nu uita vorbă să laşi. Dar cam nemulţumită eu te văd. A, am uitat: pe zeul tânăr, cel crucificat alături de tâlhari, tu, însă, îl adori şi-n temple nu vrei să mai calci. Te rog mă iartă, dacă vreun jurământ ascuns te fac să îţi subjugi!...

– Vestalele flori să primească, nu se cade. Întâia îngrijorare asta-mi este.

– Că din partea mea vin e-ngăduit. Dar te grăbeşte! O clipă stai să… Ba, purcede! Tu uită-ndată ce am spus! Ba nu uita! Şi-acum te du… Te du!

Rămas singur, ologul se simţi copleşit de straniul sentiment ce-i încerca fiinţa. Cerul îi părea o pâslă greoaie, sufocantă; marea parcă se pietrificase, iar spre templu nu găsea putere să privească:

„Sufletul aş vrea să-l dau uitării.
Clipele prezente mult mă dor.
O, Furii, voi, zeiţe ale răzbunării,
Vegheaţi la drumul unui muritor.”

Şi Furiile, sau Eriniile după cum mai sunt slăvite, prin mâna ologului, răsturnară apa cu roza în praful de pe trotuar. Dezamăgit, ologul începu să se retragă încet şi chinuit, aşa cum îi era datul, spre uşa locuinţei sale. Când să atingă pragul, vocea suavă, pusă pe şotii, se auzi în spatele lui:

– Că pe aici nu o să mai trec sperai?

Privind peste umăr, ologul o văzu pe vestală cum îşi prindea pe veşmânt, deasupra sânului stâng, într-o agrafă de aur, roza culeasă de pe jos. Mişcarea bruscă şi neatentă îl făcu să cadă cu faţa pe o dală de piatră a trotuarului. Vestala îl prinse cu grijă de umeri şi-l ajută să revină la poziţia firească. Văzând cât de mult l-a afectat incidentul, îngenunche lângă el, îi cuprinse obrajii în palme, îi şterse lacrimile ce se prelungeau pe obrajii crispaţi de mâhnire şi căutându-i ochii îl imploră:

– Că n-o să plângi, să-mi juri! Pe la uşa ta o să mai trec.

Ologul îşi feri privirea. Aşteptând să plece, şopti:

„Iei roza, poate, ca să te amuzi
Şi din blândeţe zâmbetul mi-l dăruieşti;
Eu, sub arcul lui Amor cu ochii cruzi,
Sunt chinuit de paşii tăi cereşti…”

Şi iarăşi ceru ajutorul Furiilor şi acestea îl făcură pe olog să-şi întoarcă privirea pe splai şi s-o urmărească, cum îşi dorea el, pentru ultima oară pe vestală.

– Ha-ha-ha! Tu vezi ologul după cin’ se uită!? i se adresă meşterul argintar ucenicului, şi amândoi se apucară să râdă zgomotos încât ologului îi fu teamă că o să fie trezit muntele din somnul său profund. Tu cum arăţi nu vezi?!...

Argintarul scoase din taşca de piele o tipsie de argint bine

lustruită şi i-o puse ologului în faţă, ca pe o oglindă. Ologul închise ochii. În spatele pleoapelor, imaginea vestalei cu mers diafan alterna cu imaginea trupului său hâd, reflectată de tipsie. Huruit de magmă topită îi curgea prin timpane în timp ce hohotele homerice şi batjocoritoare ale argintarului şi ale ucenicului se depărtau în direcţia în care plecase şi vestala. Cu ultimele puteri, ologul trecu pragul şi împinse uşa. Aceasta se închise cu un ecou sec, scârţâind ca poarta unui cavou.

Poate doar Furiile au numărat câte zile s-au scurs până când, cu un efort supraomenesc, ologul reuşi să întredeschidă iarăşi ochii. La căpătâiul său doica plângea încetişor:

– O mică-nghiţitură din zeama aceasta de fierte buruieni mai bea.

– În aste clipe de amar, statornică doică, cine mi-s părinţii tu să-mi spui!

– Deja prea multe ţi-am destăinuit când te-am asigurat că mamă nu îţi sunt…

– Te conjur!

– Părinţii tăi oameni de vază sunt, şi fiul meu în locul tău trăieşte.

– De ce prin expunere să mor nu m-au lăsat? Sau asta tu să fi făcut!

Doica, frângându-şi mâinile într-un gest nestăpânit, se crispă şi o luă la fugă. Închizând pleoapele cu o încetineală nesfârşită, ologul se întoarse cu faţa la perete.

„Zeiţă Cuba, tu somnul mi-ai vegheat
Curat să fie, ca cerul fără nor.
De nu m-aş mai fi trezit – veleat!
Că nu-mi doresc decât să mor.”

Trecură alte zile până când ologul putu iarăşi să coboare din aşternut şi să se târască în grădină, la umbra sicomorilor. Tot timpul cât fusese în neputinţă, doica lăsase uşa de la stradă întredeschisă. Nu de rare ori ologul a văzut-o pe vestală trecând în cortegiul sacru prin faţa locuinţei sale. Întotdeauna avea prinsă în agrafa de aur o superbă rozã. Cât de mult se ruga el zeilor să o favorizeze pentru bucuria ce-i aducea atunci când, sub pretextul că vreo pietricică o stânjenea la mers ori că i s-a desfăcut vreo curea de la o sandală, se oprea şi privea pe furiş, căutând să pătrundă bezna din atriumul lui. În alte rânduri îi auzea doar vocea sau râsul cristalin, deşi Marele Preot încuraja numai sobrietatea. Pentru celelalte vestale, aceste ieşiri inocente erau de îngăduit ca pentru

o soră mai mică…

Şi de marea lui cu sure corăbii îi fusese dor. Noaptea mai ieşea în faţa uşii, dar sub razele stelelor marea i se arăta sumbră şi imobilă ca o imensă pată de sânge închegat.

Într-una din aceste nopţi cu lună plină, când toate obloanele ferestrelor erau trase, iar liniştea cânta nevăzută peste oraş, ologul asistă la o scenă pe care doar cea mai rea dintre Parce i-ar fi putut-o înscena, ori poate, gândi el speriat, pierduse şirul zilelor şi veniră timpul bacanalelor: din taverna joasă ieşea o suită zgomotoasă. În lumina celor două făclii ce străjuiau uşa îl văzu pe zeul Bachus – frumos, înalt, vânjos, cu părul şi barba vâlvoi. Sub pântecul plinuţ, petrecută peste şale, o eşarfă îngustă căuta să-i ascundă virilitatea. Pe umăr purta o amforă din care săreau stropi de vin ca nişte perle negre. Chiuiau cu frenezie bacantele sumar îmbrăcate. Lubrici fără măsură, euforici şi obsceni, satirii întregeau alaiul. În dansul lor deşănţat, copitele izbite în pavaj scoteau scântei. Urcioare cu vin aveau atârnate în coarne iar cozile păroase cuprindeau mijlocul subţire al bacantelor extaziate de amăgitoarele licori. Pentru o clipă, ologul crezu că o vede, printre bacante, pe vestală. Acelaşi piept feciorelnic, aceleaşi picioare zvelte, părul desfăcut în şuviţe lungi părea de aur viu; râsul ei, de data aceasta dezmăţat, păstra totuşi inflexiunile acelui tămăduitor râs ce i-a mângâiat sufletul atâtea nopţi şi atâtea zile amare. La rândul ei, bacanta bălaie, privind în lungul străzii, încremeni o clipă în dansul frenetic, zărindu-l pe olog. Crispată, scăpă din mână stacana de lut care se făcu ţăndări pe dalele de piatră. Amuzaţi de incident, satirii începură să-şi agite coarnele prin aer ca să cadă şi urcioarele lor. Totul dură cât viaţa unui tunet căci, fiind antrenată de suită, bacanta dispăru în umbrele agorei. Ologul îşi scutură capul ca şi cum ar fi vrut să se trezească dintr-un coşmar:

„Înconjoară-mi fruntea, cunună de maci –
Ochi-mi văd himere, mintea e slăbită,
Inimă haină, în Infern să zaci,
Fiindcă ai crezut, fie şi-o clipită!”

Pierzându-şi cunoştinţa, ologul căzu pe dalele reci. În zilele ce au urmat nu a avut putere să coboare din aşternut. Doar coşul pieptului bombat, cu mişcările lui sacadate, şuierătoare, dar şi valurile de transpiraţie ce se prelingeau pe fruntea fierbinte, mai arătau că în trupul

chinuit încă pâlpâia viaţa. Degeaba doica lăsa întredeschisă uşa dinspre stradă, căci acolo nu se mai închega imaginea vestalei care se prefăcea că îşi leagă sandala şi nici râsul ei tămăduitor nu se mai auzea. Cu toate acestea, încet-încet, dorul ascuns în inimă învinse, făcându-l pe olog să coboare din aşternutul ofilit şi să iasă ziua în pragul locuinţei. În prima clipă, strălucitoare şi graţioase, coloanele templului unde slujea vestala îl făcu să închidă cu durere ochii dedaţi mai mult cu întunericul. Îşi jurase de atâtea ori să se ferească din calea ei, şi fără îndoială asta ar fi făcut cu orice preţ. Dorea doar să o zărească. Zilele apăreau şi se topeau ca norii mici pe cerul dogoritor. Când venea seara, se mângâia cu speranţa că următoarea zi va fi cu mai mult noroc. Uitase de marea fără de sfârşit şi de corăbiile hoinare, acum zâmbetul nostalgic şi-l îndrepta, cu jind şi cu nemărginită nădejde, spre templu...

Se vede treaba că zeii nu au răbdarea muritorilor, deşi au eternitatea la picioare.

Ca parte din veşnicie şi acea dimineaţă se arăta a avea aceeaşi matcă. Dintr-o superstiţie pe care o încerca de câtva timp, ologul coborî mult mai târziu din aşternut. Îşi făcu meticulos, mai meticulos ca de obicei, toaleta – suferinţa începea să-l maturizeze, să-l facă să accepte tot mai detaşat viaţa. Mâncă pe îndelete, desfătându-se cu fiecare bobiţă aromată din strugurii de la desert, apoi porni spre grădină hotărât să zăbovească îndelung lângă florile lui dragi. În prag îl surprinse un damf discret de pucioasă. Prin aer, de necuprins, plutea o ceaţă uniformă, estompând razele strălucitoare ale soarelui. Peste tot şi toate continua să se aşeze o pudră de un cenuşiu amorf. Ologul rămase câteva clipe uimit. Aerul acela viciat îi pătrunse obraznic până în fundul gâtului, uscându-i limba şi bolta palatină. Renunţă pe loc la prima intenţie şi ieşi, cât de repede putu, în faţa locuinţei, pe margine de trotuar. Privi febril în lungul străzii. Trecătorii îşi vedeau de treburile zilnice, ca şi cum nimic nu se întâmpla, chiar dacă unii purtau la gură câte o cârpă prin care filtrau aerul impur. Din văzduh cădeau adesea bucăţi mici şi uşoare de piatră ponce. Cu speranţă şi îngrijorare, căută spre templul mult adorat. Oricât ar fi vrut să surprindă acolo o mişcare cât de mică, atenţia îi fu atrasă de munte. Îl mai văzuse oftând, însă acum cabirii parcă aşteptau vizita marelui stăpân şi năpusteau, pe gura imensului horn, toate reziduurile adunate de milenii din urma meşteşugului lor, ridicând coloana de abur, de fum şi de şperlă până în crugul cerului. O angoasă îl

încerca din toate părţile pe olog, ca şi cum ar fi fost aruncat într-un cuib adânc de spini. Oare percepea altfel realitatea sau locuitorii cetăţii erau atât de candizi încât nu realizau pericolul? Ar fi găsit, negreşit, un motiv ca să o trimită până la templu pe doica lui, însă la acea oră ea se afla la cherhana, căutând cel mai proaspăt peşte, cele mai proaspete stridii, târguindu-se pentru fiecare sesterţ. Timpul trecea repede. Stâlpul de funingine şi abur nu mai era subţire şi graţios ca atunci când l-a văzut întâiaşi dată. Acum părea că nu mai poate să susţină greutatea cerului şi pentru aceasta se îngroşa, căutând încă să nu piardă bucăţi prea mari din tencuiala sa. Acaparat de spectacol, ologul simţi târziu liniştea profundă, stânjenitoare, ce cuprinsese strada. Întorcând capul, inima îi tresări puternic – cortegiul sacru urca în pas domol pe splai. Ba, pentru o clipă, surprinse ochii vestalei privindu-l. Ignorând jurământul făcut cândva, îşi căută punga, scoase un ban de aur şi îl arătă, implorând din priviri. În zadar, jertfa lui a fost desconsiderată. Ar fi deschis gura ca să zică ceva, însă vocea i-ar fi fost gâtuită de emoţie. Mâna chircită, în care aştepta banul de aur, rămăsese suspendată în aerul copleşit al acelor clipe confuze până când, amorţită, căzu lângă trupul chircit şi el. Moneda se rostogoli un timp, făcându-şi lesne cale prin şperla aproape imaterială, pentru ca în cele din urmă să dispară în crăpătura dintre două dale şlefuite. Nemulţumit de ceva, muntele tresări. Tresări mai nervos ca de obicei. Înfiorându-se, ologul privi întâi spre templu şi de acolo mai departe. Poate că deja zeul, stăpânul absolut al metalelor, venise şi nu era în toanele lui bune, căci forţând foalele, arunca afară, prăpădind hornul, nu numai cenuşa, ci şi cărbunii încinşi. Neantul, ca o perdea neagră, ca o aripă imensă a morţii, se prăvălea peste pământ, urlând apocaliptic, surprinzând toate vieţuitoarele iubite sau neiubite de zei. În tropot sălbatec de armăsari şi în huruit grozav de roţi, o trăsură gonea spre singura ţintă salvatoare – portul. Bidiviii erau struniţi de un tânăr vânjos. Pe bancheta din spate, cu o ţinută demnă, veghea un aristocrat în vârstă, îmbrăcat cu o togă purpurie. Alături, o femeie mult mai tânără decât el, împodobită cu zeci de bijuterii, se arăta agitată. În goana trăsurii, îl fixă cu privirea pe olog şi parcă îl cerceta încrâncenată. Ologul îi zâmbi împăcat, apoi căută din priviri cortegiul sacru. Total derutat, Marele Preot ridica toiagul în aer, ca pe o stavilă ce se vroia de netrecut, când îşi văzu templul înghiţit de cenuşă. Vestalele se împrăştiară ca nişte pui de prepeliţă ce abia învăţau să zboare, unele

dintre ele căutând adăpost sub arcade închise.

– Urgia te azvârle ca pe o petală.
Nu privi în urmă – totul va fi mort!…
Fugi, prea buna mea vestală,
Fugi spre port!...

* * *

Peste veacuri, cineva a avut ideea ca în golurile din cenuşa pietrificată a vulcanului să se injecteze pastă de ghips, astfel aflau cine şi cum şi-au găsit acolo mormânt. Dacă ar fi dat dovadă de mai multă răbdare pe când decopertau o stradă din acel sit arheologic şi ar fi umplut un asemenea gol, căutătorii de vestigii ar fi scos la iveală o siluetă feciorelnică de femeie ce apăra cu dragoste un trup schilod…

Prozatorul Ion Lăzar da Coza mă surprinde mereu prin ușurința cu care scrie și prin temele abordate. Citind încă din manuscris volumul „Apusul îngerilor”, am constatat, din nou, cu bucurie, că drumul său spre adevărata literatură este în plină ascensiune, de fapt, a ajuns la deplina maturitate artistică. Personaje ca Valeria („Pietre”), Ologul („Vestala”) sau Masim („Masim Țiganu”) și altele sunt inteligente și morale, oameni pe care defectele fizice sau suferințele nu-i doboară, ci îi înalță. Ființe exemplare care pot rivaliza oricând cu eroii din cărțile marilor scriitori de ieri și de astăzi, de la noi sau de oriunde.

Se știe că eul nostru, deși pornește să cunoască lumea, se întoarce întotdeauna la începuturi, la obârșii. Astfel, scriitorul Ion Lazăr da Coza se consideră un apropiat al celor despre care scrie, ba chiar, de multe ori, se vede unul dintre ei, cu răzvrătirile, cu cele bune și cele rele, specifice omului. Autenticitatea povestirilor derivă din detaliile etnografice, din descrierea unei naturi fastuoase – mai ales din zonele de munte – dar și dintr-o interesantă abilitate scriitoricească.

Sunt sigur că autorul acestui volum a descoperit (prin scris) fericirea în această lume plină de nefericire, iar solitudinea sa are un scop bine definit: detașarea și limpezimea. Poate din acest motiv scriitorul ne propune să fim părtași la emoțiile personajelor sale, la care ar trebui să adere cât mai mulți dintre cei ce au înțeles că „dacă emoție nu e, nimic nu e”. Și, într-o lume tot mai mecanizată, globalizată și ostilă, ne îndeamnă, prin volumele sale, să rămânem vulnerabili doar la trăirile estetice.

Culiță Ioan UȘURELU,
Președintele Ligii Scriitorilor din Vrancea

ISBN 978-606-92953 -3-5